

Ο ΦΙΝΤΑΝ ΜΟΙΡΑΖΕΙ ΧΑΣΤΟΥΚΙΑ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ... ΜΕ ΤΑ «ΔΥΟ ΚΡΑΤΗ»
ΠΩΣ Ο ΑΤΤΙΛΑΣ ΕΣΤΗΣΕ ΣΗΜΑΙΑ ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
Ο στρατηγικός σχεδιασμός του Νικάτ Ερίμ, τα απόρρητα έγγραφα και η επιστροφή στο Κραν Μοντανά
ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ «ΔΕΣΙΜΟ»
Με αγωγούς θεμελιώνει τα νέα τετελεσμένα η Άγκυρα
ΣΕΛΙΔΕΣ 2-3

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ
Πρωταθλητές Ευρώπης στα... άδεια δωμάτια
ΣΕΛΙΔΑ 14

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΚΚΑΣ
Οι στρατιωτικές δυνατότες του «Σουνιτικού ΝΑΤΟ»
ΣΕΛΙΔΕΣ 24-25

ΕΡΧΙΟΥΡΜΑΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ
Θέλει αποναρκοθέτηση για να τρέχουν τα άρματα
ΣΕΛΙΔΑ 15

ΚΟΣΤΟΣ ONLINE ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ
Άλλη τιμή στο κατάστημα, άλλη στο delivery
ΣΕΛΙΔΕΣ 18-19

Η EUROSTAT ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΣΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΣΤΟΝ ΠΑΤΟ ΜΕ... ΨΙΧΟΥΛΑ
€277 στην Κύπρο, €830 ο μέσος όρος στην ΕΕ
ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΑΒΒΑΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ
Ο άξονας Τουρκίας, Σ. Αραβίας, Πακιστάν απειλεί Ισραήλ, Ελλάδα, Ινδία και Κύπρο
ΣΕΛΙΔΑ 7

ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ
Επιστροφή από τη Σοβιετική Ένωση
ΣΕΛΙΔΑ 5

ΛΑΖΑΡΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΣ
«Κοινωνία των Πολιτών» τι εστί;
ΣΕΛΙΔΑ 6

ΤΑΣΟΣ ΓΙΑΣΕΜΙΔΗΣ
Το εμπορικό έλλειμμα της Κύπρου διευρύνεται το 2026
ΣΕΛΙΔΑ 21

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Οι προδοσίες του σύγχρονου φεμινισμού
ΣΕΛΙΔΑ 28

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ 85%
Η «ΤΡΥΠΑ» ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ
Επτά στους δέκα επισκέπτες καταλήγουν σε ξενοδοχεία
ΣΕΛΙΔΑ 22

ΠΑΤΗΡ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ:

Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΠΟΥ ΕΖΗΣΕ ΤΗ ΦΡΙΚΗ ΤΗΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ
ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

ΘΕΣΗ

Θέλει κότσια...

Εκεί που έστηναν ως συνήθως επικοινωνιακά παλάτια στην άμμο για τη λύση του Κυπριακού, τους έδωσε μια κλοτσιά ο Χακάν Φιντάν και τα έκανε συντρίμια κομμάτια. Επανάφερε και τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη και τα κόμματα στη σκληρή πραγματικότητα των δύο κρατών ως βάση λύσης. Και έχουν επί τούτου ευθύνη. Εφόσον δεν έχουν σχέδιο Β, προχωρούν σε διχοτομικές αλχημείες με τον ΓΓ του ΟΗΕ, ο οποίος, ως βραβευθείς από την Τουρκία, αισθάνεται ότι θα πρέπει να συγκαλύπτει τα εγκλήματά της...

Συνέχεια στη σελίδα 2

ΘΕΣΗ

Δεν είναι μόνο ο Φινιάν που έριξε φως στο παρασκήνιο. Το ίδιο έπραξε και η κ. Ολγκίν, που εξήγησε ότι, τα ΜΟΕ είναι, τελικά, έστω και κάποιες μορφές προϋπόθεση για την Πενταμερή. Ως εκ τούτου, ο Πρόεδρος έμεινε εκτεθειμένος, διότι άφηνε να νοηθεί ότι: 1) Η πρωτοβουλία του κ. Γκουτέρες ήταν προϋπόθεση αλλαγής της τουρκικής πολιτικής και της μετακίνησής της από τα δύο κράτη και τη διχοτόμηση. Δημιουργούσε και συνεχίζει να δημιουργεί στον λαό φροϋδες ελπίδες για τη λύση και την απελευθέρωση. 2) Τα ΜΟΕ δεν ήταν προϋπόθεση για την Πενταμερή.

Στην καλύτερη περίπτωση ισχύει το γνωστό: «Μαζί μιλούμε και χώρια καταλαβαίνουμε». Είναι και αυτός ένας από τους βασικούς λόγους που το Κυπριακό μένει άλυτο, αφού το κάθε κόμμα στην Κύπρο ερμηνεύει διαφορετικά την ομοσπονδία και ο Ερχιουρμάν με σαφήνεια: Θέλει συνιδρυτική πράξη. Για να επιτύχει με τον τρόπο αυτό την εγκαθίδρυση δύο κρατών και παρθενογένεση, διαλύοντας το ενιαίο κράτος της Κυπριακής Δημοκρατίας στη λογική της παρθενογένεσης. Για να έρθει στη συνέχεια να στήσει μια ομοσπονδία «δύο συνιστώντων κρατών», που δεν θα έχει πρόβλημα να την

θέσει κάτω από τον τίτλο της ΔΔ Ομοσπονδίας.

Οι Τούρκοι είναι τελικά σαφείς. Έχουν εγκλωβίσει την ελληνοκυπριακή πλευρά μεταξύ τριών διχοτομικών λύσεων: Των δύο κρατών, της ομοσπονδίας και της ομοσπονδίας. Είναι και οι τρεις ενταγμένες στη στρατηγική του Νιχάτ Ερίμ, όπως ο ίδιος την καθόρισε από το 1956. Όταν, δηλαδή, έθεσε ως ενδιάμεση λύση τη διχοτόμηση μέσω της ομοσπονδίας και τελικό στόχο την επιστροφή της Κύπρου στην Τουρκία.

Πώς, λοιπόν, θα ξεμπλέξουμε από τη διχοτόμηση χωρίς σχέδιο Β; Γιατί θέτουμε το ερώτημα αυτό; Διότι, αντί οι ηγεσίες του τύπου να καλύπτουν τις εννοχές τους πίσω από την τουρκική λύση των δύο κρατών, προτιμότερο είναι να εξηγήσουν πώς θα γλυτώσουμε από την τουρκική βουλιμία. Επί τούτου, υπάρχει πρόβλημα. Γιατί; Επειδή θα πρέπει να πουν “mea culpa” και αν δεν έχουν στρατηγική πρόταση αποτροπής και επιβίωσης οφείλουν, όσο έχουν συνείδηση, να πάνε στα σπίτια τους. Κάτι τέτοιο θέλει εντιμότητα, υπευθυνότητα και κότσια! Ποιος τα έχει; Εάν τα είχαν, δεν θα μετέτρεπαν το Κυπριακό σε εργαλείο για την εξουσία ενόψει των επόμενων προεδρικών εκλογών...

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Έτος 46ο – 1η Έκδοση 3 Φεβρουαρίου 1976

Εκδότης και Συνιδρυτής: Κώστας Ν. Χατζηκωστής

Διατελέσας Διευθύνων Σύμβουλος: Άντνης Χατζηκωστής (2002-2010)

Διευθυντής Εκδοτικού Οίκου Δίας: Χρύσανθος Τσουρούλλης

Βοηθός Αρχισυντάκτης: Ανδρέας Κόκκινος

Advertising Specialist: Καρολίνα Νεοκλέους

Λειτουργός Εμπορικού: Ελισάβετ Ηρακλέους

Brand Manager: Σωτήρης Κυριάκου

Δημιουργικό: Χάρης Κατσιάμης

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ

Κεντρικό Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 22580580,

Φαξ: 22580518

Εμπορικό Τμήμα: 22580513, 22580491, 22580487, Φαξ: 22580455

Ιστοσελίδα: www.simerini.com

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: sintaxi@simerini.com

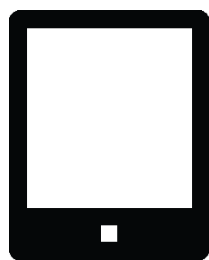
Λεωφόρος Άντη Χατζηκωστή 31 και Αρχαγγέλου Γωνία, 2059 Στρόβολος, Λευκωσία.

Εκτύπωση: MILKRO DIGITAL CYPRUS LTD

Διανομή: Kronos Public Ltd

Copyright © Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά πρωτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

PDF EDITION

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΗ «Σ» ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ
SMARTPHONES
ΚΑΙ TABLETS

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

Για έγκυρη και αξιόπιστη ενημέρωση στο
www.simerini.com.cy

ΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΤΟΥΡΚΙΑΣ – ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΩΝ

Έργο για τη μεταφορά φυσικού αερίου από την Τουρκία προς τα κατεχόμενα μέσω υποθαλάσσιου αγωγού.

- Σχεδιαζόμενος υποθαλάσσιος αγωγός φυσικού αερίου
- - - Χερσαίο τμήμα αγωγού
- - - Υφιστάμενος αγωγός νερού (Τουρκία – Κατεχόμενα)

Με αγωγούς θεμελιώνει τα νέα τετελεσμένα η Άγκυρα

Ενεργειακό «δέσιμο» και βαθύτερη εξάρτηση των κατεχομένων

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
panagiotouc@sigmalive.com

Σε ένα ακόμη πεδίο δημιουργίας τετελεσμένων στην Κύπρο επιχειρεί να εισέλθει η Τουρκία, αυτήν τη φορά όχι μέσω από μια πρόσκαιρη πολιτική κίνηση, αλλά μέσω μιας μόνιμης ενεργειακής υποδομής.

Ο σχεδιαζόμενος υποθαλάσσιος αγωγός φυσικού αερίου από το Αναμούρ της Τουρκίας προς τον Άγιο Αμβρόσιο Κερύνειας δεν μπορεί να θεωρηθεί

απλώς ένα έργο κάλυψης των ενεργειακών αναγκών των κατεχομένων. Τα ίδια τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η Άγκυρα, η πρόβλεψη για δύο ξεχωριστούς αγωγούς μεγάλης διαμέτρου και, κυρίως, η εξαρχής δυνατότητα αμφίδρομης μεταφοράς φυσικού αερίου αποκαλύπτουν έναν σχεδιασμό με σαφώς μεγαλύτερο βάθος.

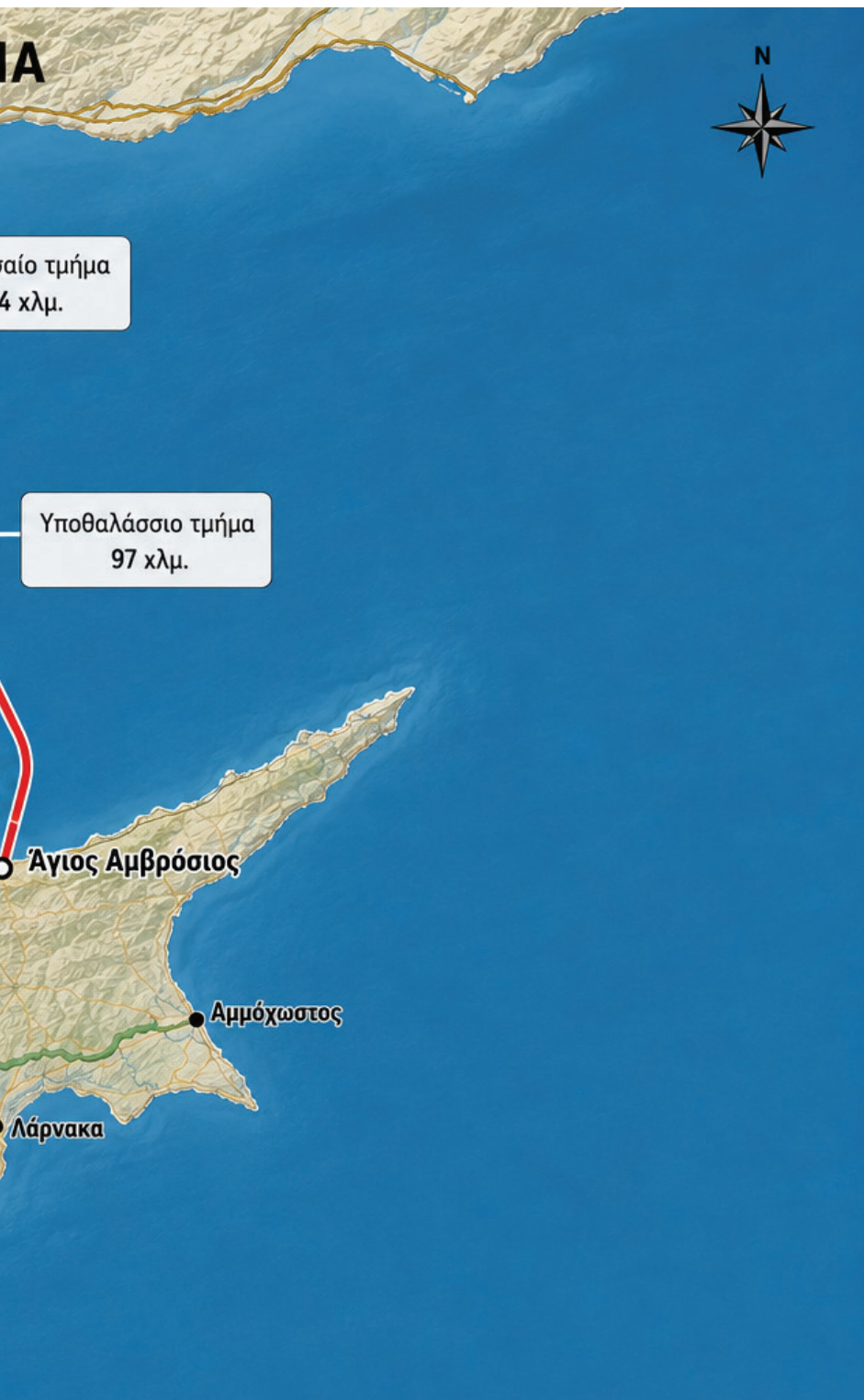
Η Τουρκία επιχειρεί ουσιαστικά να δημιουργήσει μια υποδομή που θα της επιτρέψει μεταγενέστερα να αποκτήσει ακόμη ισχυρότερο ρόλο τόσο στην Κύπρο όσο και στην ενεργειακή «σκακιέρα» της Ανατολικής Μεσογείου. Και όλα αυτά, ενώ το Κυπριακό παραμένει άλυτο και η Άγκυρα προωθεί επί του εδάφους και πλέον στον βυθό έργα

που επιχειρούν παράνομα τη σταδιακή ενσωμάτωση των κατεχομένων στις τουρκικές υποδομές.

Από τις εξαγγελίες στις έρευνες

Η Άγκυρα έχει ήδη περάσει από τις πολιτικές εξαγγελίες στις κινήσεις επί του βυθού. Στις 10 Ιουλίου υπογράφηκε μνημόνιο για την προμήθεια φυσικού αερίου στα κατεχόμενα, με τον Τούρκο Υπουργό Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Αλπαρόλάν Μπαϊρακτάρ, να ανακοινώνει την έναρξη των εργασιών για την ανάπτυξη του συστήματος.

Παράλληλα, η Άγκυρα εξέδωσε αυθαίρετη NAVTEX για έρευνες κατά

μήκος της σχεδιαζόμενης διαδρομής, επιστρατεύοντας το σεισμογραφικό «Ορούς Ρέις», με την τουρκική οδηγία να βρίσκεται σε ισχύ μέχρι τις 30 Αυγούστου.

Οι συγκεκριμένες έρευνες αποτελούν το προκαταρκτικό στάδιο για τη μελέτη του θαλάσσιου πυθμένα και τον ακριβέστερο καθορισμό της οδού του αγωγού. Με άλλα λόγια, η Άγκυρα επιχειρεί να μεταφέρει έναν πολιτικό σχεδιασμό στο επίπεδο της πραγματικής υποδομής, δημιουργώντας σταδιακά δεδομένα τα οποία δεν θα περιορίζονται σε εξαγγελίες και μνημόνια, αλλά θα αποκτούν φυσικό αποτύπωμα.

Η «ακτινογραφία» των αγωγών

Τα τεχνικά χαρακτηριστικά είναι ίσως το στοιχείο που γεννά τα μεγαλύτερα ερωτήματα ως προς τον ευρύτερο σχεδιασμό πίσω από το έργο.

Το έργο προβλέπει συνολικό μήκος περίπου 101 χιλιομέτρων, εκ των οποίων τα 97 θα βρίσκονται κάτω από τη θάλασσα. Η αφετηρία θα είναι το Αναμύρ στις νότιες ακτές της Τουρκίας και η κατάληξη στον Άγιο Αμβρόσιο, όπου βρίσκεται ο σημαντικότερος «ηλεκτροπαραγωγός σταθμός» των κατεχομένων.

Σύμφωνα με τα τεχνικά χαρακτηριστικά που έχει παρουσιάσει η τουρκική πλευρά, ο σχεδιασμός αφορά δύο παράλληλες γραμμές φυσικού αερίου, διαμέτρου 22 ιντσών η καθεμία. Πρόκειται δηλαδή για δύο αγωγούς διαμέτρου περίπου 56 εκατοστών, που θα διασχίζουν σχεδόν 100 χι-

λιόμετρα θάλασσας.

Το ερώτημα που αναπόφευκτα προκύπτει είναι γιατί μια αγορά του μεγέθους των κατεχομένων χρειάζεται δύο υποθαλάσσιους αγωγούς τέτοιων διαστάσεων. Δύο αγωγοί μπορούν να προσφέρουν εφεδρεία, μεγαλύτερη επιχειρησιακή ευελιξία και δυνατότητα συντήρησης της μίας γραμμής χωρίς πλήρη διακοπή της τροφοδοσίας.

«Η Τουρκία διεκδικεί κεντρικό ρόλο στην ενεργειακή σκακιέρα της περιοχής»

Ωστόσο, εάν ο μοναδικός στόχος ήταν η αντικατάσταση των υγρών καυσίμων που χρησιμοποιούνται σήμερα για την ηλεκτροπαραγωγή στα κατεχόμενα, η επιλογή δύο παράλληλων αγωγών τέτοιας διαμέτρου προκαλεί εύλογα ερωτήματα ως προς την αναγκαιότητα της συνολικής μεταφορικής τους ικανότητας και κυρίως ως προς τις ανάγκες που η Άγκυρα προσδοκά ότι η συγκεκριμένη υποδομή θα μπορεί να εξυπηρετήσει σε βάθος χρόνου.

Οι σχεδιασμοί της Άγκυρας

Η απάντηση φαίνεται να βρίσκεται στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της ίδιας της Άγκυρας. Η συγκεκριμένη υποδομή δεν σχεδιάζεται μόνο για να μεταφέρει φυσικό αέριο από την Τουρκία προς τα κατεχόμενα. Σχε-

διάζεται εξαρχής ώστε να μπορεί να λειτουργήσει και προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Ο ίδιος ο Αλπαρόλάν Μπαϊρακτάρ διαμνύει ότι οι αγωγοί θα έχουν δυνατότητα μεταφοράς φυσικού αερίου και προς τις δύο κατευθύνσεις. Ακόμη πιο αποκαλυπτική για τις ευρύτερες επιδιώξεις της Άγκυρας είναι η σαφής αναφορά του Τούρκου Υπουργού Ενέργειας στην προοπτική μελλοντικής αξιοποίησης κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην Κύπρο ή στην ευρύτερη περιοχή, με στόχο τη διοχέτευσή τους μέσω Τουρκίας προς τις ευρωπαϊκές αγορές.

Οι τουρκικές φιλοδοξίες γίνονται ακόμη σαφέστερες μέσα από τον τρόπο με τον οποίο το ίδιο το έργο συζητείται στην Τουρκία. Τοποθετήσεις Τούρκων αναλυτών παρουσιάζουν μια σύνδεση Τουρκίας - κατεχομένων ως πιθανό ενεργειακό διάδρομο για το φυσικό αέριο της Ανατολικής Μεσογείου.

Σήμερα, σημαντικό μέρος των σχεδιασμών για την αξιοποίηση του φυσικού αερίου της περιοχής έχει ως σημείο αναφοράς την Αίγυπτο και τις υφιστάμενες υποδομές της. Η Άγκυρα, ωστόσο, επιχειρεί να ανατρέψει αυτήν την ενεργειακή εξίσωση και να τοποθετήσει την Τουρκία στο επίκεντρο των μελλοντικών διαδρομών, προβάλλοντας ως εναλλακτική τη διοχέτευση του φυσικού αερίου της Κύπρου και της Ανατολικής Μεσογείου προς την Ευρώπη μέσω του τουρκικού δικτύου.

Ένα τέτοιο σενάριο προσκρούει σήμερα σε οσοβαρότητα πολιτικά, νομικά και εμπορικά εμπόδια, πρωτίτως λόγω του άλυτου Κυπριακού. Αυτό, όμως, δεν φαίνεται να ανακόπτει τον τουρκικό σχεδιασμό. Η Τουρκία κοιτάζει πολύ πιο μακριά, προς τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου και σε βάθος χρόνου, προς την ευρωπαϊκή αγορά, επιδιώκοντας να καταστήσει το δικό της δίκτυο αναπόσπαστο κρίκο μιας μελλοντικής ενεργειακής διαδρομής.

Αντί, μάλιστα, να αναμένει πρώτα τη διαμόρφωση των πολιτικών και νομικών προϋποθέσεων, η Άγκυρα επιχειρεί να αντιστρέψει τη σειρά των πραγμάτων, δημιουργώντας πρώτα την απαραίτητη υποδομή και αφήνοντας για μεταγενέστερο στάδιο τη συζήτηση για τους όρους αξιοποίησής της. Μια έτοιμη ενεργειακή σύνδεση θα μπορούσε να αλλάξει τα δεδομένα μιας μελλοντικής διαπραγμάτευσης, καθώς η Τουρκία θα έχει ήδη δημιουργήσει το φυσικό σκέλος μιας διαδρομής που σήμερα αποτελεί δική της επιδίωξη, επιχειρώντας ουσιαστικά να μετατρέ-

ψει έναν μακροπρόθεσμο πολιτικό και ενεργειακό σχεδιασμό σε τετελεσμένο.

Μετά το «μπλόκο» στο ηλεκτρικό καλώδιο

Λίγους μήνες προηγουμένως, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας είχε τοποθετηθεί επί του τουρκικού σχεδιασμού για ηλεκτρική διασύνδεση με τα κατεχόμενα.

Ο ευρωπαϊκός οργανισμός είχε ξεκαθαρίσει ότι δεν πρόκειται να εξετάσει προς συμπερίληψη στο δέκατές πρόγραμμα του έργο το οποίο αναπτύσσεται χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του αναγνωρισμένου κυπριακού διαχειριστή.

Το μήνυμα ήταν πως η Τουρκία δεν μπορούσε να παρακάμψει την Κυπριακή Δημοκρατία και να εισαγάγει από την «πίσω πόρτα» στον ευρωπαϊκό ενεργειακό σχεδιασμό, μια χωριστή ηλεκτρική σύνδεση με τα κατεχόμενα.

Η Άγκυρα, ωστόσο, δεν εγκατέλειψε τον στόχο της ενεργειακής διασύνδεσης. Παράλληλα με τους σχεδιασμούς για το ηλεκτρικό καλώδιο, προωθεί πλέον και το φυσικό αέριο, μέσα από μια υποδομή την οποία επιχειρεί να παρουσιάσει ως «διμερή» υπόθεση μεταξύ Τουρκίας και ψευδοκράτους. Σε αντίθεση, μάλιστα, με ένα έργο που επιδιώκει να ενταχθεί στον ευρωπαϊκό ηλεκτρικό σχεδιασμό, ο αγωγός φυσικού αερίου μπορεί σε πρώτη φάση να προωθηθεί χωρίς την ίδια θεσμική διαδρομή.

Από το νερό στο φυσικό αέριο

Ο νέος αγωγός εντάσσεται σε μια αλυσίδα στρατηγικών υποδομών, που εδώ και χρόνια συνδέουν ολοένα και σιενότερα τα κατεχόμενα με την Τουρκία. Προηγήθηκε ο υποθαλάσσιος αγωγός μεταφοράς νερού, ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία το 2015. Ακολούθησαν οι σχεδιασμοί για ηλεκτρική διασύνδεση, ενώ υφίστανται ήδη σημαντικές τηλεπικοινωνιακές και άλλες υποδομές σύνδεσης με την Τουρκία. Τώρα προστίθεται το φυσικό αέριο.

Κάθε νέα τέτοια υποδομή ενισχύει το «δέσιμο» των κατεχομένων από την Άγκυρα και περιορίζει ακόμη περισσότερο την ενεργειακή και οικονομική αυτονομία του ψευδοκράτους. Συγκεκριμένα, δημιουργεί μόνιμους δεσμούς εξάρτησης, οι οποίοι μεταβάλλουν σταδιακά την πραγματικότητα επί του εδάφους και δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο την ανατροπή των

τετελεσμένων σε μια μελλοντική λύση του Κυπριακού.

Η σημασία αυτών των υποδομών βρίσκεται ακριβώς στη μονιμότητά τους. Κυβερνήσεις, πολιτικές και διαπραγματευτικές θέσεις μπορούν να αλλάζουν. Ένας υποθαλάσσιος αγωγός, όμως, σχεδιάζεται και κατασκευάζεται με ορίζοντα δεκαετιών και δημιουργεί οικονομικά, τεχνικά και πολιτικά δεδομένα, τα οποία δεν εξαφανίζονται με μια αλλαγή του πολιτικού περιβάλλοντος.

Ο φερετζές των δύο κρατών

Η δημιουργία μιας τέτοιας μόνιμης σύνδεσης δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τη θέση της Άγκυρας περί «δύο κρατών» στο Κυπριακό. Προωθεί συμφωνίες και στρατηγικές υποδομές αντιμετωπίζοντας την αποσχιστική οντότητα στα κατεχόμενα ως ξεχωριστό συμβαλλόμενο μέρος, παρά το γεγονός ότι δεν αναγνωρίζει από κανένα διεθνώς, πλην της Τουρκίας.

Πίσω από την επίκληση πρακτικών ενεργειακών αναγκών, κάθε νέο έργο οικοδομεί παράλληλα μια ξεχωριστή οικονομική και ενεργειακή αρχιτεκτονική στα κατεχόμενα, η οποία τα συνδέει ολοένα και σιενότερα με την Τουρκία. Πρόκειται για διαδικασία ενσωμάτωσης με φερετζέ τα δύο κράτη.

Ακόμη πιο προκλητική διάσταση προσδίδει στον σχεδιασμό η χρονική συγκυρία που επέλεξε η Άγκυρα για την παρουσίασή του. Στις 20 Ιουλίου, ανήμερα της επετείου της τουρκικής εθολής στην Κύπρο, ο Τούρκος αντιπρόεδρος Τζεβνίτ Γιλμάζ παρουσίασε από την κατεχόμενη Λευκωσία τον σχεδιασμό του αγωγού, συνοδευόμενο από χάρτη της διαδρομής και τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου.

Η επιλογή τόσο της ημερομηνίας όσο και του τόπου προσδίδει σαφή πολιτικό συμβολισμό στην εξαγγελία και δύσκολα μπορεί να εκληφθεί ως τυχαία ή πολιτικά ουδέτερη.

Συνεπώς, πέραν της αμιγώς ενεργειακής του διάστασης, ο σχεδιαζόμενος αγωγός εντάσσεται σε μια ευρύτερη ακολουθία κινήσεων της Άγκυρας που διαμορφώνουν νέα δεδομένα, ενόσω το Κυπριακό παραμένει άλυτο. Η Τουρκία επιχειρεί να εγκαθιδρύσει μια μόνιμη υποδομή με ορίζοντα δεκαετιών, δημιουργώντας μια πραγματικότητα την οποία οποιαδήποτε μελλοντική διευθέτηση του Κυπριακού θα κληθεί να απορροφήσει και να διαχειριστεί. Εκεί ακριβώς εντοπίζεται η ουσία του νέου τετελεσμένου.

Η EUROSTAT ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ
ΣΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΠΑΤΟ ΜΕ... ΨΙΧΟΥΛΑ

€277 στην Κύπρο, €830 ο μέσος όρος στην ΕΕ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Η συζήτηση για το δημογραφικό έχει ανέβει ψηλά στην πολιτική ατζέντα. Η θέση, ωστόσο, που καταλαμβάνει η οικογένεια στις κοινωνικές δαπάνες του κράτους παραμένει εξαιρετικά χαμηλή. Στα νεότερα στοιχεία της Eurostat για το 2024, μόλις 4,6% των συνολικών κοινωνικών παροχών της Κύπρου κατευθύνεται στην οικογένεια και το παιδί. Πρόκειται για το χαμηλότερο ποσοστό μεταξύ των 27 κρατών-μελών, με τον μέσο όρο της ΕΕ να βρίσκεται στο 8,7%.

Η ίδια εικόνα επαναλαμβάνεται και σε άλλους δείκτες. Στα τελευταία πλήρη στοιχεία, για το 2023, οι παροχές οικογένειας και παιδιού αντιστοιχούσαν στο 0,9% του κυπριακού ΑΕΠ, έναντι 2,3% στην ΕΕ. Έναν χρόνο προηγουμένως, η σχετική δαπάνη ήταν €277 ανά κάτοικο, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος έφθανε τα €830.

Διαφορετικές μειώσεις, διαφορετικές χρονιές, κοινή κατάληξη: η Κύπρος παραμένει στο κατώτατο άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη χρηματοδότηση της οικογένειας και του παιδιού.

Όπως κι αν το μετρήσεις, στον πάτο

Τα €277 ανά κάτοικο αποτυπώνουν με τον απλούστερο τρόπο την απόσταση. Το 2022 η Κύπρος ήταν τρίτη από το τέλος στην ΕΕ, πάνω μόνο από τη Βουλγαρία (€211) και την Ελλάδα (€264). Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ήταν σχεδόν τριπλάσιος.

Το ύψος της δαπάνης σε ευρώ επηρεάζεται, ασφαλώς, από το μέγεθος και την οικονομική ισχύ κάθε χώρας. Η σύγκριση ως ποσοστό του ΑΕΠ εξουδετερώνει σε σημαντικό βαθμό αυτήν τη διαφορά. Και πάλι η Κύπρος παραμένει χαμηλά: 0,9% το 2023, έναντι 2,3% στην ΕΕ.

Το νεότερο διαθέσιμο στοιχείο συμπληρώνει την εικόνα. Το 2024 η οικογένεια και το παιδί απορροφούσαν μόλις 4,6% των συνολικών κοινωνικών παροχών της χώρας. Κανένα άλλο κράτος-μέλος δεν κατέγραφε χαμηλότερο ποσοστό.

Η ευρωπαϊκή κατάταξη, επομένως, δύσκολα αποδίδεται σε κάποια ιδιομορφία ενός μεμονωμένου δείκτη.

Είτε η σύγκριση γίνεται σε ευρώ ανά κάτοικο είτε σε σχέση με το ΑΕΠ είτε ως μερίδιο του κοινωνικού κράτους, η Κύπρος βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις.

Τι κρύβεται πίσω από το 4,6%

Η κατηγορία «οικογένεια και παιδιά» της Eurostat καλύπτει πολύ περισσότερα από το επίδομα τέκνου. Περιλαμβάνει χρηματικές παροχές και υπηρεσίες που συνδέονται με την εγκυμοσύνη, τον τοκετό, την ανατροφή και τη φροντίδα των παιδιών, καθώς και γονικές παροχές.

“

€277 για κάθε κάτοικο στην Κύπρο – €830 ο μέσος όρος της ΕΕ

Το 4,6%, συνεπώς, αποτυπώνει το συνολικό βάρος που έχει η οικογένεια μέσα στο σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας δίνουν και το πραγματικό μέγεθος της δαπάνης. Το 2023 οι παροχές για οικογένεια και παιδιά στην Κύπρο ανήλθαν σε €283,2 εκατ., από €257,7 εκατ. το προηγούμενο έτος. Την ίδια χρονιά, οι παροχές γήρατος έφθασαν τα €2,525 δισ. και εκείνες για ασθένεια και υγειονομική περίθαλψη τα €2,126 δισ.

Οι ανάγκες προφανώς διαφέρουν και τα ποσά δεν προσφέρονται για ευθεία σύγκριση. Δίνουν, όμως, την

κλίμακα: από το σύνολο του κυπριακού συστήματος κοινωνικής προστασίας, ο «φάκελος» της οικογένειας παραμένει μικρός.

Γιατί η Ευρώπη δίνει τριπλάσια

Η απόσταση των €277 από τα €830 δεν εξηγείται μόνο από μεγαλύτερα οικογενειακά επιδόματα. Μεγάλο μέρος των χρημάτων που δαπανώνται στην Ευρώπη επιστρέφει στις οικογένειες με τη μορφή υπηρεσιών.

Στα πλήρη στοιχεία της Eurostat για το 2023, περίπου 42% της συνολικής δαπάνης για οικογένεια και παιδιά στην ΕΕ αφορούσε παροχές σε είδος και υπηρεσίες. Μόνο η ημερήσια φροντίδα παιδιών απορροφούσε περίπου το ένα τέταρτο του συνολικού ποσού.

Η μετατόπιση προς τις υπηρεσίες είναι εμφανής εδώ και χρόνια. Από το 2000 έως το 2023, οι ευρωπαϊκές δαπάνες για οικογένεια και παιδιά αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους κατά 51,3%, την ώρα που ο αριθμός των παιδιών κάτω των 18 ετών μειώθηκε κατά 8,5%. Στις παροχές σε είδος και τις υπηρεσίες η αύξηση έφθασε το 121,7%.

Η Ευρώπη διαθέτει πλέον περισσότερους πόρους για μικρότερο παιδικό πληθυσμό και σημαντικό μέρος αυτής της αύξησης κατευθύνθηκε σε υπηρεσίες που αφαιρούν έξοδα από τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Γι' αυτό και τα €830 δεν πρέπει να διαβάζονται ως ποσό που εισπράττει ένας γονιός. Αντιπροσωπεύουν και κόστος που αναλαμβάνει το κοινωνικό κράτος για λογαριασμό της οικογένειας. Εκεί εντοπίζεται σημαντικό μέρος της απόστασης από την Κύπρο.

Στήριξη μόνο αν περάσεις το φίλτρο

Η διαφορά με την υπόλοιπη Ευρώπη αφορά και τον τρόπο κατανομής των χρημάτων. Στην Κύπρο, 64,8% των παροχών για οικογένεια και παιδιά δίνονταν το 2023 κατόπιν εισοδηματικού ελέγχου. Είναι το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, μετά την Πορτογαλία. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ήταν μόλις 26%.

Η σύγκριση γίνεται πολύ πιο καθαρή χωρίς στατιστική ορολογία: σχεδόν δύο στα τρία ευρώ στην Κύπρο περνούν από εισοδηματικό φίλτρο. Στην ΕΕ περίπου ένα στα τέσσερα.

Για μεγάλο μέρος της κρατικής στήριξης, επομένως, η ύπαρξη παιδιών δεν αρκεί. Το οικογενειακό εισόδημα πρέπει να βρίσκεται κάτω από συγκεκριμένα όρια. Μια αύξηση εισοδήματος

μπορεί να περιορίσει ή να αφαιρέσει μια παροχή, ενώ τα έξοδα για στέγαση, φροντίδα και ανατροφή των παιδιών παραμένουν.

Ακόμη μία κυπριακή ιδιαιτερότητα καταγράφεται στις εφάπαξ χρηματικές παροχές. Το 2023 αποτελούσαν 29,2% της συνολικής δαπάνης, το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, όταν στις περισσότερες χώρες ήταν κάτω από 10%. Σύμφωνα με τη Eurostat, περίπου το 90% αυτών των πληρωμών αφορούσε οικονομική βοήθεια σε οικογένειες περιορισμένων πόρων με παιδιά στην εκπαίδευση.

Προκύπτει έτσι ένα μοντέλο με έντονα χαρακτηριστικά στοχευμένης κοινωνικής βοήθειας: υψηλή χρήση εισοδηματικών κριτηρίων και μεγάλο βάρος στις εφάπαξ ενισχύσεις. Η ευρωπαϊκή εικόνα κινείται περισσότερο προς ευρύτερες και σταθερότερες μορφές οικογενειακής στήριξης.

Το κενό δεν κλείνει με ένα επίδομα

Η κυπριακή πολιτική έχει αρχίσει να μετακινείται. Τα τελευταία χρόνια προστέθηκαν ή ενισχύθηκαν μέτρα για τις οικογένειες, ενώ για το 2026-2027 συνεχίζεται η επιδότηση διδάκτρων και σίτισης παιδιών μέχρι τεσσάρων ετών.

Η επιδότηση βρεφονηπιακών και νηπιαγωγείων είναι σημαντική, επειδή αγγίζει ένα καθημερινό και μεγάλο έξοδα για τους γονείς. Παραμένει, ωστόσο, συνδεδεμένη με προϋποθέσεις. Η οικογένεια πρέπει, μεταξύ άλλων, να είναι δικαιούχος επιδόματος τέκνου και να εμπίπτει στα προβλεπόμενα εισοδηματικά όρια.

Τα νέα μέτρα διευρύνουν την κρατική παρουσία σε τομείς όπου προηγουμένως το μεγαλύτερο βάρος έπεφτε στην οικογένεια. Η πλήρης επίδρασή τους δεν έχει ακόμη αποτυπωθεί στα

συγκρίσιμα ευρωπαϊκά στοιχεία.

Θα χρειαστεί, συνεπώς, να φανεί εάν η αύξηση των παροχών και η επέκταση των υπηρεσιών μπορούν να μεταβάλουν ουσιαστικά την εικόνα. Η απόσταση που καταγράφει σήμερα η Eurostat είναι μεγάλη και αφορά ολόκληρη τη δομή της οικογενειακής πολιτικής, όχι μία συγκεκριμένη παροχή.

“

Σχεδόν 2 στα 3 ευρώ οικογενειακής στήριξης στην Κύπρο περνούν από εισοδηματικό φίλτρο

**«Κάντε παιδιά»
με 0,9% του ΑΕΠ**

Οι ευρωπαϊκοί δείκτες αποκτούν άλλη διάσταση όταν συνδεθούν με το δημογραφικό. Η Κύπρος έχει δείκτη γονιμότητας 1,4 παιδιά ανά γυναίκα, πολύ χαμηλότερα από το επίπεδο αναπλήρωσης του πληθυσμού. Η υπογεννητικότητα και η γήρανση έχουν ήδη μετατρέψει το δημογραφικό σε μακροπρόθεσμη πρόκληση για τη χώρα.

Η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει προχωρήσει σε διαδοχικές δέσμες μέτρων. Ενισχύθηκαν επιδόματα, επεκτάθηκε η επιδότηση βρεφονηπιακών σταθμών, έγιναν παρεμβάσεις στη γονική άδεια και από το 2026 προστέθηκαν φορολογικές ελαφρύνσεις για οικογένειες με παιδιά. Αρκετές από αυτές τις αλλαγές είναι νεότερες από τα πλήρη στοιχεία της Eurostat και η επίδρασή τους θα φανεί στις επόμενες μετρήσεις.

Η αφετηρία παραμένει χαμηλή. Η οικογενειακή στήριξη αντιστοιχούσε

στο 0,9% του ΑΕΠ, με τον μέσο όρο της ΕΕ στο 2,3%, ενώ η δημογραφική ανάκαμψη έχει ήδη ανακηρυχθεί σε πολιτική προτεραιότητα.

Για τα νέα ζευγάρια, η εξίσωση περιλαμβάνει πολύ περισσότερα από το επίδομα τέκνου. Στέγη, εισόδημα, κόστος φροντίδας, δυνατότητα επιστροφής στην εργασία και καθημερινά έξοδα επηρεάζουν άμεσα την απόφαση δημι-

ουργίας και διεύρυνσης μιας οικογένειας.

Τα μέτρα των τελευταίων ετών θα κριθούν στην πράξη: από το εύρος τους, από το πόσες οικογένειες καλύπτουν και από τη διάρκειά τους. Με δείκτη γονιμότητας 1,4 και την Κύπρο σταθερά στις τελευταίες ευρωπαϊκές θέσεις ως προς τη στήριξη οικογένειας και παιδιού, η απόσταση που πρέπει να καλυφθεί παραμένει μεγάλη.

ΑΠΟΨΗ **ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ**

Επιστροφή από τη Σοβιετική Ένωση

Ηomo Sovieticus! Αλήθεια, πόσοι θυμούνται ακόμη αυτόν τον όρο, τον οποίο δημιούργησε το 1982 ο Σοβιετικός συγγραφέας Αλεξάντερ Ζηνόβιεφ, προκειμένου να χαρακτηρίσει με σαρκαστικό, αλλά και με κριτικό πνεύμα, εκείνη την τυποποιημένη κατηγορία Σοβιετικών ανθρώπων, η οποία εξέφραζε έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης και δράσης επί του οποίου ηδράζεται το πρώην κομμουνιστικό μπλοκ;

Προσφάτως, ξαναδιάβασα την ελληνική μετάφραση του γνωστού βιβλίου του Γάλλου Νομπελίστα, Αντρέ Ζιντ (1869 – 1951), «Επιστροφή από τη Σοβιετική Ένωση» (Εκδόσεις Ολκός), το οποίο αποτελεί μία πρόκληση, πλην όμως καίρια κριτική για το κομμουνιστικό σύστημα της Σοβιετικής Ενώσεως και μία πρόβλεψη για τον ξεπεσμό ενός κοινωνικοπολιτικού συστήματος, που σταδιακά οδήγησε σε αυτό που σαρκαστικώς ο Ζηνόβιεφ ονόμασε Homo Sovieticus.

Το βιβλίο περιλαμβάνει τις εντυπώσεις, τους φιλοσοφικούς στοχασμούς και τις πολιτικές παρατηρήσεις που ο Αντρέ Ζιντ διέτυπωσε μετά το ταξίδι του στη Σοβιετική Ένωση. Επίσης, η ελληνική έκδοση συμπληρώνεται με το βιβλίο «Διορθώσεις στο Επιστροφή από τη Σοβιετική Ένωση», το οποίο, πρωτοτύπως, εξεδόθη το 1937 για να απανηστεί σε όσους τον είχαν κατηγορήσει για την κριτική που ήσκησε στο κομμουνιστικό σύστημα της Σοβιετικής Ενώσεως. «Είχα προειδοποιήσει από την αρχή γι' αυτό το θέμα τους νέους κομμουνιστές φίλους μου: δεν θα γίνω ποτέ ένα ήσυχο μέλος, ένα μέλος βολικό. Οι "διανοούμενοι" που γίνονται κομμουνιστές πρέπει να θεωρούνται από το Κόμμα "ασταθή στοιχεία"», γράφει εισαγωγικώς ο Ζιντ για να προσδιορίσει τον χαρακτήρα της κριτικής του που θα ακολουθήσει, για να συμπληρώσει «Νοιάζομαι για την αλήθεια. Αν το Κόμμα την εγκαταλείψει, εγκαταλείπω πάραυτα το Κόμμα».

Επισκεπτόμενος τη Σοβιετική Ένωση, ο Ζιντ διεπνέετο από το πνεύμα της Οκτωβριανής Επανάστασης, το οποία διεχέετο τότε σε ολόκληρο τον πλανήτη. Ο Γάλλος λογοτέχνης χαρακτήρισε τη Σοβιετική Επανάσταση ως «πείραμα χωρίς προηγούμενο, που πλημμύρισε την καρδιά μας με την ελπίδα και απ' όπου περιμέναμε ιεράσια πρόοδο, μία ανάταση ικανή να συμπαράσχει ολόκληρη την ανθρωπότητα». Μετά το ταξίδι του στη Σοβιετική Ένωση, ο Ζιντ ανακάλυπτε με πικρία ότι το όραμα καταποντίστηκε και το πείραμα, για το οποίο μιλούσε, δημιούργησε μία δικτατορία με θύμα τον άνθρωπο. «Ναι: δικτατορία του ενός άνδρα, όχι πια των ενωμένων προλεταριάτων». Έτσι ξεδιπλώνεται εμπράκτως

η Σοβιετική Ένωση στα μάτια του Γάλλου διανοούμενου κομμουνιστή.

Οι σελίδες του βιβλίου αποκαλύπτουν μία πολυεπίπεδη κριτική προσέγγιση του σοβιετικού μοντέλου, με οικονομικά και στατιστικά δεδομένα, μαρτυρίες και πηγές, από έναν αυστηρό ερευνητή, πλην όμως απογοητευμένο κομμουνιστή διανοούμενο, ο οποίος πίστεψε πολύ στην αξία της Επανάστασης.

Ο Ζιντ αναζητεί στο ταξίδι του την Επανάσταση, αλλά ματαιώσ. Η Επανάσταση ξέπεσε, ασχολούμενη περισσότερο με την υπέρβαση των καπιταλιστικών δομών και την προετοιμασία του ανθρώπου για τη νέα παραγωγή παρά για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του, όπως αρχικά νυαγγελίζετο. Η παραγωγή απεδείχθη ασύντακτη, κατά τον συγγραφέα, ενώ η ελευθερία ήταν είδος προς εξαφάνιση. Συμπεραίνει ότι το σταλινικό καθεστώς λειτουργούσε με βάση τον φόβο της αναγεννημένης Γερμανίας και του τροτσκισμού, καταργώντας τη λαϊκή βούληση, την οποία υποτίθεται ότι υπηρετούσε.

Ο Ζιντ εντοπίζει το άρατο αυταρχικό καθεστώς στα συμπτώματα της συμπεριφοράς του σοβιετικού λαού και ευλόγως αναρωτιέται αν είναι οι ίδιοι άνθρωποι που πραγματοποίησαν την επανάσταση. Στο ερώτημα που τον βασανίζει, δίδει συνειρμικούς απαντήσεις: όχι. Τονίζει ότι το κομμουνιστικό καθεστώς τους εξαπατά καλλιεργώντας την ψευδή γνώση ότι τους προστατεύει από τον ξένο κόσμο, ο οποίος τους εκθρεφτεί και ο οποίος δυστυχεί γιατί δεν έκανε ακόμη κομμουνιστική επανάστασή. Έτσι ο Ζιντ εξηγεί ότι η σοβιετική κοινωνία ζει στην πλάνη μιας ψευδαισθήσεως, καταδικασμένη σε μια μορφή εσωτερικής εξορίας, για να ευγνωμονεί το σύστημα και τους εκπροσώπους του που την προστατεύουν από το μη χείρον. Ένας κόσμος που ζει μονίμως με τον φόβο. Οι απαstraπτούσες παρελάσεις της νεολαίας, τα έργα «τέχνης» των συμμορφωμένων προς το σύστημα καλλιτεχνών, καταρρέουν μπροστά στο αστυνομικό κράτος, στον χαφιεδισμό, στις εργατικές εκδουλεύσεις και στην εξαπάτηση που προσφέρει το σύστημα.

Το βιβλίο του Αντρέ Ζιντ είναι ένα έργο το οποίο, αν και μεταφράστηκε καθυστερημένως στην ελληνική γλώσσα, μας υπενθυμίζει ότι ποτέ δεν είναι αργά να γνωρίσουμε τη μακαρία ευδαιμονία των ψευδαισθήσεων, την οποία δημιούργησε ο μύθος του «τέλους της Ιστορίας» και η οποία κράτησε -και, για κάποιους, εξακολουθεί ακόμη να κρατεί- «φυλακισμένες» στις ψυχώσεις μιας δικτατορίας τρεις γενιές ανθρώπων, τόσο εντός όσο και εκτός της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως.

ΠΛΑΙΣΙΟ

Η απόσταση από την Ευρώπη

Η θέση της Κύπρου στους βασικούς δείκτες της Eurostat:

«Κοινωνία των Πολιτών» τι εστί;

“

ΛΑΖΑΡΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΣ

ΠΑΡΕΜΠΠΤΟΝΤΩΣ, είναι και κάποιες απορίες - ερωτήματα στον εκφερόμενο δημόσιο λόγο που χρήζουν διευκρινιστικών απαντήσεων: «Κοινωνία των Πολιτών» τι εστί; Πρόκειται περί ενός ορισμού μέχρι πριν από λίγα χρόνια ανύπαρκτου στο πολιτικό λεξιλόγιο. Άγνωστου στην καθημερινή ειδοεογραφία και αρθρογραφία.

- Τι εννοεί και τι προσδιορίζει, άραγε, ο όρος «Κοινωνία των Πολιτών»;

- Ποιοι λογίζεται ότι αποτελούν και ποιοι όχι, αυτήν την ΚτΠ;

Το ερώτημα έχει κάποια σημασία επειδή, ακριβώς, τελευταία γίνεται συχνάκις επίκληση και αναφορές στην εν λόγω ΚτΠ για τις τρέχουσες εξελίξεις του Τουρκικού Προβλήματος που αντιμετωπίζει η Κύπρος μαζί με το σύνολο του Ελληνισμού. Έλεγαν, επί παραδείγματι, κατά καιρούς την τελευταία διετία πλείστα δημοσιεύματα ότι:

- Η προσωπική απεισταλμένη του Γ.Γρ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό, Κολομβιανή διπλωμάτης Μαρία Άνχελ Ολγκίν Κουεγιάρ, δήλωνε πως: «Η Κοινωνία των Πολιτών θέλει να προχωρήσει η διαδικασία και οι ηγέτες πρέπει να την ακούσουν» (8.5.2024). Διευκρίνιζε, μάλιστα, πως υπονοούσε σαφώς ότι, κάτι άλλο θέλει η Κοινωνία των Πολιτών, διαφορετικό απ' όσα η ίδια εντόπιζε από τις εκατέρωθεν συνομιλίες της στη Λευκωσία με τους «Δύο Ηγέτες», δηλαδή τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και τον επικεφαλής του κατοικικού ψευδοκράτους της Τουρκίας. Επέμενε δε η ίδια λέγοντας «ελπίζω ότι οι ηγέτες θα ακούσουν τον κόσμο, την Κοινωνία των Πολιτών και αυτή είναι ευθύνη των ηγετών»...

- Παρομοίως και αρθρογράφοι ορισμένων εφημερίδων διατείνονται επιμόνως ότι π.χ. «Η Κοινωνία των Πολιτών απαιτεί...» το άλφα ή το βήτα, «η Κοινωνία δεν συμβιβάζεται...» με το γάμα ή το δέλτα και ούτω καθ' εξής. Μερικοί, μάλιστα, δείχνουν ν' αναγορεύουν εαυτούς σε αυθεντικούς εκφραστές είτε της Κοινωνίας γενικώς είτε της «Κοινωνίας των Πολιτών» ειδικότερα. Σάμπως κι είναι η φωνή του συνόλου, όλων των πολιτών, ή κάτι παραπλήσιο της πλειονότητας. Μοιάζει αντίστοιχο άλλωστε της γνώριμης αυτοπεποιθήσεως των επικεφαλής Κομματαρχών, που ο καθένας τους αυτοπροσδιορίζεται ως ο γνήσιος «θεματοφύλαξ» των συμφερόντων, των προσδοκιών και της θέλησής τους... Κοινωνίας, ασχέτως του ποσοστού των ψηφοφόρων που τον εκλέγουν.

- Παλαιότερα λέγανε «όλου του λαού». Ήταν άλλες εποχές. Τότε που στον δημόσιο λόγο επικρατούσαν όροι όπως «λαϊκά κινήματα», «λαϊκές κινητοποιήσεις», «παλλαϊκά αιτήματα» κ.ο.κ. προτού επινοηθεί η «Κοινωνία των Πολιτών» των ημερών μας.

ΧΟΝΔΡΙΚΑ απλουστευτική εξήγηση διόλου: Τότε, τα «λαϊκά», του «απλού λαού», απέναντι στους εν εξουσία, στους άρχοντες. Απ' τη μια ο λαός, απ' την άλλη οι κυβερνώντες. Κάπως έτσι. Τώρα, κατ' αντιστοιχία: Απ' τη μια μεριά το πολιτικό σύστημα ολόκληρο, Κυβέρνηση, Βουλή, κόμματα, κι απ' την άλλη η «Κοινωνία των Πολιτών».

- Όχι όμως για κάθε άλλο ζήτημα πολιτικής, παρά μόνο αποκλειστικά για

ένα: Το είδος της «λύσης» του Τουρκικού Προβλήματος που αντιμετωπίζει ο Ελληνισμός και επικράτησε, εκ βρετανικής ονοματοδοσίας, να ονομάζεται «Κυπριακό» - «Cyprus Problem».

- Δεν ακούστηκε λ.χ. ποτέ ότι, μια κάποια «Κοινωνία των Πολιτών απαιτεί ισχυρότερη ανάπτυξη της αμυντικής θωράκισης της Κύπρου». Ή ότι «η ΚτΠ ζητά δρακόντεια επιβολή της τροχαίας

μένων εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μικρή μερίδα που αποτελεί ίσως τα «απομεινάρια» ή «επιγόνους» τού προ 22ετίας ποσοστού 24% που ψήφισαν ΝΑΙ στο Δημοψήφισμα όπου υπερίσχυσε το ΟΧΙ με 76% Απόρριψης του Σχεδίου Ανάν...

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ εκδοχή είναι ότι ο όρος «Κοινωνία των Πολιτών», όχι ειδικά για την Κύπρο, επινοήθηκε

“

Ποιοι λογίζεται ότι αποτελούν και ποιοι όχι, αυτήν την ΚτΠ; Το ερώτημα έχει κάποια σημασία επειδή, ακριβώς, τελευταία γίνεται συχνάκις επίκληση και αναφορές στην εν λόγω ΚτΠ για τις τρέχουσες εξελίξεις του Τουρκικού Προβλήματος που αντιμετωπίζει η Κύπρος μαζί με το σύνολο του Ελληνισμού

πειθαρχίας ώστε ν' ανακοπεί το πιο θανατηφόρο πρόβλημα, των τροχαίων συγκρούσεων στους δρόμους της Κύπρου», ή κάτι άλλο...

- Και, ακόμη πιο ενδιαφέρουσα επισημάνση ότι, ως ολόκληρη η αναφερόμενη... κόντσα ΚτΠ εμφανίζεται εκείνη η μικρή μερίδα πολιτών, επείγουσα, δραστηριοποιούμενη ενίοτε και «πιέζουσα τους ηγέτες», για ταχεία «λύση» αποδοχής των τουρκικών απαιτήσεων και νομιμοποίησης των «τετελεσμένων» της τουρκικής εισβολής και της συνεχιζόμενης στρατιωτικής κατοχής, βίαιας εθνοκάθαρσης και παράνομου τουρκικού εποικισμού των σκλαβω-

κάποια στιγμή για να προσδιορίζει ή ν' αναφέρεται σε πολίτες οι οποίοι δεν «ανήκουν» μεν σε συγκεκριμένους κομματικούς σχηματισμούς, δεν μετέχουν στις εξουσίες (Κυβέρνησης, Βουλής, κ.ά.), αλλά ενδιαφέρονται και παρεμβαίνουν ως δραστήριες ομαδικώς συλλογικότητες ενεργών πολιτών για συγκεκριμένα ζητήματα πολιτικής που απασχολούν, διαφορετικά κατά καιρούς, το σύνολο του λαού, το σύνολο της κοινωνίας. Με τη λογική ότι η εν λόγω ΚτΠ εκφράζει αυθεντικά το σύνολο της κοινωνίας, αυτόνομα και αδέσμευτα από τις κρατούσες εξουσίες.

ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ γίγνεσθαι της

Κύπρου, πάντως, προτού υιοθετηθεί ο όρος ΚτΠ, ιστορικά σημαντικής αποτελεσματικής πολιτικής δραστηριότητας - παρέμβασης, υπήρξε η «Παγκύπρια Κίνηση Πολιτών» (ΠΚΠ) του 2002-2004. Δεν αυτοπροσδιορίστηκε ούτε ως «Κοινωνία» ή εκφράζουσα το σύνολο της κοινωνίας, αλλά ως «κίνηση», ένα αυθόρμητο «κίνημα» απλών πολιτών όλης της Κύπρου, διακρίτως άλλων προσδιορισμών, οι οποίοι αυτοεπιτρατεύθηκαν εθελουσίως και αυτοβούλως για έναν και μόνο σκοπό: Να πείσουν την πλειοψηφία των ψηφοφόρων να καταψηφίσουν στο Δημοψήφισμα της 24ης Απριλίου 2004 το Σχέδιο Ανάν, απ' όπου εκείνο το «σχέδιο λύσης» του τότε Γ.Γρ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν δόθηκε εις χείρας του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας Γλαύκου Κληρίδη από τον Περουβιανό απεισταλμένο των ΗΕ, Άλβαρο ντε Σότο, 11η Νοεμβρίου 2002.

Κονιολογίς η ΠΚΠ θέλησε να πει και να διαδώσει και, ακούραστα, έδειξε κι έπραξε με το εξής περίπου σκεπτικό: «Ανεξάρτητα και αδέσμευτα απ' όσα τυχόν αποφασίζουν οι κυβερνώντες και οι ηγεσίες των κομμάτων για το Σχέδιο Ανάν, έκαστος εξ ημών ως αυτοκράτορας της δικής του βούλησης, ως ενεργός πολίτης, όποιο κόμμα κι αν κατά καιρούς ψηφίζουμε ή δεν ψηφίζουμε, τώρα συστρατευόμαστε στην προσπάθεια για ένα μόνο πράγμα. Να πείσουμε και να κινητοποιήσουμε την πλειοψηφία του λαού για να Απορρίψουμε με ένα πχηρό ΟΧΙ το Σχέδιο Ανάν στο Δημοψήφισμα».

Η πιο πρόσφατη εκείνα τα χρόνια

εκλογική μέτρηση των κομματικών προτιμήσεων του λαού ήταν στις βουλευτικές εκλογές της 27.5.2001, κατά τις οποίες τα δύο μεγάλα κόμματα ΑΚΕΛ και ΔηΣυ συναριθμήσαν το 69% των ψηφοφόρων. 34,71% το πρώτο, 34% το δεύτερο. Τρία μόλις χρόνια αργότερα, στο Δημοψήφισμα της 24.4.2004 σημειώθηκε η πρώτη στην Ιστορία «σεισμική» απειθαρχία των ψηφοφόρων (μελών και οπαδών) αμφοτέρων των κομμάτων. Εις μεν το ΑΚΕΛ η «βάση» του κόμματος εξανάγκασε την ηγεσία στο παραπέντε να εγκαταλείψει την ληφθεΐσα μόλις προηγουμένως απόφασή της υπέρ του ΝΑΙ, εις δε τον ΔηΣυ το 66% των ψηφοφόρων του απέρριψαν την απόφαση της ηγεσίας του υπέρ του ΝΑΙ και ψήφισαν ΟΧΙ.

ΕΚΤΟΤΕ, στις διαδοχικές εκλογικές αναμετρήσεις, κατά τη διάρκεια της 22ετίας που διέρρευσε 2004-2026, σημειώθηκε σταδιακά αυξανόμενος βαθμός υποβιβασμού, μείωσης και παραγκωνισμού του Κυπριακού στις προτεραιότητες των αντιπαραθεμένων εκλογικών προτάσεων των κομμάτων.

- Ο ισχύων στις μέρες μας πολιτικός χάρτης, με τα καθ' έκαστον ποσοστά των νυν εν δράσει για πολυποικίλους διαφορετικούς λόγους αναδικούντων κομματικών σχηματισμών, ουδώςως αποτυπώνει και πολύ περισσότερο δεν προσοφλεΐ ποια θα είναι (οφέποτε αναζητηθεί) η βούληση της πλειοψηφίας των ψηφοφόρων, δηλαδή της πλειονότητας της Κοινωνίας, για το είδος της «λύσης» του Κυπριακού...

Ο άξονας Τουρκίας, Σ. Αραβίας, Πακιστάν απειλεί Ισραήλ, Ελλάδα, Ινδία και Κύπρο

“
ΣΑΒΒΑΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Η «Κοινή Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας» μεταξύ Τουρκίας, Σ. Αραβίας και Πακιστάν, που ανακοίνωσε το Υπουργείο Εξωτερικών του Πακιστάν (7/8/2026), δεν είναι κεραυνός εν αιθρία. Είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων και δεδομένων, αρχής γενομένης από τον πόλεμο των ΗΠΑ και του Ισραήλ εναντίον του Ιράν. Ο Τούρκος ΥπΕξ, Φιντάν, κατ' επανάληψιν είχε αναφερθεί σε μια νέα συμμαχία ασφάλειας στη Μ. Ανατολή. Ο Φιντάν υποστήριξε ότι η περιοχή χρειάζεται ένα νέο πλαίσιο ασφάλειας, που δεν θα εξαρτάται από ξένες δυνάμεις αλλά θα στηρίζεται σε κράτη της Μ. Ανατολής, τα οποία ν' αντιμετωπίζουν απειλές και κινδύνους, συλλογικά. Επικαλείτο ως παράδειγμα την Ευρωπαϊκή Ένωση: «Κοιτάξτε πώς η Ένωση σχηματίστηκε από τα ερείπια σε αυτό που είναι σήμερα. Γιατί όχι κι εμείς», υπογράμμισε.

Η Τουρκία έχει αρκετούς λόγους να επιδιώκει έναν αμιγώς μουσουλμανικό και δη σουνιτικό άξονα. Πρώτα απ' όλα είναι η αντιπαράθεσή της με το Ισραήλ, το οποίο θεωρεί ως τον ταραξία στη Μ. Ανατολή. Η Άγκυρα αντιμετωπίζει το Ισραήλ ως μέγιστο κίνδυνο για τα συμφέροντά της και ως ισχυρό αντίπαλο στη φιλοδοξία της να ηγηθεί του ισλαμικού κόσμου.

Η τουρκοϊσραηλινή αντιπαλότητα δεν περιορίζεται μόνο στην περίπτωση της Συρίας ή στη βοήθεια που η Ιερουσαλήμ προσφέρει στους Κούρδους. Προεκτείνεται μέχρι το Κέρας της Αφρικής, αφού πρόσφατα το Ισραήλ αναγνώρισε την αποσχισθείσα Σομαλιλάνδη. Να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η τουρκική επιρροή στην αφρικανική ήπειρο είναι επικίνδυνα ανησυχητική.

Η Τουρκία έχει εξοργισθεί από τις τριμερείς συμμαχίες Ισραήλ, Ελλάδος, Κύπρου, με την επίτευξη των ΗΠΑ. Τούρκοι διπλωμάτες εκτιμούν ότι το Ισραήλ ακολουθεί διπλή στρατηγική που αποβλέπει δήθεν στη λεγόμενη «περικύκλωση της Τουρκίας». Πρώτον,

γεωγραφικά, με τη στρατηγική, αμυντική και πολιτική-διπλωματική συνεργασία με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Δεύτερον, με τις έντονες προσπάθειες του Ισραήλ να αποκλείσει την προμήθεια των αμερικανικών μαχητικών F-35, στην Τουρκία, επειδή αυτό θα ανέτρεπε το ισοζύγιο ισχύος στην αντιπαράθεση των δύο χωρών. Ο πόλεμος Ισραήλ-Χαμάς και ο πόλεμος ΗΠΑ-Ισραήλ εναντίον του Ιράν αναρίψαν τις ανησυχίες και επιτάχυναν τα σχέδια της Τουρκίας για σύμπληξη ενός σουνιτικού άξονα ασφάλειας και σταθερότητας.

Η προειδοποίηση στρέφεται προς δύο κατευθύνσεις. Πρώτα, προς το Ιράν. Η χώρα των αγιατολλάδων και οι τρομοκρατικές οργανώσεις-πληρεξουσίες της, κατ' επανάληψιν έχουν πληθεί με πυραύλους και drones, ζωτικές εγκαταστάσεις και ενεργειακές υποδομές της Σ. Αραβίας και χωρών του Κόλπου.

Ιδού το παράδοξο: Το Ιράν και οι Χούθι επιτίθενται σε εγκαταστάσεις της Σ. Αραβίας, αλλά η Τουρκία και το Πακιστάν, τώρα σύμμαχοί της, ούτε καν σπεύδουν να την βοηθήσουν! Η λεγόμενη ρήτρα αμοιβαίας άμυνας ακυρώθηκε πριν καν αρχίσει να

επιβεβαιώσουμε ότι το Ισραήλ θα αναδύεται γρηγορότερα από οποιονδήποτε άλλο (δρώντα)».

Στον νέο σουνιτικό επιθετικό άξονα ενδέχεται πολύ σύντομα να ενταχθεί και η Αίγυπτος. Μετά την επίσκεψη Ερντογάν στο Κάιρο, παρατηρείται μια ραγδαία βελτίωση στις σχέσεις των δύο χωρών. Ήδη διοργάνωσαν κοινές στρατιωτικές ασκήσεις με τη συμμετοχή και του Πακιστάν. Ο στόχος, ειδικά της Τουρκίας, είναι διάφανος:

Η τριμερής σουνιτική συμμαχία να μετεξελιχθεί, στρατιωτικά, ενεργειακά, αμυντικά και γεωπολιτικά, στον κατ' εξοχήν συνομιλητή των ΗΠΑ, με παραγκωνισμό ή υποβάθμιση του Ισραήλ. Η Τουρκία, σύμμαχος του NATO και των ΗΠΑ, διαθέτει τον δεύτερο ισχυρότερο στρατό της Συμμαχίας. Η αμυντική βιομηχανία της είναι απαραίτητη στους Ευρωπαίους για να αντιμετωπίσουν την επιθετικότητα της Ρωσίας.

Η Σ. Αραβία διαθέτει τον ενεργειακό πλοίο και εμφανώς επιδιώκει νέους... προστάτες. Το Πακιστάν είναι πυρηνική δύναμη, αλλά ο στόχος του είναι η Ινδία και όχι το Ιράν. Τελικά, δεν είναι και τόσο... ειρηνική η σουνιτική συμμαχία.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, το Ισραήλ θεωρεί την Τουρκία ως ένα δεύτερο, πολύ πιο επικίνδυνο Ιράν. Η συγκρουσιακή ρητορική μεταξύ των δύο χωρών ξεπέρασε τα όρια. Και στις δύο χώρες γίνεται λόγος για πολεμική ετοιμότητα. Η Τουρκία θεωρεί το Ισραήλ ως τον κυριότερο παράγοντα αστάθειας στη Μ. Ανατολή που επηρεάζει τα συμφέροντα και τη στοχοθεσία της.

Το Ισραήλ, με πολλές δηλώσεις πολιτικών και στρατιωτικών, εκτιμά ότι ο επόμενος πόλεμος θα διεξαχθεί εναντίον της Τουρκίας, γι' αυτό και ήδη προετοιμάζεται. Ο σουνιτικός άξονας είναι έκδηλα επιθετικός, πέραν του Ισραήλ, και εναντίον της Ελλάδος και της Κύπρου. Μετά την ανακοίνωση της τριμερούς συμφωνίας, η Τουρκία

αύξησε τις παραβιάσεις στον εναέριο και ναυτικό χώρο του Αιγαίου.

Στην Κύπρο, όπως αποκάλυψε πρόσφατα «Η Σημερινή», ενίσχυσε περαιτέρω τις κατοχικές δυνάμεις σε ακραία επιθετική διάταξη. Ο σουνιτικός άξονας είναι εν δυνάμει επιθετικός και κατά της Ινδίας, αναδυόμενης μεσαίας δύναμης και ορκισμένου εχθρού του Πακιστάν, και για έναν άλλο λόγο: Ο οικονομικός διάδρομος IMEC, Ινδίας, Σ. Αραβίας, Ισραήλ, Κύπρου, Ελλάδος, Ευρώπης, τίθεται εν κινδύνω, αφού η Σ. Αραβία είναι πλέον μέλος του σουνιτικού άξονα.

Η συμμαχία Τουρκίας, Σ. Αραβίας, Πακιστάν επιχειρεί να διαμορφώσει μια νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας πέραν των καθιερωμένων δομών που ίσχυαν μέχρι σήμερα. Ταυτόχρονα, όμως, ενδέχεται να αναδιατάξει το ισοζύγιο δυνάμεων στην Αν. Μεσόγειο και στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή. Το Ισραήλ δεν θα ανechθεί τουρκικά άρματα να εμφανιστούν στα σύνορά του, ούτε έλεγχο της Συρίας από την Τουρκία.

Η Μέση Ανατολή εισήλθε σε μια κρίσιμη περίοδο βαθιάς γεωπολιτικής αναδιάταξης, που οφείλεται: Στην αποδυνάμωση του Ιράν και των πληρεξουσίων του. Στις αμφιβολίες για τον ρόλο των ΗΠΑ στην περιοχή. Στην ένταση περιφερειακών συγκρούσεων. Στον ανταγωνισμό για οικονομικούς και ενεργειακούς διαδρόμους. Στον σουνιτικό άξονα και στην επικερφόμενη διεύρυνση της τουρκικής επιρροής.

Μέσα σε ένα πλαίσιο ενεργειακής αστάθειας, πολιτικής αβεβαιότητας και πολεμικών συγκρούσεων, Αθήνα και Λευκωσία καλούνται να σχεδιάσουν τάχιστα, σε συνεννόηση με φίλες χώρες και συμμάχους, την αντίδρασή τους. Ίσως να συνυπογράψουν μια «Ελληνο-κυπρο-ισραηλινή Συμφωνία του Αβραάμ», με τη συμμετοχή των Εμιράτων, της Ιορδανίας, πιθανόν της Αιγύπτου, ως αντίβαρο στη «Συμφωνία της Μέκκας».

“
Μέσα σε ένα πλαίσιο ενεργειακής αστάθειας, πολιτικής αβεβαιότητας και πολεμικών συγκρούσεων, Αθήνα και Λευκωσία καλούνται να σχεδιάσουν τάχιστα, σε συνεννόηση με φίλες χώρες και συμμάχους, την αντίδρασή τους. Ίσως να συνυπογράψουν μια «Ελληνο-κυπρο-ισραηλινή Συμφωνία του Αβραάμ», με τη συμμετοχή των Εμιράτων, της Ιορδανίας, πιθανόν της Αιγύπτου, ως αντίβαρο στη «Συμφωνία της Μέκκας»

As προσεχθεί μια κρίσιμη λεπτομέρεια: Η αμυντική συμφωνία των τριών χωρών υπογράφηκε στην ιερή πόλη της Μέκκας. Πέραν του πολιτικού, υπερτονίζεται και ο ισχυρός θρησκευτικός συμβολισμός της. Με την επιδίωξη να ενταχθούν σε αυτήν και άλλα μουσουλμανικά κράτη, όπως π.χ. η Αίγυπτος, το Κατάρ, τα Εμιράτα και η Συρία.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του πακιστανικού Υπουργείου Εξωτερικών, η συμφωνία προβλέπει ότι «οποιαδήποτε ένοπλη επίθεση εναντίον μίας εκ των τριών χωρών θα θεωρείται επίθεση εναντίον και των τριών», θεοπιζοντας ουσιαστικά ρήτρα αμοιβαίας άμυνας, η οποία προσιδιάζει ακριβώς προς το άρθρο 5 του NATO, που προβλέπει την ίδια αντίδραση.

υλοποιείται...

Δεύτερον, οι τρεις χώρες εκφράζουν έντονες ανησυχίες για την αυξανόμενη επιθετική στρατιωτική δραστηριότητα του Ισραήλ και του σιιτικού Ιράν, ενώ ο παραδοσιακός τους σύμμαχος, οι Ηνωμένες Πολιτείες, φαίνεται να δυσκολεύονται να ελέγξουν την περιφερειακή αναταραχή και συγκρούσεις.

Η αποδυνάμωση, ακριβώς, του Ιράν και των τρομοκρατικών παραφυάδων του έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό κενό, που πρώτο το Ισραήλ σπεύδει να πληρώσει. Δεν είναι τυχαία πρόσφατη δήλωση του Πρωθυπουργού Νετανιάχου, σε ισραηλινό τηλεοπτικό σταθμό:

«Η Ιστορία διδάσκει πως, όταν μια περιφερειακή δύναμη καιαρρεί, άλλη αναδύεται. Η αποστολή μας είναι να

Ο ΦΙΝΤΑΝ ΜΟΙΡΑΖΕΙ ΧΑΣΤΟΥΚΙΑ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ... ΜΕ ΤΑ «ΔΥΟ ΚΡΑΤΗ»

Πώς ο Αττίλας έστησε τη σημαία της διχοτόμησης μέσω της ομοσπονδίας

Ο στρατηγικός σχεδιασμός του Νιχάτ Ερίμ, τα απόρρητα έγγραφα και η επιστροφή στο Κραν Μοντανά

ΓΙΑΝΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ,
Δρ των Διεθνών Σχέσεων

Η διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού δέχθηκε δύο ισχυρά χαστούκια την περασμένη εβδομάδα από τον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών, Χακάν Φιντάν, ο οποίος επανέλαβε ότι η λύση του Κυπριακού θα είναι στη βάση των «δύο κρατών». Και ενταγμένη στην τουρκική αναθεωρητική πολιτική, την οποία ως προς το Κυπριακό καθόρισε το 1956 ο Νιχάτ Ερίμ, όταν ο Τούρκος τότε Πρωθυπουργός, Αντνάν Μεντερές, του ανέθεσε, ως καθηγητή Νομικής και έμπειρου πολιτικού, την επεξεργασία και καταγραφή μιας νομικής και πολιτειακής βάσης για τις τουρκικές θέσεις στο Κυπριακό, την οποία η χώρα θα μπορούσε να υποστηρίξει διεθνώς.

Η επιστροφή στην Τουρκία

Ο ίδιος ο Ερίμ εξήγησε αργότερα ότι θεωρούσε νομικά ανεπαρκή την προηγούμενη τουρκική θέση, σύμφωνα με την οποία, εάν η Βρετανία εγκατέλειπε την Κύπρο, το νησί έπρεπε αυτοδικαίως να επιστραφεί στην Τουρκία. Η άνευ όρων μεταβίβαση κυριαρχίας, όπως παραδεχόταν, δεν δημιουργούσε δικαίωμα επαναφοράς της κυριαρχίας στον προηγούμενο κάτοχο. Συνεπώς, θα έπρεπε να επινοήσει μια άλλη προσέγγιση, ενδιάμεση λύση, που θα κατέληγε, όμως, σε βάθος χρόνου στο ίδιο αποτέλεσμα.

Οι «δύο λαοί»

Έτσι, λοιπόν, ο Ερίμ αναζητούσε νέα βάση στηριζόμενος στο άρθρο 73 του Χάρτη του ΟΗΕ και στη χρήση του πληθυντικού νομικού όρου «peoples», δηλαδή «λαοί» και όχι «λαός», που παραπέμπει σε χωριστά δικαιώματα αυτοδιάθεσης. Υποστήριξε ότι στην Κύπρο δεν υπήρχε ένας ενιαίος λαός, αλλά δύο διαφορετικοί λαοί με χωριστή γλώσσα, θρησκεία, ιστορική πορεία και πολιτικές προσδοκίες. Κατά συνέπεια, η αυτοδιάθεση δεν έπρεπε, σύμφωνα με τη συλλογιστική του, να ασκηθεί ενιαία από ολόκληρο τον πληθυσμό της Κύπρου, αλλά χωριστά από τις δύο κοινότητες. Μετά την εισβολή, η λογική των δύο χωριστών δημοψηφισμάτων επιβεβαιώθηκε και εφαρμόστηκε στην περίπτωση του Σχεδίου Ανάν, με την κάθε πλευρά να προσδίδει διαφορετική νομική έννοια. Οι μεν Ελληνοκύπριοι υποστηρίζουν ότι δεν πρόκειται για χωριστούς λαούς και δικαιώματα αυτοδιάθεσης, οι δε Τουρκοκύπριοι το αντίθετο.

Για τον Νιχάτ Ερίμ, η αντιπαράθεση μεταφέρθηκε από το επίπεδο «πλειοψηφίας-μειονότητας» σε εκείνο των δύο αυτοτελών πολιτειακών υποκειμένων δικαίου μέσω χωριστών Κοινοτήτων και Διοικήσεων, που θα εξελίσσονταν

Στοιχείο διχοτόμησης (Ερίμ)	Τι σημαίνει	Πολιτειακή μορφή που παράγει
1. Δύο κοινότητες → δύο «λαοί» (peoples)	Απόρριψη ιδέας ενιαίου κυπριακού λαού· η ονομασία «λαοί» (αντί «κοινότητες/μειονότητας») είναι το προαπαιτούμενο που ενεργοποιεί χωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης ανά κοινότητα	Θεμελιώνει τη βάση για το επόμενο βήμα
2. Αυτοδιάθεση συνδεδεμένη με τους «δύο λαούς»	Εφόσον υπάρχουν δύο λαοί, η αυτοδιάθεση δεν ασκείται ενιαία απ' όλο τον πληθυσμό, αλλά χωριστά από κάθε λαό — αυτή είναι η τουρκική ερμηνεία του δικαιώματος	Η αυτοδιάθεση «μεταφράζεται» αυτόματα σε χωριστό δικαίωμα, όχι κοινό
3. Χωριστά δημοψηφίσματα ως εργαλείο έκφρασης	Η τουρκική πλευρά επιλέγει το δημοψήφισμα ως το μέσο άσκησης του χωριστού δικαιώματος αυτοδιάθεσης κάθε «λαού»	Δύο ξεχωριστές ψηφοφορίες (π.χ. Σχέδιο Ανάν) αντί μίας ενιαίας, καθεμιά με δικαίωμα βέτο
4. Γεωγραφική συγκέντρωση πληθυσμών	Η χωριστή αυτοδιάθεση πρέπει να συνδεθεί με χωριστές γεωγραφικές περιοχές, όχι διάσπαρτους πληθυσμούς	Εδαφικός διαχωρισμός· βάση για «ζώνες»
5. Στρατηγικά / στρατιωτικά / οικονομικά συμφέροντα	Η μορφή της εδαφικής διαίρεσης καθορίζεται και από τουρκικά συμφέροντα ασφαλείας, όχι μόνο δημογραφία	Επιρροή στη χάραξη των ζωνών (π.χ. στρατιωτική παρουσία εντός τουρκοκυπριακής ζώνης)
6. Ενίσχυση τουρκικής δημογραφικής παρουσίας	Επιδίωξη αύξησης τουρκικού / τουρκοκυπριακού πληθυσμού στο νησί	Πληθυσμιακή παγίωση της χωριστής ζώνης διαχρονικά
Πολιτειακό αποτέλεσμα (σύνθεση 1–6)	Δύο κοινότητες → δύο λαοί → χωριστή αυτοδιάθεση → χωριστό δημοψήφισμα → γεωγραφικός/πληθυσμιακός διαχωρισμός → χωριστές διοικήσεις	Ομοσπονδία συνομοσπονδιακού χαρακτήρα (federal system with separated communities, 1964) — δηλαδή ΔΔΟ ως μορφή de facto διχοτόμησης

Πίνακας 1 — Στοιχεία διχοτόμησης του Ερίμ και η πολιτειακή τους μορφή

πολιτειακά σε Πολιτείες. Η μετατόπιση αυτή μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως θεωρητική βάση για χωριστή αυτοδιάθεση, χωριστά δημοψηφίσματα, γεωγραφικό διαχωρισμό και, τελικά, χωριστή πολιτική διοίκηση στο πλαίσιο μιας Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας (ΔΔΟ) ως μορφή διχοτόμησης.

Οι δύο εκθέσεις του Ερίμ, της 24ης Νοεμβρίου και της 22ας Δεκεμβρίου 1956, χαρακτηρίζονται ως το βασικό στρατηγικό σχέδιο, πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η μακροχρόνια τουρκική πολιτική στο Κυπριακό. Οι εκθέσεις αυτές δεν αφορούσαν μόνο μια στιγμιαία διαπραγματευτική τακτική, αλλά διαμόρφωσαν βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους.

Τα έγγραφα του '56 και του '57

Αυτή η στρατηγική ήταν συναφής με τη βρετανική λογική του «διαίρει και βασίλευε». Τα αποδεσμευμένα βρετανικά έγγραφα προσφέρουν πλούσιες ιστορικές πληροφορίες. Στις 10 Νοεμβρίου του 1956, σε έγγραφο των Βρετανών με τίτλο «A memorandum of possible schemes for partition of Cyprus», αναλύεται η διχοτόμηση της Κύπρου με χωριστές αυτοδιοικούμενες γεωγραφικές ζώνες μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ένα από τα σενάρια αναφέρεται ακόμη και σε τρεις ζώνες, δηλαδή περιλαμβάνεται και αυτή των Βρετανών. Η

ερευνήτρια Φανούλα Αργυρού έφερε στο φως ένα άλλο έγγραφο, το οποίο εκπονήθηκε από το βρετανικό Γραφείο Αποικιών και φέρει ημερομηνία 6 Ιουνίου 1957. Σύμφωνα με το περιεχόμενό του, η βρετανική Κυβέρνηση θεωρούσε ότι μπορούσαν να δημιουργηθούν στην Κύπρο δύο ζώνες, μία υπό τουρκοκυπριακή και μία υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση, οι οποίες στη συνέχεια θα ήταν δυνατό να υπαχθούν σε κάποια μορφή ομοσπονδίας κεντρικής κυβέρνησης. Αυτό το πρωτογενές στοιχείο συνάδει πλήρως με τις απόψεις του Ερίμ, αφού τους προσφέρει πολιτειακή στέγη μέσω μιας διχοτομικής πολιτειακής φόρμουλας, μιας και Βρετανοί αξιωματούχοι συζητούσαν ήδη την τουρκική ιδέα δύο διοικητικών ζωνών, εδαφικών και πληθυσμιακών πολιτειών κάτω από ομοσπονδιακή δομή ως μορφή διχοτόμησης.

Οι βασικές επιλογές του Ερίμ

Η εξέλιξη της σκέψης του Νιχάτ Ερίμ μπορεί να αποτυπωθεί σε τέσσερις βασικές επιλογές.

1. Διατήρηση του βρετανικού status quo

Η πρώτη επιλογή ήταν η διατήρηση της βρετανικής κυριαρχίας επί της Κύπρου. Όσο η Βρετανία παρέμενε στο νησί, η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα μπορούσε να αποτραπεί. Η λύση αυτή ήταν, όμως, προσωρινή και εξαρτώμενη από τη βρετανική βούληση ή τη δράση των Ελληνοκυπρίων. Τουρκικές ακ-

Στοιχείο Ερίμ (θεωρία, 1956–1964)	Τι προέβλεπε	Τετελεσμένο εισβολής (πράξη, 1974)	Αντιστοιχία
Δύο κοινότητες → δύο «λαοί»	Ονομασία «λαοί» (αντί «κοινότητες/μειονότητας») ως προαπαιτούμενο για ενεργοποίηση χωριστού δικαιώματος αυτοδιάθεσης	Η στρατιωτική επέμβαση επέβαλε τον διαχωρισμό ως γεγονός	Η θεωρία προηγήθηκε ως δικαιολογητική βάση της πράξης
Αυτοδιάθεση συνδεδεμένη με τους «δύο λαούς»	Εφόσον υπάρχουν δύο λαοί, η αυτοδιάθεση ασκείται χωριστά από κάθε λαό — τουρκική ερμηνεία, όχι αυτονόητη νομική συνέπεια	Ο διαχωρισμός επιβλήθηκε διά των όπλων και η τ/κ Κοινότητα επιδιώκεται να εμφανιστεί ως τ/κ λαός	Η αυτοδιάθεση παρέμεινε ερμηνευτικό επιχείρημα
Χωριστά δημοψηφίσματα ως εργαλείο έκφρασης	Το δημοψήφισμα ως μέσο άσκησης του χωριστού δικαιώματος κάθε «λαού», με δικαίωμα βέτο	Η χωριστή ψήφος (Ανάν 2004) ήρθε μετά το τετελεσμένο	Το εργαλείο ενεργοποιήθηκε αντίστροφα: όχι ως προϋπόθεση διαχωρισμού, αλλά ως μεταγενέστερη νομιμοποίησή του
Γεωγραφική συγκέντρωση πληθυσμών	Οι κοινότητες έπρεπε να χωριστούν και να συγκεντρωθούν σε διαφορετικούς γεωγραφικούς χώρους για να στηριχθεί η διχοτόμηση	Εδαφικός διαχωρισμός — κατάκτηση 37% του εδάφους, συμπαγής βόρεια ζώνη	Πλήρης υλοποίηση — το θεωρητικό ζητούμενο έγινε γεωγραφικό και πληθυσμιακό τετελεσμένο γεγονός
Ενίσχυση τουρκικής δημογραφικής παρουσίας	Πολιτική στόχευση μακροπρόθεσμα	Πληθυσμιακός διαχωρισμός — Ε/κ από τη μια και των Τ/κ και εποίκων από την άλλη	Πλήρης υλοποίηση των όσων είπε ο Ερίμ
Στρατηγικά / στρατιωτικά συμφέροντα	Η μορφή διαίρεσης να εξυπηρετεί τουρκική ασφάλεια	Στρατιωτικός έλεγχος πρώτο βήμα: εδαφικός → πληθυσμιακός → διοικητικός διαχωρισμός	Η στρατιωτική ισχύς έγινε το εργαλείο-κλειδί
Ομοσπονδία με «separated communities» (1964)	Πολιτειακό πλαίσιο-στόχος: ομοσπονδία συνομοσπονδιακού χαρακτήρα	Διοικητικός/πολιτειακός διαχωρισμός → βάση για ΔΔΟ μετά Συμφωνίες Κορυφής 1977	Πλήρης αντιστοιχία — η ΔΔΟ ήταν ακριβώς αυτό που είχε θεωρητικοποιήσει ο Ερίμ δέκα χρόνια νωρίτερα

Πίνακας 2 — Σύγκριση: Θεωρία Ερίμ (1956–1964) και τετελεσμένα της εισβολής (1974)

δημαϊκές μελέτες επιβεβαιώνουν ότι η διατήρηση του status quo ήταν η αρχική προτεραιότητα της τουρκικής πολιτικής και ότι, όταν αυτή δεν μπορούσε πλέον να θεωρείται ασφαλής, η Άγκυρα μετακινήθηκε σε νέες επιλογές.

2. Επιστροφή ολόκληρης της Κύπρου στην Τουρκία

Η δεύτερη επιλογή ήταν η επιστροφή της Κύπρου στην Τουρκία σε περίπτωση βρετανικής αποχώρησης. Ο Ερίμ όμως αναγνώρισε ότι αυτή η θέση ήταν δύσκολο να θεμελιωθεί νομικά μετά τη Συνθήκη της Λαζάνης, όταν η Τουρκία είχε παυθεί των δικαιωμάτων της επί της Κύπρου με τη δική της υπογραφή.

Το σημείο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την έννοια του αναθεωρητισμού. Εφόσον το υφιστάμενο διεθνές νομικό πλαίσιο δεν προσέφερε επαρκή βάση για επιστροφή ολόκληρης της Κύπρου στην Τουρκία, η στρατηγική μετατοπίζεται προς τη δημιουργία νέων πολιτικών, πολιτειακών και γεωγραφικών δεδομένων, που θα επέτρεπαν στην Άγκυρα να εξασφαλίσει διαφορεικά τα συμφέροντά της.

3. Διχοτόμηση, χωριστή αυτοδιάθεση και πληθυσμιακός διαχωρισμός

Η τρίτη επιλογή ήταν η «taksim»,

δηλαδή η διχοτόμηση. Εφόσον η διατήρηση της προηγούμενης κατάστασης δεν ήταν εφικτή εκείνη τη χρονική στιγμή, ο Ερίμ θεωρούσε ως καλύτερη «μέση λύση» τη διχοτόμηση. Το σχέδιό του δεν περιοριζόταν σε μια αφηρημένη εδαφική διαίρεση, αλλά ήταν συνδεδεμένο με πέντε ευρύτερους στρατηγικούς πυλώνες.

Πρώτον, οι τουρκικές διεκδικήσεις δεν έπρεπε να στηρίζονται αποκλειστικά σε νομικά επιχειρήματα, αλλά σε πολιτικούς και στρατηγικούς λόγους.

Δεύτερον, η Τουρκία έπρεπε να επιμένει ότι στην Κύπρο υπήρχαν δύο διαφορετικές κοινότητες ή λαοί, καθένας από τους οποίους είχε χωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης.

Τρίτον, η χωριστή αυτοδιάθεση έπρεπε να συνδεθεί με γεωγραφική συγκέντρωση των πληθυσμών.

Τέταρτον, η μορφή της εδαφικής διαίρεσης έπρεπε να λαμβάνει υπόψη τα στρατηγικά, στρατιωτικά και οικονομικά συμφέροντα της Τουρκίας.

Πέμπτον, η τουρκική πλευρά έπρεπε να επιδιώξει την ενίσχυση της τουρκικής δημογραφικής παρουσίας στο νησί.

Η αλληλουχία είναι η εξής: Δύο κοινότητες → δύο λαοί και χωριστές πολιτικές βουλήσεις → χωριστή αυτοδιάθεση. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα

έπρεπε να προκύψει πληθυσμιακός και γεωγραφικός διαχωρισμός με χωριστές διοικήσεις. Πολιτειακά η διχοτομική αυτή φόρμουλα οδηγεί σε ομοσπονδιακό μοντέλο συνομοσπονδιακού χαρακτήρα.

Ο Νεοκλής Σαρρής ανέδειξε ιδιαίτερα αυτήν τη διάσταση μέσα από την αξιοποίηση τουρκικών πηγών και τη δημοσίευση της ίδιας της απόρρητης έκθεσης Ερίμ στο έργο του «Η Άλλη Πλευρά». Η αξία της προσέγγισής του βρίσκεται ακριβώς στην προσπάθεια να εξεταστεί η τουρκική πολιτική όχι ως σειρά αποσπασματικών αντιδράσεων, αλλά ως στρατηγική με συνέχεια στον χρόνο.

4. Ομοσπονδιακό σύστημα με διαχωρισμένες κοινότητες

Η τέταρτη επιλογή εμφανίζεται λίγο αργότερα με πολιτειακά σαφή τρόπο από τον Νιχάτ Ερίμ. Στις 29 Δεκεμβρίου 1964, σε συνομιλία του με τον Αμερικανό Υφυπουργό Εξωτερικών, George Ball, ο Ερίμ δήλωσε ότι η επαρκής ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων απαιτούσε ένα «federal system with separated communities», δηλαδή ένα ομοσπονδιακό σύστημα με χωριστές κοινότητες. Λίγο αργότερα, στις αρχές του 1965, ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης, Αντρέι Γκρομίκο, σε συνέντευξή του που δημοσιεύθηκε στην Izvestia στις 22 Ιανουαρίου 1965, αναφέρθηκε σε ομοσπονδιακή μορφή λύσης μεταξύ δύο εθνικών ομάδων. Το γεγονός αυτό προκάλεσε την αντίδραση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', ακόμη και αυτού του ΑΚΕΛ, που είχε στενές τότε σχέσεις με τη Μόσχα, αφού η ομοσπονδία χαρακτηριζόταν ως λύση διχοτομική.

Οι προτάσεις Ετζεβίτ και τα σχέδια Γκιουνές και Ντενκτάς της 12ης Αυγούστου 1974

Στις 17 και 18 Ιουλίου του 1974, μετά το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου στην Κύπρο σε βάρος του Αρχιεπισκόπου και Προέδρου Μακαρίου, το διπλωματικό παρασκήνιο μεταφέρθηκε στο Λονδίνο. Εκεί, στις 18 Ιουλίου, ο Τούρκος Πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετζεβίτ έθεσε ως εναλλακτική της εισβολής επιλογή, τη δημιουργία «δύο αυτόνομων περιοχών» και «δύο κυβερνήσεων» στο πλαίσιο μιας ομοσπονδιακής δομής. Οι Τούρκοι επανήλθαν επί του θέματος στις παραμονές του Αττίλα 2. Στις 12 Αυγούστου 1974, πριν από την έναρξη της δεύτερης φάσης της τουρκικής στρατιωτικής επίθεσης, κατατέθηκαν δύο τουρκικές προτάσεις για την εδαφική και πολιτειακή αναδιάρθρωση της Κύπρου. Το ένα ήταν το σχέδιο Γκιουνές και το άλλο το σχέδιο Ντενκτάς.

Το σχέδιο Ντενκτάς

Το σχέδιο Ντενκτάς στηριζόταν στη δημιουργία δύο ομόσπονδων πολιτειακών και γεωγραφικών περιοχών. Η τουρκοκυπριακή περιοχή θα αποτελούσε συμπαγή ζώνη, κυρίως στον βορρά, και θα αντιστοιχούσε περίπου στο ένα τρίτο του κυπριακού εδάφους. Η πολιτική σημασία του σχεδίου είναι εμφανής. Η χωριστή κοινότητα αποκτά χωριστή γεωγραφική βάση, χωριστή διοίκηση και πολιτειακή υπόσταση εντός μιας ομοσπονδιακής δομής. Το στοιχείο αυτό παρουσιάζει σαφή εννοιολογική συγγένεια με τη θέση Ερίμ του 1964 περί ομοσπονδιακού συστήματος με «separated communities».

Το σχέδιο Γκιουνές και πολυπεριφερειακή ομοσπονδία

Το σχέδιο Γκιουνές ακολουθούσε

διαφορετική γεωγραφική τεχνική. Αντί μόνο μιας ενιαίας συμπαγούς ζώνης, προέβλεπε κύρια τουρκοκυπριακή περιοχή περί το 17%, αυτή δηλαδή που είχε θέσει υπό κατοχή ο τουρκικός στρατός, σε συνδυασμό με τουρκοκυπριακά καντόνια. Η διαφορά μεταξύ των δύο σχεδίων ήταν επομένως περισσότερο η μορφή του εδαφικού διαχωρισμού παρά η βασική πολιτειακή αρχή της ομοσπονδίας, με τη διασπορά του τουρκικού στρατού για λόγους ασφάλειας στα 6 τουρκοκυπριακά καντόνια, τα οποία θα λειτουργούσαν εντός της περιοχής που θα ήταν κάτω από ελληνοκυπριακή διοίκηση (Καντόνια: Μεγάλο κεντρικό 17% στα βόρεια, στη Γαληνόπορνη, στη Λεύκα, στην Πόλη Χρυσοχούς, στην Πάφο και στη Λάρνακα). Αμφότερες απορρίφθηκαν στις συνομιλίες της Γενεύης από την Ελλάδα και την Κύπρο ως απαράδεκτες. Στις 14 Αυγούστου ο Αττίλας άρχισε τον δεύτερο κύκλο των στρατιωτικών του επιχειρήσεων, κατακτώντας το 37% περίπου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Έτσι, είχε συντελεστεί βίαια, με τη χρήση των όπλων, ο γεωγραφικός, διοικητικός και πληθυσμιακός διαχωρισμός της Κύπρου, δηλαδή η διχοτόμηση, όπως την είχε οραματιστεί ο Νιχάτ Ερίμ, στο πολιτειακό πλαίσιο της ομοσπονδίας, που κατέστη, μετά τις συμφωνίες Κορυφής Μακαρίου-Ντενκτάς το 1977, η βάση διευθέτησης του Κυπριακού.

Τα τετελεσμένα

Ο Αττίλας II ολοκλήρωσε την τέταρτη επιλογή του Νιχάτ Ερίμ για τη διχοτόμηση της Κύπρου επί τη βάση μιας διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας μέσω της παράνομης στρατιωτικής ισχύος, η οποία δημιούργησε:

1. Εδαφικό διαχωρισμό.
2. Πληθυσμιακό διαχωρισμό.
3. Διοικητικό και πολιτειακό διαχωρισμό.

Ο εδαφικός και πληθυσμιακός διαχωρισμός επέτρεψε την ανάπτυξη χωριστής διοικητικής δομής στον βορρά, που, αναλόγως της κατανομής των εξουσιών και δη της χωριστής κυριαρχίας, το πολιτειακό σύστημα που θα προκύψει μέσω συνομιλιών κινείται στη λογική μιας ομοσπονδίας συνομοσπονδιακού χαρακτήρα. Τι έγραφε ο Νιχάτ Ερίμ το 1956 και τι συζητείται μετά την εισβολή ως λύση. Τα ίδια πράγματα. Η διαδικασία λύσης είναι αποκαλυπτική: Στρατιωτικός έλεγχος → εδαφικός διαχωρισμός → πληθυσμιακός διαχωρισμός → διοικητικός διαχωρισμός → διεκδίκηση χωριστής πολιτειακής υπόστασης και δικαίωμα αυτοδιάθεσης ως φόρμουλα διχοτόμησης.

Αναθεωρητική πολιτική και στρατιωτική ισχύς

Η σχέση μπορεί να αποδοθεί ως εξής: Στρατηγικός σχεδιασμός → διπλωματική διεκδίκηση → χρήση στρατιωτικής ισχύος → δημιουργία τετελεσμένων → πληθυσμιακή και διοικητική παγίωση → επαναφορά των τετελεσμένων στη διαπραγμάτευση → προσπάθεια θεσμικής κατοχύρωσής τους.

Η ανάλυση αυτή οδηγεί στον ρόλο της στρατιωτικής ισχύος ως μέσου αναθεωρητικής πολιτικής. Εκεί πρέπει να εξεταστεί πώς η κατανομή ισχύος μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας επέτρεψε στην Άγκυρα να μετατρέψει πολιτικούς στόχους δεκαετιών σε εδαφικά τετελεσμένα και, στη συνέχεια, τα τετελεσμένα σε διαπραγματευτικές παραμέτρους νομιμοποίησης και λάβαρα των Ελληνοκυπρίων. Τους διχοτομικούς στόχους του Νιχάτ Ερίμ!

Η διχοτομική πορεία από το '74 ως σήμερα και το Κραν Μοντανά

Το σκηνικό αυτό συνεχίστηκε από το 1974 ως σήμερα με σημαντικότερο σταθμό το σχέδιο Ανάν και εν συνεχεία το Κραν Μοντανά, όπου θέλει να επιστρέψει ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η πλειοψηφία της πολιτικής ηγεσίας. Όμως, το πρόβλημα έχει ως εξής: Εφόσον η Τουρκία εξασφάλισε στο Κραν Μοντανά την

ομοσπονδία συνομοσπονδιακού χαρακτήρα, κινήθηκε προς τη λύση των δύο κρατών για να έχει στρατηγικό βάθος ελιγμών, αφού εγκλωβίζει την ελληνοκυπριακή πλευρά μεταξύ τουρκικών θέσεων όπως είναι η ΔΔΟ και η συνομοσπονδία. Υπάρχει ιστορική αλληλουχία συγκεκριμένων στοιχείων:

Στάδιο /Έτος	Πρωταγωνιστής	Πολιτειακή πρόταση ή γεγονός	Λειτουργία στην αναθεωρητική πολιτική
1956	Νιχάτ Ερίμ (εκθέσεις 24 Νοε. / 22 Δεκ.)	Δύο χωριστές πολιτικές κοινότητες, χωριστή αυτοδιάθεση, γεωγραφικός και πληθυσμιακός διαχωρισμός	Θεωρητική θεμελίωση — η διχοτόμηση τίθεται ως «μέση λύση» ανάμεσα σε status quo και πλήρη προσάρτηση
1956 - 57 – ως βάση του σήμερα	Βρετανικό Γραφείο Αποικιών / τουρκική θέση και άλλα έγγραφα	Δύο διοικητικές ζώνες υπό ομόσπονδη κεντρική κυβέρνηση	Πρώτη διοικητική αποτύπωση της ιδέας Ερίμ — σύγκλιση με τη βρετανική λογική «διαίρει και βασίλευε»
1964	Νιχάτ Ερίμ (προς G. Ball)	«Federal system with separated communities»	Πολιτειακή εξειδίκευση: η διχοτόμηση αποκτά ρητό ομοσπονδιακό όχημα
Ιούλ. 1974	Μπουλέντ Ετζεβίτ	Δύο αυτόνομες περιοχές, δύο προσωρινές κυβερνήσεις στη λογική της ΔΔ ομοσπονδίας	Διπλωματική πρόταση για να μη γίνει εισβολή
12 Αυγ. 1974	Ντενκτάς / Γκιουνές	Σχέδιο Ντενκτάς (διζωνική ομοσπονδία) και σχέδιο Γκιουνές (ζώνη + καντόνια)	Εδαφική ολοκλήρωση της διχοτόμησης λίγο πριν τον Αττίλα II· απορρίπτονται στη Γενεύη
14 – 16 Αυγ. 1974	Αττίλας II	Στρατιωτική κατάκτηση του 37% του εδάφους· εδαφικός, πληθυσμιακός, διοικητικός διαχωρισμός	Η διχοτόμηση παύει να είναι θεωρία και γίνεται τετελεσμένο γεγονός διά της βίας
1977	Συμφωνίες Κορυφής Μακαρίου– Ντενκτάς	Η ΔΔΟ γίνεται αποδεκτή βάση διευθέτησης	Η διχοτόμηση θεσμοθετείται ως «ενδιάμεση» διαπραγματευτική λύση — όχι τελική, αλλά σταθερό πλαίσιο
1990–2004	Γκάλι / Σχέδιο Ανάν	Οριστικοποίηση διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας συνομοσπονδιακού χαρακτήρα	Παγίωση της ΔΔΟ ως de facto μόνιμης φόρμουλας, με χωριστά δημοψηφίσματα ως μηχανισμό επικύρωσης
2017	Διάσκεψη Κραν Μοντανά	Αποτυχία τελικής συμφωνίας εντός του πλαισίου ΔΔΟ	ΣΤΑΘΜΟΣ-ΚΑΜΠΗ: η Τουρκία μετακινείται από τη ΔΔΟ στα δυο κράτη
Μετά το 2017 – σήμερα	Τουρκική κυβέρνηση / Χακάν Φιντάν	Απαίτηση λύσης «δύο κρατών»	Νέα, πιο ριζοσπαστική μορφή διχοτόμησης των δύο κρατών ξεπερνώντας λόγω νέων συνθηκών την ενδιάμεση ομοσπονδιακή λογική του Ερίμ το 1964. Αποκτά διαπραγματευτικό βάθος και εγκλωβίζει την ε/κ μεταξύ τριών τουρκικών θέσεων: Δύο κράτη, συνομοσπονδία και ΔΔΟ
Απώτατος ορίζοντας	Νιχάτ Ερίμ (2η θεωρητική επιλογή, 1956)	Επιστροφή/απορρόφηση ολόκληρης της Κύπρου στην Τουρκία	Ο αρχικός στόχος που ο ίδιος ο Ερίμ είχε κρίνει νομικά ανεπαρκή το 1956 παραμένει ο τελικός ορίζοντας πίσω από κάθε ενδιάμεσο στάδιο

ΠΑΤΗΡ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ο διάκονος που έζησε την αιχμαλωσία της εισβολής και γλύτωσε δύο φορές από τον θάνατο

Ο πατήρ Θεόκλητος Κυριάκου θυμάται τις στιγμές που σημάδεψαν τη ζωή του, τους ξυλοδαρμούς, την αιχμαλωσία και τη φωτογραφία του σαράντα ημερών παιδιού του που κράτησε ως φυλαχτό

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Πενήντα δύο χρόνια έχουν περάσει από τον Αύγουστο του 1974, όμως για όσους έζησαν την τουρκική εισβολή οι εικόνες εκείνων των ημερών δεν ανήκουν απλώς στο παρελθόν. Παραμένουν ζωντανές, συνδεδεμένες με πρόσωπα, φόβους, απώλειες και στιγμές που καθόρισαν ολόκληρη τη μετέπειτα ζωή τους. Μια τέτοια μαρτυρία είναι αυτή του πατρός Θεόκλητου Κυριάκου, ο οποίος σε ηλικία μόλις 21 ετών βρέθηκε αντιμέτωπος με τον θάνατο, έζησε την αιχμαλωσία και μεταφέρθηκε μαζί με άλλους Ελληνοκύπριους κρατουμένους στην Τουρκία.

Στις 14 Αυγούστου 1974, κατά τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής, ο πατήρ Θεόκλητος βρισκόταν στη Μια Μηλιά μαζί με τη σύζυγό του, το μόλις σαράντα ημερών παιδί τους, συγγενείς και άλλους ανθρώπους που είχαν παραμείνει στην περιοχή. Μέσα στη σύγχυση των ωρών εκείνων βγήκε από το σπίτι όπου διέμεναν, θεωρώντας ότι οι φωνές που άκουγε προέρχονταν από Ελληνοκύπριο στρατιώτη, με τον οποίο είχε προηγουμένως συνεννοηθεί. Αντί γι' αυτό, βρέθηκε μπροστά σε Τούρκους στρατιώτες και, μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, με ένα όπλο στραμμένο επάνω του.

Η παρέμβαση ενός Τούρκου αξιωματικού αποδείχθηκε καθοριστική. Ήταν ο άνθρωπος που σταμάτησε τον στρατιώτη ο οποίος ετοιμαζόταν να τον πυροβολήσει, αλλά και ο ίδιος που λίγο αργότερα θα του έσωζε ξανά τη ζωή. Όταν περίπου 300 άνδρες είχαν συγκεντρωθεί στην περιοχή του Αγίου Δημητρίου και πέντε από αυτούς οδηγήθηκαν σε αυτοκίνητο, ο νεαρός τότε διάκονος βρέθηκε επίσης να σπρώχνεται προς το όχημα. Ο αξιωματικός τον τράβηξε έξω την τελευταία στιγμή. Οι πέντε άνδρες που έφυγαν με το αυτοκίνητο παρέμειναν αγνοούμενοι.

Ακολούθησαν η μεταφορά, οι ξυλοδαρμοί και η αιχμαλωσία. Το ράσο που φορούσε τον έκανε ακόμη πιο ευδιάκριτο στα μάτια όσων τον κρατούσαν. Ο ίδιος θυμάται ότι, εξαιτίας της ιδιότητάς του ως κληρικού, τον

συνέδεαν με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και ότι υπέστη επανειλημμένα χτυπήματα και κακομεταχείριση. Οι συνέπειες έμειναν και στο σώμα του, καθώς, όπως αναφέρει, αργότερα χρειάστηκε να υποβληθεί σε χειρουργικές επεμβάσεις.

Μέσα σ' εκείνες τις συνθήκες, μια φωτογραφία απέκτησε για τον ίδιο ιδιαίτερη σημασία. Επρόκειτο για εικόνα που είχε ληφθεί την ημέρα της σύλληψής του και στην οποία βρισκόταν μαζί με το βρέφος του. Όταν την είδε αργότερα τυπωμένη σε εφημερίδα κατά τη διάρκεια της αιχμαλωσίας του, κατάφερε να την κρατήσει και την έκρυψε μέσα στα ρούχα του. Για έναν άνθρωπο που δεν γνώριζε ποια ήταν η τύχη της οικογένειάς του, η εικόνα

του παιδιού του έγινε πηγή δύναμης και ένα είδος φυλαχτού.

Η εμπειρία του 1974 δεν έμεινε, ωστόσο, μόνο στη δική του αιχμαλωσία. Στα χρόνια που ακολούθησαν, ως ιερέας και πνευματικός, ήρθε σε επαφή με ανθρώπους που κουβαλούσαν τα δικά τους τραύματα από την εισβολή και τον ξεριζωμό. Ανάμεσά τους και γυναίκες που υπέστησαν βιασμούς και οι οποίες, όπως περιγράφει, για χρόνια επέλεγαν να μη μιλήσουν για όσα είχαν ζήσει.

Ιδιαίτερη θέση στη μνήμη του κατέχει και το ζήτημα των αγνοουμένων. Η εικόνα των πέντε ανδρών που οδηγήθηκαν μακριά, ενώ ο ίδιος απομακρύνθηκε την τελευταία στιγμή από το ίδιο αυτοκίνητο, παραμένει μία από τις πιο σκληρές αναμνήσεις του.

Σήμερα, περισσότερο από μισό αιώνα αργότερα, ο πατήρ Θεόκλητος Κυριάκου μιλά στη «Σημερινή» για εκείνες τις ώρες που βρέθηκε αντιμέτωπος με τον θάνατο, για τον Τούρκο αξιωματικό που του έσωσε δύο φορές τη ζωή, για την κακοποίηση που υπέστη ως αιχμάλωτος και για τη φωτογραφία του παιδιού του που κράτησε ως φυλαχτό.

«Επειδή ήμουν κληρικός, με συνέδεαν με τον Μακάριο και με θεωρούσαν κατά κάποιον τρόπο υπεύθυνο»

Ανατρέχει παράλληλα στις μαρτυρίες ανθρώπων που συνάντησε αργότερα ως πνευματικός, μιλά για τις γυναίκες που έζησαν τη φρίκη των βιασμών, για τους αγνοούμενους και για τα τραύματα που, παρά την πάροδο των δεκαετιών, δεν έπαψαν ποτέ να τον συνοδεύουν.

Ποια είναι η πρώτη εικόνα που σας έρχεται στο μυαλό όταν επιστρέψετε νοερά στη 14η Αυγούστου 1974;

Είναι εικόνες που δεν έφυγαν ποτέ από μέσα μου. Εκείνη την ημέρα βρισκόμουν στη Μια Μηλιά μαζί με τη σύζυγό μου, το μωρό μας, που ήταν μόλις σαράντα ημερών, τα πεθερικά μου και άλλα πρόσωπα που είχαν παραμείνει στην περιοχή. Είχα συνεννοηθεί με έναν Ελληνοκύπριο στρατιώτη να προσπαθήσει να μας βοηθήσει να φύγουμε. Όταν άκουσα φωνές και θόρυβο έξω, νόμισα ότι είχε έρθει εκείνος και βγήκα λέγοντας ότι βρισκόμασταν μέσα. Αντί γι' αυτό, βρέθηκα μπροστά στους Τούρκους στρατιώτες. Από εκείνη τη στιγμή άρχισε για μένα μια δοκιμασία που με συνοδεύει μέχρι σήμερα. Δεν πούχασα πραγματικά από τότε.

Τι σκεφτήκατε τη στιγμή που ο Τούρκος στρατιώτης ετοιμαζόταν να σας πυροβολήσει και μπροστά

σας βρίσκονταν η σύζυγος και το σαράντα ημερών παιδί σας;

Εκείνη τη στιγμή ένιωσα πραγματικό φόβο θανάτου. Ένας στρατιώτης όπλισε και έστρεψε το όπλο πάνω μου. Μου τράβηξε και τον σιαυρό που φορούσα στο στήθος και πίστεψα ότι θα με σκοτώσει. Δεν φοβόμουν μόνο για τον εαυτό μου. Σκεφτόμουν τι θα γινόταν με όλους τους υπόλοιπους που βρίσκονταν μέσα, τη γυναίκα μου, το παιδί μου και τους άλλους ανθρώπους. Εκείνοι δεν είχαν ακόμη βγει έξω και δεν ήξερα ποια θα ήταν η τύχη τους.

Ο ίδιος Τούρκος αξιωματικός σάς έσωσε δύο φορές. Πώς εξηγείτε τη στάση του και τι αισθάνεστε σήμερα όταν βλέπετε τη φωτογραφία του;

Δεν μπορώ να γνωρίζω τι είχε μέσα στο μυαλό του ή γιατί ενήργησε έτσι. Αυτό που ξέρω είναι ότι δύο φορές η παρέμβασή του αποδείχθηκε καθοριστική για τη ζωή μου. Την πρώτη φορά, όταν ο στρατιώτης ήταν έτοιμος να με πυροβολήσει, ο αξιωματικός τον σταμάτησε και τον χαστούκισε. Τη δεύτερη, όταν μας είχαν συγκεντρώσει στον Άγιο Δημήτριο και πέντε άνδρες είχαν ξεχωριστεί από τους υπόλοιπους, με έσωσαν και έμενα προς το αυτοκίνητο όπου τους είχαν βάλει. Είχα ήδη το ένα

σευχόμενοι να μπορέσω να γυρίσω πίσω και να δω ξανά το παιδί μου. Όλα αυτά επηρέασαν και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζω σήμερα τους ανθρώπους. Ως πνευματικός βρίσκομαι σε έναν συνοικισμό, ανάμεσα σε ανθρώπους που κουβαλούν πολύ πόνο. Έχω ακούσει όλα αυτά τα χρόνια ιστορίες και εξομολογήσεις ανθρώπων που έζησαν την εισβολή και τον ξεριζωμό.

Μιλήσατε ως πνευματικός με γυναίκες που υπέστησαν βιασμούς κατά την εισβολή. Τι σας εξομολογούνταν και γιατί πολλές επέλεξαν τη σιωπή;

Οι περισσότερες γυναίκες που υπέστησαν βιασμό δεν το ανέφεραν ποτέ και, σε πολλές περιπτώσεις, ακόμη και σήμερα δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς πέρασαν. Κάποιες βρήκαν το κουράγιο να μιλήσουν. Ως πνευματικός άκουσα

Σχεδόν 52 χρόνια μετά, ποια τραύματα εξακολουθούν να σας συνοδεύουν και υπάρχουν στιγμές που οι μνήμες επιστρέφουν πιο έντονα;

Δεν πούχασα από εκείνον τον καιρό. Αυτά που ζήσαμε δεν περιγράφονται εύκολα σε λίγες προτάσεις. Είναι ολόκληρο βιβλίο. Τα χτυπήματα που δέχθηκα ήταν πάρα πολλά και οι συνέπειες έμειναν και στο σώμα μου, αφού χρειάστηκε να κάνω τρεις εγχειρήσεις.

Υπάρχουν όμως και τα ψυχικά τραύματα. Ως πνευματικός συνεχίζω να συναντώ ανθρώπους από τον προσφυγικό κόσμο και να ακούω τον πόνο τους. Γι' αυτό και όσα συνέβησαν τότε δεν είναι για μένα απλώς μια μακρινή ανάμνηση. Είναι κάτι που εξακολουθεί να υπάρχει στη ζωή ανθρώπων γύρω μας.

Τι θα θέλατε να γνωρίζουν οι νεότερες γενιές για την εισβολή, την αιχμαλωσία και τους ανθρώπους που ακόμη περιμένουν απαντήσεις για τους αγνοούμενους τους;

Για μένα το τραγικότερο κομμάτι όλων αυτών είναι η υπόθεση των αγνοουμένων και ο πόνος των οικογενειών τους. Υπάρχουν άνθρωποι που για δεκαετίες περίμεναν τους δικούς τους και έζησαν με αυτήν την αγωνία. Πιστεύω ότι πρέπει να βρίσκουν δύναμη μέσα από την Εκκλησία, την προσευχή και τα μνημόσυνα για τους ανθρώπους τους, ώστε και οι ίδιοι να μπορούν να βρουν κάποια ανακούφιση.

Στους νέους θα ήθελα να πω ότι χρειάζονται σωστά πρότυπα στη ζωή τους. Χωρίς τον Θεό, πιστεύω ότι ο άνθρωπος δύσκολα μπορεί να βρει πραγματική ανακούφιση. Και εμείς οι κληρικοί πρέπει να δεχόμαστε κάθε νέο όπως είναι. Αν βρεις τον σωστό τρόπο να τον πλησιάσεις και να τον φέρεις κοντά σου, μπορείς να τον βοηθήσεις να γίνει σωστός άνθρωπος. Για μένα, το καλύτερο πρότυπο παραμένει ο Χριστός.

“
«Οι περισσότερες γυναίκες που υπέστησαν βιασμό δεν το ανέφεραν ποτέ»

γυναίκες να μου ανοίγουν την καρδιά τους και να κλαίνε. Όταν τις άκουγα, δάκρυζα και εγώ. Προσπαθούσα να νιώσω τον πόνο τους και να σταθώ δίπλα τους όσο μπορούσα.

Πολλές δεν ήθελαν να γνωστοποιηθεί αυτό που τους είχε συμβεί. Φοβούνταν τις συνέπειες για την οικογένειά τους, για τον σύζυγο ή τα παιδιά τους και δεν ήθελαν να εκτεθούν. Η δική μου προσπάθεια ήταν να τους δίνω θάρρος και, με την πνευματική δύναμη που μπορούσα να προσφέρω, να τις βοηθώ ώστε αυτό το τραύμα να μη μείνει για πάντα σαν ανοιχτή πληγή μέσα τους.

πόδι μέσα όταν ο ίδιος αξιωματικός με τράβηξε έξω. Το αυτοκίνητο έφυγε αμέσως. Οι πέντε εκείνοι άνθρωποι παρέμειναν αγνοούμενοι. Έχω μέχρι σήμερα τη φωτογραφία στην οποία φαίνεται ο συγκεκριμένος αξιωματικός μαζί με το μωρό μου. Για μένα είναι ο άνθρωπος που βρέθηκε δύο φορές μπροστά μου σε στιγμές που κινδύνευε άμεσα η ζωή μου.

Ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή της αιχμαλωσίας σας και τι σας έδινε τη δύναμη να αντέχετε;

Από τις χειρότερες στιγμές ήταν η μεταφορά μας μετά τη συγκέντρωση στον Άγιο Δημήτριο προς την τουρκική περιοχή της παλιάς Λευκωσίας. Επειδή φορούσα το ράσο, το πατούσα καθώς προσπαθούσα να κινηθώ, έπεφτα στο έδαφος και τότε με κλοτσούσαν και με χτυπούσαν με τα όπλα. Με χτυπούσαν στο σώμα, τραβούσαν τα γένια μου. Εκείνες τις ώρες αισθανόμουν ότι με μεταχειρίζονταν σαν να μην ήμουν άνθρωπος. Έλεγα μέσα μου ότι ήταν αδύνατον να σωθώ.

Τα βασανιστήρια και οι κακουχίες συνεχίστηκαν και στη συνέχεια της αιχμαλωσίας. Ιδιαίτερα επειδή ήμουν κληρικός, με συνέδεαν με τον Μακάριο και με θεωρούσαν κατά κάποιον τρόπο υπεύθυνο. Δεν υπάρχει σχεδόν σημείο

του σώματός μου που να μη δέχθηκε χτυπήματα και αργότερα χρειάστηκε να υποβληθώ σε τρεις εγχειρήσεις.

Αυτό που με κρατούσε ήταν κυρίως η πίστη μου και η ελπίδα ότι θα ξαναδώ τους δικούς μου. Έκανα την προσευχή μου και ζητούσα να αξιωθώ να επιστρέψω στην Κύπρο και να δω ξανά το παιδί μου.

Η φωτογραφία με το μωρό σας έγινε για εσάς ένα είδος φυλαχτού. Τι συμβόλιζε εκείνες τις ημέρες και τι σημαίνει σήμερα;

Η φωτογραφία εκείνη μου έδωσε τεράστιο θάρρος. Στα Άδανα με φώναζαν επειδή ήμουν ο κληρικός ανάμεσα στους αιχμαλώτους. Άλλοτε με χλεύαζαν, άλλοτε με χτυπούσαν. Κάποια στιγμή μου έδειξαν σε εφημερίδα τη φωτογραφία που είχε τραβηχτεί κατά τη σύλληψή μας, στην οποία φαινόμουν μαζί με το μωρό μου.

Μόλις την είδα, ήταν σαν να έβλεπα ξανά τους ανθρώπους μου. Ζήτησα να κρατήσω τη φωτογραφία και κατάφερα να την κόψω. Την τύλιξα και την έκρυψα μέσα στη φόδρα του παντελονιού μου. Ήθελα να την έχω κοντά μου και, αν κατάφερνα να επιβιώσω, να μείνει ως ενθύμιο όλων όσων είχαμε περάσει. Τότε ήταν για μένα μια εικόνα της οι-

κογένειάς μου και μια πηγή δύναμης.

Πώς βιώσατε την επιστροφή στην Κύπρο και την πρώτη συνάντηση με τη σύζυγο και το παιδί σας;

Μέχρι την επιστροφή μου δεν γνώριζα με βεβαιότητα τι είχε συμβεί στη γυναίκα και στο παιδί μου. Όταν επιστρέψαμε στην Κύπρο και μας μετέφεραν στο γκαράζ Παυλίδη, υπήρχαν εκεί μηνύματα από τις οικογένειές μας. Έψαξα και βρήκα τελικά το μήνυμα που μου είχε στείλει η γυναίκα μου, το οποίο δεν είχε φτάσει ποτέ σε μένα όσο ήμουν αιχμάλωτος. Μου έγραφε ότι βρισκόταν στη Βαβατιονιά και ότι οι δικοί μου ήταν καλά. Εκεί ήταν που έμαθα με βεβαιότητα ότι η οικογένειά μου είχε σωθεί.

Με ποιον τρόπο επηρέασαν όσα ζήσατε την πίστη σας, τη διακονία σας και τη σχέση σας με τον Θεό;

Η πίστη μου μέσα από όσα έζησα ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο. Από μικρό παιδί ήθελα να γίνω ιερέας. Είχα αυτήν την κλήση μέσα μου, μεγάλωσα στη Λευκωσία, πήγαινα τακτικά στην εκκλησία και από νωρίς είχα στενή σχέση με την Εκκλησία.

Στην αιχμαλωσία υπήρχαν στιγμές που αισθανόμουν ότι μόνο η χάρη του Θεού μπορούσε να με κρατήσει. Προ-

ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΑ ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1974

Οι προσπάθειες του πολιτικού απατεώνα Κάλαχαν στη Γενεύη II

ΦΑΝΟΥΛΑ ΑΡΓΥΡΟΥ,
Ερευνήτρια/
δημοσιογράφος

Μέρος Δ'

Φορτικές ήταν οι πιέσεις Τζέιμς Κάλαχαν πάνω στους Γλ. Κληρίδη και Γ. Μαύρο ώστε να δεχτούν τις τουρκικές αξιώσεις πάνω σε προσχέδια που ετοιμάζε (Κάλαχαν) για γεωγραφικό διαχωρισμό. Ο Κληρίδης είπε στον Ντενκτάς ότι θα τον δολοφονούσαν αν δεχόταν γεωγραφικό διαχωρισμό, αλλά...

Σχέδια Ντενκτάς και Γκιουνές

12 Αυγούστου - Ο Ραούφ Ντενκτάς κατέθεσε λύση διζωνικής διοικητικής ομοσπονδίας αποτελούμενη από δύο ομόσπονδα κράτη με χάρτη, όπου το 34% του εδάφους θα ήταν τουρκικό.

Και ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών Τ. Γκιουνές κατέθεσε τον δικό του ερασιτεχνικό χάρτη με μολυβιές της τελευταίας στιγμής, για δύο αυτόνομες ζώνες, μια τουρκική (με 34% εδάφους) με 6 περιοχές και μια ελληνική ζώνη με 2 περιοχές... Τον οποίο την επομένη ζήτησε και πήρε πίσω!!! (Η γράφουσα τον βρήκε σε φάκελο του επόμενου χρόνου, οι Βρετανοί έκαναν σίγουρο να τον έχουν).

Ταυτόχρονα ο Ντενκτάς πληροφόρησε τον Κάλαχαν ότι ο Ειζεβίτ θα προχωρούσε με τη δεύτερη εισβολή και διέταξε τον Υπουργό Εξωτερικών να τελειώσει τη «δουλειά» εκεί και τώρα.

Κάλαχαν προς το Λονδίνο:

«...Η Τουρκική κυβέρνηση κατέθεσε φιλόδοξες προτάσεις... απαιτεί απάντηση μέχρι τα μεσάνυχτα... Δουλεύουμε πάνω στον Κληρίδη ώστε να καταθέσει αντιπροτάσεις που να αποδέχονται την αρχή του γεωγραφικού διαχωρισμού...».

Ο αρχηγός της ΟΥΝΦΙΚΥΠ ενημέρωσε τον ΓΓ, Κ. Βάλντχαϊμ, «για πληροφορίες μεγάλης κλίμακας τουρκικών επιθέσεων και εισηγήθηκε η ΟΥΝΦΙΚΥΠ να κάνει όπως και το 1964... αν εισβάλει η Τουρκία, να αποσυρθεί

Ο Τζέιμς Κάλαχαν.

στα στρατόπεδά της...»

13 Αυγούστου - ώρα 10.00 π.μ. ο Κληρίδης έδωσε στον Ντενκτάς αντιπρόταση δεχόμενος διοικητική αυτονομία και κάποια συγκέντρωση τουρκικών χωριών εξαιρουμένης της πιθανότητας γεωγραφικής ζώνης ή μετακίνησης πληθυσμών. Ο Κάλαχαν είπε στους Γλαύκο Κληρίδη και Γεώργιο Μαύρο ότι, εάν δεν δεχόντουσαν γεωγραφικό διαχωρισμό, δεν θα ικανοποιούνταν οι Τούρκοι. Έπρεπε να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα, δεν θα υπήρχε αμερικανική στρατιωτική πίεση, η ΟΥΝΦΙΚΥΠ δεν θα αντιστεκόταν, δεν υπήρχε προοπτική εξωτερικής βοήθειας εναντίον της τουρκικής επιθετικότητας...

Ούτε λέξη για τη δική του υποχρέωση ως ... εγγυήτριας δύναμης! Μόνο Αμερικανούς που δεν είχαν εγγυητικές υποχρεώσεις και Ειρηνευτική Δύναμη έβλεπε!

Ο Γκιουνές επέμενε σε εκ των προ-

τέρων αποδοχή Κληρίδη. Αναφέρθηκε σε μια περιοχή μεταξύ 30-34% για την τουρκική ζώνη...

Ο Κάλαχαν διάβασε στους Γεώργιο Μαύρο και Γλαύκο Κληρίδη (αλλά δεν τους έδωσε αντίγραφο) νέο προσχέδιο για γεωγραφικό διαχωρισμό, στοχεύοντας να εξασφαλίσει υπογραφή από Κληρίδη και Ντενκτάς για να ικανοποιούσε κάπως την Τουρκία. Ένα ομόσπονδο σύστημα που παραχωρούσε στο πλαίσιο του διοικητικού του χαρακτήρα δύο αυτόνομες διοικήσεις, οι οποίες θα λειτουργούσαν σε δύο καθορισμένες γεωγραφικά περιοχές.

(Το έγγραφο να μελετηθεί με βάση τις απαιτήσεις Ειζεβίτ προς Σίσκο, 18 Ιουλίου 1974, στο Λονδίνο, τις βρετανικές επιλογές/εναλλακτικές λύσεις, 22 Ιουλίου 1974 και τις κατευθυντήριες Μακαρίου/ Ντενκτάς, 12 Φεβρουαρίου 1977).

Ο Κάλαχαν επικοινωνήσε το μεσημέρι με τον Δρα Χένρι Κίσινγκερ.

Του είπε ότι δούλεψε πολύ σκληρά για να αλλάξει την ελληνική θέση και έπρεπε να μιλήσει και εκείνος στον Ειζεβίτ. Είχε πείσει τους Μαύρο και Κληρίδη να πάνε να διαβουλευθούν με τους συναδέλφους τους σε Αθήνα και Λευκωσία, για την πρόταση να υπάρχει μόνο μία ζώνη για τουρκοκυπριακή διοίκηση και μία για ελληνοκυπριακή

“

Ο Κίσινγκερ θεωρούσε τον εαυτό του ως τον “πατέρα” του σχεδίου Γκιουνές, ότι δηλαδή ήταν δική του προτροπή να δώσει σχέδιο με καντόνια ο Γκιουνές την τελευταία ώρα (εξ ου και ο ερασιτεχνικός χάρτης) για να κέρδιζαν χρόνο

διοίκηση, και να επέστρεφαν στη Γενεύη την επομένη με τα αποτελέσματα. Ήταν της άποψης ότι θα σύστηναν να γίνει αποδεκτή αυτή η λύση.

Τελικά ο Κληρίδης ήταν έτοιμος, του είπε, να δηλώσει προκαταβολικά πριν φύγει ότι δεχόταν την αρχή μίας γεωγραφικής ζώνης, αλλά που θα ήταν κάτω του 34% του εδάφους της Δημοκρατίας.

(Υπενθυμίζεται η δήλωση ετοιμότητας Γλ. Κληρίδη για ομοσπονδιακή λύση στον Υπ. Αρμυστή Στίβεν Όλβερ, 27 Ιουλίου 1974, που γνώριζε ο Κάλαχαν).

Το άλλοθι του πολιτικού απατεώνα Κάλαχαν - Λόγω Κληρίδη το σχέδιο Γκιουνές

Την ίδια μέρα ο Βρετανός πρέσβης στην Ουάσιγκτον είδε τον Χ. Κίσινγκερ, του μετέφερε τις απουσίες του Κάλαχαν πως η αρμοδιότητα εμπίστούνε μεταξύ τους είχε επηρεαστεί και πως έπρεπε να του τονίσει ότι η βρετανική θέση λόγω των άμεσων συμφερόντων της στην Κύπρο θα διέφερε από εκείνη των Αμερικανών. Ο Κίσινγκερ θεώρησε σημαντικό να διατηρούν δεσμούς ειλικρίνειας και είπε ότι υπήρχε πολύ απασχολημένος την τελευταία εβδομάδα... Μεταξύ 6ης και 10ης Αυγούστου βρισκόταν

κυριολεκτικά εκτός επαφής για το κυπριακό πρόβλημα. Μόνο το Σάββατο το απόγευμα ασχολήθηκε με αυτό, όταν ο Κάλαχαν έκανε έκκληση να σταματήσει πιθανή τουρκική στρατιωτική επέκταση, οπότε και παρενέβη με επιστολή προς τον Ειζεβίτ. Δεν ήταν αρκετά πληροφορημένος για το παρασκήνιο, αλλά θεώρησε σωστό, εκτός της προειδοποίησης προς τον Ειζεβίτ εναντίον στρατιωτικής κίνησης, να τον ενθάρρυνε επίσης ως μια διέξοδο, να καταθέσει τη δική του πρόταση στη Γενεύη. Ο Κίσινγκερ θεωρούσε τον εαυτό του ως τον “πατέρα” του σχεδίου Γκιουνές, ότι δηλαδή ήταν δική του προτροπή να δώσει σχέδιο με καντόνια ο Γκιουνές την τελευταία ώρα (εξ ου και ο ερασιτεχνικός χάρτης) για να κέρδιζαν χρόνο, και αυτό γιατί είχε μάθει ότι ο Κληρίδης θα δεχόταν κάποια διευθέτηση καντονίων και ο Κάλαχαν το θεωρούσε πιθανότητα. Δεν είχε δική του πρόταση (ο Κίσινγκερ), ούτε καμία εισήγηση που να άγγιζε το συνταγματικό. Αν είχε περισσότερο χρόνο, θα επικοινωνούσε με τον Κάλαχαν ο ίδιος, αλλά του είχε στείλει αντίγραφο της επιστολής του προς τον Ειζεβίτ ζητώντας να κρατηθεί αυστηρά προσωπική... Αντιλαμβανόταν ότι ως εγγυήτρια δύναμη και με φυσική στρατιωτική παρουσία στην ΟΥΝΦΙΚΥΠ, οι Βρετανοί έπαιζαν το παιχνίδι με τον τρόπο του Κάλαχαν. Πίστευε όμως ότι ήταν καλύτερα για τους Αμερικανούς να παρέμεναν ακόμα πιο μακριά, ούτως ώστε να μπορούν να βοηθούν τις προσπάθειες του Κάλαχαν στη Γενεύη με κατάλληλες επιμβάσεις στην Αγκυρα και στην Αθήνα. Ήθελε να αποφύγει εχθρότητες μεταξύ ΗΠΑ, Ελλάδας και Τουρκίας, που μπορούσαν να αποδυναμώσουν το ΝΑΤΟ...

Στις 6.40 το απόγευμα έλαβαν χώραν η τελευταία και μοιραία συνάντηση μεταξύ όλων. Διακόπηκε στις 2.25 πρωινή της 14ης Αυγούστου, με τους Τούρκους ανένδοτους για αποδοχή του σχεδίου τους εδώ και τώρα, όταν και ξεκίνησε η δεύτερη εισβολή, με το σήμα «Η Αϊσιέ πάει διακοπές». Η Αϊσιέ ήταν η θυγατέρα του Γκιουνές. Ο Ειζεβίτ επιθυμούσε να αρπάξει όσα ήθελε πρώτα, προτού... διαπραγματευθεί!

Όπως ενημέρωσαν 9 Αυγούστου οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες Κάλαχαν και CIA...

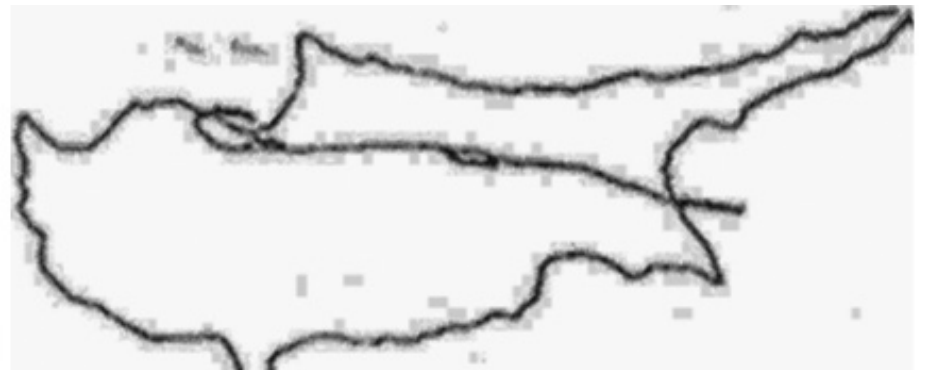
**Την επόμενη Κυριακή το Μέρος Ε'.*

Η γραμμή Αττίλα όπως σταθεροποιήθηκε μετά τη δεύτερη εισβολή, στις 16.8.1974.

Ο ερασιτεχνικός χάρτης Γκιουνές της στιγμής.

Ο χάρτης Ντενκτάς για Διζωνική Διοικητική Ομοσπονδία.

Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΑΤΤΙΛΑΣ ΠΛΗΤΤΕΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο ύποπτος ρόλος του Αραπάκη

Ο Αντιναύαρχος Πέτρος Αραπάκης.

Ο Πρωθυπουργός της Χούντας, Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος.

Ο Χένρι Κίσιγκερ.

Ο Στρατηγός Μπονάνος.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

Μέρος Στ'

Χωρίς να χάνει καιρό, την ίδια νύχτα και συγκεκριμένα την 1.30 πρωινή, ο δαίμονος Σίσκο επικοινωνεί με τον αρχηγό του Ναυτικού, Πέτρο Αραπάκη, του οποίου ο ρόλος ήταν ύποπτος από την αρχή της κρίσης, και του ζητά επίμονα να τον βοηθήσει για την κατάπαυση του πυρός στην Κύπρο. Σε έκθεσή του στον Καραμανλή αναφέρει σχετικά ο Αραπάκης:

«Κατά τη νύχτα, ενώ κοιμόμουν στην παρά το γραφείο μου κλίνην εκστρατείας, ζητήθην εις το τηλέφωνον υπό του κ. Σίσκο, όστις μού είπεν: «Επιμόνως επεζήτησα να επικοινωνήσω τηλεφωνικώς με όλους τους αρμοδίους, δυστυχώς, δεν ηδυνήθην να εύρω κανέναν. Είμαι ευτυχής που ευρίσκω εσάς και παρακαλώ να με βοηθήσετε εις την προσπάθειάν μου προς κατάπαυσιν του πυρός εις Κύπρον». Του είπα ότι θα προσπαθούσα να συνεννοηθώ μετά των αρμοδίων και θα τον έπαιρνα εις το τηλέφωνον.

»Πράγματι, επηλεφώνησα διαδοχικώς εις τους Μπονάνον, Ανδρουτσόπουλον και Κυπραϊόν, εκ των οποίων ο μεν πρώτος εις τον οποίον ανέφερα το συμβάν μοι εδήλωσεν ότι δεν επεθύμει να έλθει εις επαφήν μετ' αυτών, διότι εθεώρει εαυτόν αναρμόδιον.

»Εν συνεχεία ήλθον εις επαφήν μετά του Πρωθυπουργού κ. Ανδρου-

τσόπουλου, τον οποίον ενημέρωσα σχετικώς. Η προς εμέ απάντησίς του ήτο: «Αφυσέ τους, κύριε Αρχηγέ, αυτοί μας κοροϊδεύουν. Δεν είναι ειλικρινείς. Και χθες εξήγησαν να κάνουμε κατάπαυση του πυρός, την οποίαν και δεν επραγματοποιήσαν. Αφήστε τους. Αύριο βλέπουμε».

«Κύριε Πρωθυπουργέ», του είπα, «νομίζω ότι θα πρέπει να συζητήσουμε μαζί του. Αι συνθήκαι της Κύπρου το επιβάλλουν».

«Συζητήστε, εάν νομίζετε», απάντησε. «Πιστεύω ότι έπρεπε να ενημερωθεί και ο Υπουργός Εξωτερικών, επικοινωνήσω μαζί του και του ανέφερα το περιεχόμενο της μετά του Σίσκο συζητήσεώς μας. Εκείνος μού είπε: «Τνωρίζω την προσπάθειαν των Αμερικανών. Υπάρχουν αμφιβολίαι διά την ειλικρίνειάν των. Εσείς, πάντως, κάνετε την προσπάθειάν σας».

»Εγώ του είπα ότι θα δω τον Σίσκο και ότι θα τον τηρήσω ενήμερον. Ακολουθώς κατέβαλα προσπάθειαν να έλθω εις επαφήν μετά του Ταξιάρχου Ιωαννίδη, πράγμα που κατέστη αδύνατον».

Και για να δικαιολογήσει την απόφασή του να συναντηθεί μόνος με τον Σίσκο, προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός, αναφέρει στο υπόμνημά του προς τον Καραμανλή ο Αραπάκης: «Κατόπιν τούτου, ενόψει της κρισιμότητος της καταστάσεως, ιδία μετά τας εκ Κύπρου αναφοράς, περί του ότι εστερούντο πυρομαχικών, και τας αιτήσεις αποστολής τούτων, προσέτι των μετά το πραξικόπημα συνθηκών, αίτηνες ήσαν παν άλλο ή εγγυώμεναι επιτυχείς στρατιωτικές εξελίξεις, εθεώρησα επιβαλλομένην την ανακωχήν, ως υπαγορευομένην υπό του υψίστου εθνικού συμφέροντος, πριν οι Τούρκοι αντιληφθούν την αμέσως ανωτέρω αναφερομένην κατάστασιν και πριν

εξατιμισθί η εντύπωσις εκ της μέχρι τότε σθεναράς αντιστάσεως...».

Στη συνέχεια του υπομνήματός του ο Αραπάκης αναφέρει ότι, μόλις συνάντησε τον Σίσκο, εκείνος τον ρώτησε αν εκπροσωπεί την Κυβέρνηση και αν είναι εξουσιοδοτημένος να μιλήσει εκ μέρους της και απάντησε καταφατικά. Το ίδιο έκανε και όταν τον ρώτησε αν είναι σύμφωνος και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης, οπότε τον ρώτησε αν μπορούσε να τον πάρει στο τηλέφωνο ο Κίσιγκερ, τον οποίον είχε σε άλλη γραμμή. Του απάντησε ότι, εφόσον βρισκόταν σε άμεση επικοινωνία με τον Κίσιγκερ, θα μπορούσε να του μεταβιβάσει τη συνομιλία τους και να έχει τις απόψεις του. Από τη στιγμή

“

Η επιλογή του Αραπάκη ως συνομιλητή, ουσιαστικά διαπραγματευτή, δεν ήταν τυχαία. Πολλά αντικρουόμενα λέχθηκαν και γράφτηκαν, χωρίς όμως επίσημες καταθέσεις στον Φάκελο της Κύπρου

εκείνη, η συζήτηση διεξαγόταν με αυτόν τον τρόπο. Δηλαδή, καθετί που συζητείτο μεταξύ Αραπάκη - Σίσκο μεταβιβαζόταν στον Κίσιγκερ και εξέφραζε αμέσως τη γνώμη του. Είσι κατέληξαν σε συμφωνία και προτάθηκε να ανακοινώσει η Ελλάδα την κατάπαυση του πυρός στις 8 της ίδιας ημέρας, ενώ τη στιγμή εκείνη ήταν 2.10 η ώρα. Και επειδή τούτο, λόγω της ώρας, ήταν ανέφικτο, ο Αραπάκης ρώτησε αν ήταν βέβαιος ο Σίσκο ότι και η Τουρκία είχε συμφωνήσει και εκείνος του απάντησε ότι είχε βολιδοσκοπηθεί

ο Ειζεβίτ και είχε ήδη αποδεχθεί. Και επειδή, αναφέρει ο Αραπάκης, ήθελε να δεσμευθούν και η Τουρκία και η Αμερική, η συμφωνία να εξαγγελθεί πρώτα από την Ουάσιγκτον. Σίσκο και Αραπάκης συμφώνησαν, όπως συμφώνησαν και στο κείμενο της ανακοίνωσης, που έχει ως εξής: «Οι Κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας συμφωνούν για την κατάπαυση του πυρός, όπως ορίζεται στην απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας της 20ής Ιουλίου 1974. Η κατάπαυση του πυρός ισχύει στις 14.00 ώρα Γκρίνουιτς της 22ας Ιουλίου. Αυτή η ανακοίνωση θα επιβεβαιωθεί από την ελληνική και την τουρκική κυβέρνηση στις 9 π.μ. ώρα Αθénas».

Το κείμενο της αμερικανικής κυβέρνησης, όπως διατυπώθηκε με επέμβαση του Αραπάκη, είναι: «Η κυβέρνηση των ΗΠΑ πληροφορήθηκε ότι οι κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας συμφωνούν για την κατάπαυση του πυρός, όπως ορίζεται στην απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας της 20ής Ιουλίου, στις 14.00 ώρα Γκρίνουιτς. Αυτή η ανακοίνωση θα επιβεβαιωθεί από την ελληνική Κυβέρνηση στις 9 π.μ. ώρα Αθénas».

Στις 6 η ώρα το πρωί της 22ας Ιουλίου το Σίετι Ντιπάρτμεντ ανακοίνωσε την είδηση για τη συμφωνία κατάπαυσης του πυρός, ως αναγγελία της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Στη συνέχεια, η Τουρκία εξήγγειλε την κατάπαυση του πυρός, όχι την ώρα που είχε συμφωνηθεί, αλλά με σχετική καθυστέρηση.

«Απόφαση 354 (1974) Συμβουλίου Ασφαλείας.

»Η απόφαση 354 του Συμβουλίου Ασφαλείας, που υιοθετήθηκε στην 2783 σύνοδό του στις 23 Ιουλίου 1974, αναφέρει:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας, «Ανανεώνοντας τους όρους της απόφασης του 353 (1974) της 20ής

Ιουλίου 1974,

»Ζητεί όπως: Όλες οι πλευρές που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση, συμμορφωθούν αμέσως με την παράγραφο 2 της απόφασης 353 (1974) του Συμβουλίου Ασφαλείας που ζητεί την άμεση κατάπαυση του πυρός στην περιοχή και παρακαλεί όλα τα κράτη να εξασκήσουν τη μεγαλύτερη δυνατή επιρροή και να αναχαιτίσουν κάθε άλλη πράξη, που θα μπορούσε να επιδεινώσει την κατάσταση».

Η επιλογή του Αραπάκη ως συνομιλητή, ουσιαστικά διαπραγματευτή, δεν ήταν τυχαία. Πολλά αντικρουόμενα λέχθηκαν και γράφτηκαν, χωρίς όμως επίσημες καταθέσεις στον Φάκελο της Κύπρου. Μόνον ο Χάρης Παλαίνης, εκ των παρακοιμημένων του Ιωαννίδη, στην κατάθεσή του στον Φάκελο της Κύπρου αναφέρει: «Ο Αρχηγός Ναυτικού και ο Αρχηγός Αεροπορίας συνεργάζοντο με την αμερικανική κυβέρνηση». Τον ισχυρισμό του Αραπάκη, ότι μόνον αυτόν βρήκε ο Σίσκο για να μιλήσει μαζί του τις πρώτες πρωινές ώρες (1.30 π.μ.), παρά τις προσπάθειές του, επειδή εκείνη την ώρα κοιμόταν στο Αρχηγείο Ναυτικού, τον αντικρούει ο Αρχηγός Αεροπορίας, Πτέραρχος Παπανικολάου, ο οποίος, σε κατ' αντιπαράσταση εξέταση, ισχυρίστηκε ότι κι αυτός κοιμόταν το βράδυ εκείνο στο Αρχηγείο Αεροπορίας και ότι η επιλογή Αραπάκη από τον Σίσκο δεν ήταν τυχαία. Ο Αραπάκης, όπως προκύπτει από πολλές καταθέσεις στον Φάκελο της Κύπρου, από τις πρώτες ώρες της εισβολής είχε μυσικές επαφές με τους Αμερικανούς, όχι μόνο για την κατάπαυση του πυρός στην Κύπρο, αλλά πολύ περισσότερο για τη μεταβίβαση της χουντικής κυβέρνησης στους πολιτικούς, πράγμα που επιτεύχθηκε σε δύο μέρες.

**Την επόμενη Κυριακή: Η Χούντα παραδίδει την εξουσία*

ΤΟ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΠΟΥ ΕΧΤΙΣΕ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Πρωταθλητές Ευρώπης στα... άδεια δωμάτια

7 στους 10 Κυπρίους ζουν σε σπίτι μεγαλύτερο από τις ανάγκες του νοικοκυριού τους

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Τρία υπνοδωμάτια, δύο άνθρωποι. Σε αρκετές περιπτώσεις, μόλις ένας. Η γνώριμη εικόνα των κυπριακών γειτονιών κρύβει πίσω της μια εντυπωσιακή ευρωπαϊκή πρωτιά. Η Κύπρος καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό κατοίκων στην ΕΕ που ζουν σε σπίτι μεγαλύτερο από τις ανάγκες του νοικοκυριού τους: 70%, έναντι 33% του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Τα σπίτια που κάποτε φιλοξενούσαν γονείς και παιδιά έμειναν ίδια, οι οικογένειες, όμως, μίκρυναν. Περισσότερα από τα μισά κυπριακά νοικοκυριά αποτελούνται σήμερα από μόλις ένα ή δύο άτομα. Την ίδια στιγμή, η τελευταία Απογραφή κατέγραψε περισσότερες από 138 χιλιάδες κατοικίες ως κενές ή προσωρινής διαμονής.

Οι αριθμοί φωτίζουν μια λιγότερο συζητημένη πλευρά του στεγαστικού. Σε μια περίοδο, κατά την οποία η προσιτή κατοικία αποτελεί ζητούμενο για χιλιάδες νοικοκυριά, η Κύπρος διαθέτει ταυτόχρονα περισσότερο «περισσευόμενο» οικιστικό χώρο από κάθε άλλη χώρα της ΕΕ.

Με ένα δωμάτιο... παραπάνω

Το 70% τοποθετεί την Κύπρο με μεγάλη διαφορά πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ακολουθούν η Ιρλανδία με 67% και η Μάλτα με 64%, ενώ συνολικά στην ΕΕ σε κατοικία με περισσευούμενο χώρο ζει ένας στους τρεις κατοίκους.

Στην ευρωπαϊκή στατιστική, μια κατοικία χαρακτηρίζεται under-occupied όταν διαθέτει περισσότερα δωμάτια από εκείνα που αντιστοιχούν στον αριθμό, την ηλικία και τη σύνθεση των μελών του νοικοκυριού. Τα «άδεια

7 στους 10 Κυπρίους ζουν σε σπίτι με περισσότερο χώρο απ' όσο χρειάζεται το νοικοκυριό τους

δωμάτια» δεν καταγράφονται ένα προς ένα· προκύπτουν από τη σχέση ανάμεσα στο μέγεθος της κατοικίας και στους ανθρώπους που ζουν σε αυτήν.

Η Eurostat συνδέει το φαινόμενο κυρίως με μεγαλύτερους ανθρώπους και ζευγάρια που παραμένουν στο οικογενειακό σπίτι μετά την αποχώρηση των παιδιών. Ένα σπίτι τριών ή τεσσάρων υπνοδωματίων εξακολουθεί

να εξυπηρετεί τους γονείς, παρότι η τετραμελής οικογένεια που κάποτε ζούσε εκεί περιορίστηκε πλέον σε δύο ανθρώπους.

Στην Κύπρο αυτή η εξέλιξη πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις απ' ό,τι οπουδήποτε αλλού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα σπίτια έμειναν μεγάλα – οι οικογένειες μίκρυναν

Η σύνθεση των κυπριακών νοικοκυριών βοηθά να εξηγηθεί η πρωτιά. Η Απογραφή του 2021 κατέγραψε 357.858 ιδιωτικά νοικοκυριά. Τα 87.639 ήταν μονοπρόσωπα και άλλα 114.315 αποτελούνταν από δύο άτομα. Συνολικά 201.954 νοικοκυριά, ή 56,4% του συνόλου, είχαν έως δύο μέλη.

Παράλληλα μειώνεται σταθερά και το μέσο μέγεθος του νοικοκυριού. Από 2,76 άτομα το 2011 υποχώρησε στα 2,57 το 2021.

Η κυπριακή κατοικία ακολούθησε για δεκαετίες ένα διαφορετικό οικογενειακό πρότυπο. Μεγάλες μονοκατοικίες και διαμερίσματα τριών ή τεσσάρων υπνοδωματίων κατασκευάστηκαν για οικογένειες με περισσότερα μέλη. Σήμερα τα παιδιά έχουν φύγει από πολλές από αυτές τις κατοικίες, τα νοικοκυριά έχουν περιοριστεί και περισσότεροι άνθρωποι ζουν μόνοι.

Το κυπριακό απόθεμα, φυσικά, αλλάζει πολύ πιο αργά από τη δημογραφία. Το αποτέλεσμα αποτυπώνεται πλέον στην ευρωπαϊκή κατάταξη: τα σπίτια μιας μεγαλύτερης οικογένειας στεγάζουν

ζουν ολοένα μικρότερα νοικοκυριά.

Και 138.113 σπίτια εκτός μόνιμης κατοίκησης

Στο ίδιο στεγαστικό παζλ προστίθεται ένας δεύτερος, διαφορετικός δείκτης. Από τις 492.931 κατοικίες που καταγράφηκαν στην Απογραφή του 2021, οι 138.113 ήταν κενές ή προσωρινής διαμονής. Περισσότερο από το ένα τέταρτο του συνολικού οικιστικού αποθέματος δεν αποτελούσε, κατά τον χρόνο της Απογραφής, μόνιμη κατοικία κάποιου νοικοκυριού.

Στην κατηγορία περιλαμβάνονται τόσο κενές κατοικίες όσο και εξοχικές, δευτερεύουσες ή άλλες μονάδες προσωρινής διαμονής. Συνεπώς, οι 138.113 κατοικίες δεν συνιστούν ισάριθμο διαθέσιμο απόθεμα προς ενοίκιαση ή πώληση.

Το μέγεθος, ωστόσο, παραμένει αξιοσημείωτο. Σχεδόν τρεις στις δέκα κατοικίες βρίσκονταν εκτός μόνιμης κατοίκησης, την ώρα που περισσότερα από τα μισά νοικοκυριά της χώρας αριθμούσαν μόλις ένα ή δύο μέλη.

Οι δύο δείκτες καταγράφουν διαφορετικές πραγματικότητες, αλλά συναντώνται στην ίδια εικόνα: μεγάλο μέρος του υφιστάμενου στεγαστικού χώρου δεν αντιστοιχεί στις σημερινές ανάγκες της μόνιμης κατοίκησης.

Το παράδοξο της στεγαστικής κρίσης

Η ύπαρξη μεγάλου οικιστικού

αποθέματος δεν συνεπάγεται αυτομάτως και επάρκεια προστιθέμενης. Η τοποθεσία, η κατάσταση του ακινήτου, το μέγεθος και κυρίως η τιμή καθορίζουν ποιο μέρος αυτού του αποθέματος μπορεί πράγματι να καλύψει τη ζήτηση.

Το παλιό οικογενειακό σπίτι όπου κατοικεί πλέον ένα ηλικιωμένο ζευγάρι δεν μπορεί να εξυπηρετήσει δύο διαφορετικά νοικοκυριά. Μια εξοχική κατοικία στην Πάφο ή την ελεύθερη Αμμόχωστο δεν καλύπτει τις ανάγκες ενός εργαζομένου στη Λευκωσία. Μια κενή κατοικία που απαιτεί εκτεταμένη ανακαίνιση παραμένει εκτός αγοράς, μέχρι να καταστεί κατοικήσιμη.

Αυτή η τελευταία κατηγορία έχει ήδη μπει στο στόχαστρο της στεγαστικής πολιτικής. Ο δεύτερος κύκλος του σχεδίου «Ανακαινίζω-Ενοικιάζω», που προκηρύχθηκε τον Μάρτιο του 2026, επικεντρώνει ιδιοκτήτες κενών, αδρανών ή σε αχρησία κατοικιών για ανακαίνιση και διάθεσή τους με προσιτό ενοίκιο. Η χορηγία κυμαίνεται από €15.000 έως €35.000, ανάλογα με το μέγεθος της οικιστικής μονάδας.

Η ευρωπαϊκή πρωτιά στα «άδεια δωμάτια» προσθέτει, λοιπόν, μια διαφορετική διάσταση στη στεγαστική συζήτηση. Η Κύπρος διαθέτει πολλά σπίτια και πολύ χώρο, όχι όμως και ανάγκη εκεί όπου χρειάζονται, στη μορφή που χρειάζονται και σε τιμές που μπορούν να πληρώσουν όσοι αναζητούν κατοικία.

Βολές Ερχιουρμάν κατά Χριστοδουλίδη

Θέλει αποναρκοθέτηση μέσω ΜΟΕ για να κινούνται ελεύθερα τα άρματα του Αττίλα

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Ο Ερχιουρμάν κατηγορεί τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη για αναξιοπιστία και θέλει αποναρκοθέτηση στο πλαίσιο των ΜΟΕ, εξέλιξη που θα επιτρέψει στα άρματα του Αττίλα να κινούνται ταχύτερα σε περίπτωση κρίσης. Το όλο θέμα σχετίζεται με την αποναρκοθέτηση περιοχών, η οποία, εάν και εφόσον προχωρήσει, θα προσφέρει επί του εδάφους στρατηγικό πλεονέκτημα στα τουρκικά άρματα και στις υπόλοιπες μηχανοκίνητες μονάδες των κατοχικών δυνάμεων. Το ζήτημα είχε αναδείξει από τις 6 Απριλίου 2025 η «Σημερινή», μέσα από άρθρο του Δρος Γιάννου Χαραλαμπίδη, στο οποίο καταγράφονταν οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την απομάκρυνση των ναρκοπεδίων σε νευραλγικές περιοχές.

Βολές κατά Χριστοδουλίδη

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, σε συνέντευξή του σε τηλεοπτική εκπομπή στα κατεχόμενα, εξαπέλυσε βολές κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας, υποστηρίζοντας ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά μετέβαλε τη στάση της τόσο στο θέμα των σημείων διέλευσης όσο και σε εκείνο της αποναρκοθέτησης.

Σύμφωνα με τον ίδιο, οι συζητήσεις για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης είχαν επικεντρωθεί στα οδοφράγματα και στην αποναρκοθέτηση. Ισχυρίστηκε ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης έθεσε διαφορετικά σημεία διέλευσης από εκείνα που είχαν συμφωνηθεί στη Νέα Υόρκη, εμποδίζοντας με αυτόν τον τρόπο την επίτευξη συμφωνίας.

Για το ζήτημα των ναρκών, ο Ερχιουρμάν υποστήριξε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το παρέπεμψε για μετά τη λύση, επικαλούμενος την παρουσία των τουρκικών αρμάτων. Επιχειρεί, έτσι, να μεταφέρει στην ελληνοκυπριακή πλευρά την ευθύνη για τη στασιμότητα στα ΜΟΕ και να παρουσιάσει την αποναρκοθέτηση ως μέτρο που δεν προχωρεί εξαιτίας της στάσης του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Η συζήτηση, όμως, δεν αφορά μόνο ένα φαινομενικά θετικό Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Αγγίζει άμεσα την ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς τα συγκεκριμένα ναρκοπέδια λειτουργούν ως αμυντικά εμπόδια απέναντι στις κατοχικές δυνάμεις, οι οποίες παραμένουν ανεπτυγμένες σε επιθετική διάταξη.

Επαναδιαπραγμάτευση και Πενταμερής

Ο Ερχιουρμάν δήλωσε, παρά-

λλη, ότι αρχίζει να διαμορφώνεται έδαφος για επαναδιαπραγμάτευση στο Κυπριακό. Χαρακτήρισε επιτυχημένη την πρόσφατη επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, επισημαίνοντας ότι συνοδευόταν από σοβαρή ομάδα, αφιέρωσε χρόνο στο ζήτημα και ζήτησε τη σύγκληση συνάντησης 5+1 με αντικείμενο τα ΜΟΕ, τη μεθοδολογία και την ουσία

“

Η αποναρκοθέτηση σε Λουρουτζίνα, Δάλι και Λύμπια δεν αποτελεί ένα ουδέτερο ΜΟΕ. Αφαιρεί αμυντικά εμπόδια και διευκολύνει την κίνηση των τουρκικών μηχανοκίνητων μονάδων προς νευραλγικούς οδικούς άξονες

του Κυπριακού.

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης ανέφερε ότι δεν επιθυμεί διαπραγμάτευση απλώς για χάρη της διαδικασίας, αλλά συνολικές προαναταλισμένες σε αποτέλεσμα. Πρόσθεσε ότι, μετά την επίσκεψη Γκουτέρες, ζήτησε να πραγματοποιούνται συναντήσεις με τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα.

Ξεκαθάρισε, ωστόσο, ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί Πενταμερής χωρίς τη συμμετοχή της Τουρκίας. Κατά τον ίδιο, καμία συμφωνία λύσης δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς τη συγκατάθεση της Άγκυρας, θέση που, όπως ανέφερε, ισχύει και για τις υπόλοιπες εγγυήτριες δυνάμεις.

Για το μοντέλο λύσης, απέφυγε να

τοποθετηθεί υπέρ συγκεκριμένης ονομασίας. Υποστήριξε ότι η συζήτηση πρέπει να επικεντρωθεί στο περιεχόμενο, στη μεταβατική περίοδο και στα βήματα που θα διευκολύνουν την καθημερινότητα των δύο κοινοτήτων.

Η προειδοποίηση της «Σημερινής»

Τους κινδύνους της αποναρκοθέτησης είχε καταγράψει η «Σημερινή» από τις 6 Απριλίου 2025, στο άρθρο του Δρος Γιάννου Χαραλαμπίδη με τίτλο «ΜΟΕ Παγίδα – Αποναρκοθέτηση με εγκλωβισμό πληθυσμών και προέλαση αρμάτων».

Όπως επισήμαινε χαρακτηριστικά ο Δρ Χαραλαμπίδης, «τα ναρκοπέδια τοποθετήθηκαν σε περιοχές όπου η ΕΦ έχει μειονέκτημα», με σκοπό να ανακόψουν ενδεχόμενη τουρκική προέλαση. Η αφαίρεσή τους, συνεπώς, δεν αποτελεί μίαν απλή τεχνική ή ανθρωπιστική ενέργεια, αλλά μεταβάλλει τους στρατιωτικούς συσχετισμούς και τις δυνατότητες κίνησης των κατοχικών δυνάμεων.

Ιδιαίτερη αναφορά γινόταν στην περιοχή της Λουρουτζίνας και σε τρία σημεία στον άξονα Δάλι-Λύμπια.

Στο πρώτο σημείο, κοντά στο Δάλι, οι νάρκες της Εθνικής Φρουράς εμποδίζουν την κίνηση τουρκικών αρμάτων από τη Λουρουτζίνα προς το Δάλι και, ακολούθως, προς τον κομβικής σημασίας οδικό κόμβο της Νήσου.

Εάν το συγκεκριμένο εμπόδιο αφαιρεθεί, οι κατοχικές δυνάμεις θα μπορούν να κινηθούν προς το κεντρικό οδικό δίκτυο, δημιουργώντας κίνδυνο αποκοπής της Λευκωσίας από τη Λάρνακα και τη Λεμεσό, καθώς και εγκλωβισμού στρατιωτικών δυνάμεων και άμακτου πληθυσμού.

Το δεύτερο σημείο αφορά τη στενωπό στο ύψωμα Κοκκινόβρυση, στα Λύμπια. Η υφιστάμενη ναρκοθέτηση

λειτουργεί ως φραγμός απέναντι στην κίνηση των μηχανοκίνητων μονάδων του Αττίλα προς τον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας-Λάρνακας. Ενδεχόμενη αποναρκοθέτηση θα διευκόλυνε την προέλασή τους και την κατάρληση ενός νευραλγικού στρατηγικού σημείου.

Το τρίτο σημείο βρίσκεται κοντά στο φυλάκιο «Μάρκουλος», πριν από τη διάβαση της Κόσιπς και σε μικρή απόσταση από τη Λάρνακα. Και σε αυτήν την περίπτωση, η απομάκρυνση των ναρκών θα άνοιγε δίοδο προς τον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας-Λάρνακας.

Συνοψίζοντας τις επιπτώσεις, ο Δρ Χαραλαμπίδης προειδοποιούσε ευθέως ότι «η αποναρκοθέτηση αυξάνει την απειλή, διευκολύνει την προέλαση».

Κίνδυνος αποκοπής βασικών οδικών αξόνων

Η αποναρκοθέτηση των συγκεκριμένων περιοχών θα μπορούσε να διευκολύνει συνδυασμένες κινήσεις των τουρκικών μηχανοκίνητων δυνάμεων προς το Δάλι, τη Νήσου, τα Λύμπια και την Κόσιπ. Ένα τέτοιο σενάριο θα έθετε υπό απειλή βασικούς οδικούς άξονες και θα δημιουργούσε συνθήκες

απομόνωσης της πρωτεύουσας.

Η Λάρνακα θα μπορούσε, επίσης, να αποκοπεί από τις ελεύθερες περιοχές της Αμμοχώστου στο ύψος της Πύλας. Μετά την κρίση στην περιοχή και την κατασκευή του δρόμου που συνδέει την Πύλα με το Άρσος, οι κατοχικές μηχανοκίνητες μονάδες διαθέτουν πρόσθετη δυνατότητα κίνησης προς τον οδικό άξονα Λάρνακας-Αμμοχώστου.

Την ίδια στιγμή, όπως καταγράφεται στο άρθρο της «Σημερινής», οι τουρκικές δυνάμεις διαθέτουν τη δυνατότητα ταχείας επαναναρκοθέτησης μέσω συστημάτων εκτόξευσης ναρκών. Ανάλογη δυνατότητα δεν διαθέτει η Εθνική Φρουρά. Συνεπώς, ακόμη και μια φαινομενικά αμοιβαία αποναρκοθέτηση δεν θα είχε κατ' ανάγκην ισοτίμο στρατιωτικό αποτέλεσμα για τις δύο πλευρές.

ΜΟΕ με στρατιωτικές συνέπειες

Υπό αυτές τις συνθήκες, η απαίτηση Ερχιουρμάν για προώθηση της αποναρκοθέτησης μέσω των ΜΟΕ δεν μπορεί να εξετάζεται αποκομμένη από τη στρατιωτική πραγματικότητα.

Πίσω από τη ρητορική περί οικοδόμησης εμπιστοσύνης βρίσκεται μια ενέργεια που ενδέχεται να αφαιρέσει αμυντικά εμπόδια της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς προηγουμένως να έχουν αποχωρήσει τα τουρκικά στρατεύματα και τα άρματα μάχης από το κατεχόμενο έδαφος.

Η αποναρκοθέτηση δεν επηρεάζει μόνο τη σημερινή στρατιωτική ισορροπία, αλλά μπορεί να ενισχύσει και τη διαπραγματευτική πίεση της τουρκικής πλευράς. Η Άγκυρα θα διατηρεί τις κατοχικές της δυνάμεις και τις δυνατότητες ταχείας προέλασης, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία θα έχει απομακρύνει υφιστάμενα αμυντικά εμπόδια.

Οι τοποθετήσεις Ερχιουρμάν επαναφέρουν, επομένως, στο προσκήνιο μια προειδοποίηση που είχε διατυπωθεί μήνες προηγουμένως: Η αποναρκοθέτηση ως ΜΟΕ δεν αποτελεί μια ουδέτερη κίνηση καλής θέλησης, αλλά επιλογή με συγκεκριμένες και δυνητικά σοβαρές συνέπειες για την άμυνα και την ασφάλεια των ελεύθερων περιοχών.

“ Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Υπάρχουν πρωταθλητές που κερδίζουν μετάλλια και υπάρχουν κι εκείνοι που, όσο περνούν τα χρόνια, γίνονται σύμβολα μιας ολόκληρης χώρας. Ο Μίλτος Τεντόγλου ανήκει πια στους δεύτερους. Στο Μπέρμιγχαμ πέταξε στα 8,44 μ., κατέκτησε για τέταρτη συνεχόμενη φορά την κορυφή της Ευρώπης και πρόσθεσε ακόμη ένα χρυσό σε μια καριέρα που έχει ξεπεράσει προ πολλού τα όρια του συνθησιμένου. Με τη γαλανόλευκη στους ώμους και τον Εθνικό Ύμνο να ακούγεται προς τιμήν του, ο σπουδαίος Έλληνας πρωταθλητής μάς χάρισε ξανά εκείνη την ανατριχίλα που μόνο οι πραγματικά μεγάλες αθλητικές στιγμές μπορούν να χαρίσουν. Τέσσερις σερί ευρωπαϊκές κορυφές. Μια ολόκληρη εποχή με ελληνική υπογραφή. Και ένας Μίλτος που έχει ήδη πάρει τη θέση του στο Πάνθεον του παγκόσμιου αθλητισμού.

Στο «τελευταίο μίλι»... με λεωφορείο;

«Παρά τα προβλήματα, τις προκλήσεις και τις δυσκολίες, τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα μάς επιτρέπουν να είμαστε συγκρατημένα αισιόδοξοι ότι, ναι, είναι εφικτό να διανύσουμε το τελευταίο μίλι που θα μας οδηγήσει στον τερματισμό της κατοχής και την απελευθέρωση», δήλωσε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, κατά την τελετή διαβεβαίωσης των νέων μελών του Υπουργικού Συμβουλίου.

Το «τελευταίο μίλι», ε; Ωραία, λοιπόν. Ας προσπαθήσουμε να καταγράψουμε τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε ο Πρόεδρος να το διανύσει. Ίσως κάποιος τροχάδην, ως να επιδίδεται στην πρωινή του γυμναστική. Ναι, αλλά αν αρνηθεί ο Έρχιουρμαν να τρέξει μαζί του, τι θα κάνει; Θα βουρά μόνος του;

Άλλη εκδοχή είναι να προχωρήσει μόνος του ο Πρόεδρος, γονατιστός, ως να έχει κάνει ιάμα, ελπίζοντας ότι μέχρι να κάνει ολόκληρο το μίλι, θα γίνει κάποιιο θαύμα και θα έρθει και ο κατοκικός ηγέτης.

Η άλλη επιλογή είναι να κάνει τη διαδρομή με μηχανοκίνητο μέσο. Ας πούμε με μοτορσα, όπως εκείνος που ντελιβεράδων, για να τονίσουμε ότι είναι έτοιμος να κάνει ντελιβερί μια βιώσιμη λύση του Κυπριακού στον λαό. Ο κίνδυνος είναι μήπως του κόψει τον δρόμο ο Έρχιουρμαν, επιβαίων τουρκικού άρματος μάχης, και τον... ληστέψει, αρπάζοντάς του τη βιώσιμη λύση!

Νομίζω ότι το καταλληλότερο

μέσο για να προχωρήσει στο «τελευταίο μίλι» είναι με λεωφορείο, αφού ο Πρόεδρος δεν θα είναι μόνος του σ' αυτήν την πορεία. Θα μας παίρνει κι εμάς μαζί του. Τα πράγματα, όμως, δεν θα είναι και τόσο απλά. Διότι ναι μεν ο Πρόεδρος τονίζει συνεχώς ότι είναι έτοιμος να ξεκινήσει με τόλμη για να κάνει το «τελευταίο μίλι», αλλά οι Τούρκοι θα επιμένουν αυτό το «μίλι» να διανυθεί με αφετηρία το οδόφραγμα της Μίας Μηνιάς και να έχει κατεύθυνση προς τα κατεχόμενα.

Έτσι, όμως, και εάν ο Πρόεδρος ακολουθήσει τελικά τη συμβουλή του Αβέρωφ (ώστε... να γίνουν «ακόμα καλύτεροι φίλοι») και ανοίξει μονομερώς το οδόφραγμα της Μίας Μηνιάς, νομίζετε ότι ο Έρχιουρμαν (ο Ερντογάν στην πραγματικότητα) θα δεχτεί να προχωρήσει το λεωφορείο του Χριστοδουλίδη για το «τελευταίο μίλι», χωρίς άλλα εμπόδια;

Μην έχετε ψευδαισθήσεις. Ο κατοκικός ηγέτης θα απαιτήσει να ανεβεί κι αυτός στο λεωφορείο, για να κάνουν μαζί το «τελευταίο μίλι», αλλά... κρατώντας το τιμόνι μαζί με τον Πρόεδρο!

Έχετε τον νου σας, κύριε Πρόεδρε! Μην του επιτρέψετε να γίνει συνοδηγός με τον τρόπο που αυτός απαιτεί. Και βεβαιωθείτε ότι το «τελευταίο μίλι» δεν καταλήγει... σε γκρεμό.

Και να μην ξεχνάτε ποτέ ότι... βρισκόμαστε κι εμείς μέσα στο λεωφορείο!

ΚΥΠΡΟΦΡΕΝΗΣ

Πόσο... κρατικοί οι ημικρατικοί;

Ανέκαθεν οι διορισμοί των νέων διοικητικών συμβουλίων των ημικρατικών οργανισμών αποτελούσαν πεδίο μάχης μεταξύ της εκάστοτε Κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης. Έτσι τηρήθηκε και τώρα η «παράδοση», με τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της αντιπολίτευσης να επιτίθενται στην Κυβέρνηση, μετά την ανακοίνωση των διορισμών των νέων ΔΣ των ημικρατικών.

Είναι αλήθεια ότι τα κόμματα, όλα τα προηγούμενα χρόνια, ήταν συννηθισμένα να διαμοιράζουν τις θέσεις στα ΔΣ των ημικρατικών οργανισμών (ανάλογα και με τις εκάστοτε κυβερνητικές ή συγκυβερνητικές συμμαχίες).

Έβλεπαν τους ημικρατικούς οργανισμούς σαν χώρους για να βολεύονται κομματικά στελέχη και άλλοι ημετέροι, και εκείνοι με τη σειρά τους να βολεύουν οπαδούς του κόμματός και να ελέγχουν τους διορισμούς και τις προαγωγές στους συγκεκριμένους ημικρατικούς οργανισμούς.

Το δε ΑΚΕΛ, που φωνάζει περισσότερο από τους άλλους για τους διορισμούς τους οποίους έκανε η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, καλά θα κάνει να θυμηθεί και τι έκανε το ίδιο με τους διορισμούς στη δική του πενταετία. Και, μάλιστα, το 2012 (Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη) είχε σταλεί κατά λάθος στους δημοσιογράφους ένας κατάλογος των νέων ΔΣ των ημικρατικών, όπου διπλά από τα ονόματα υπήρχαν σημειώσεις για το αν κάποιο μέλος του ΔΣ ανήκε σε «Κ.Ο.Β.» (Κομματική Ομάδα Βάσης του ΑΚΕΛ) ή αν ήταν «συνεργάσιμος» με το κόμμα, κατά την άσκηση κομματικών παρεμβάσεων ή ελέγχου στους

διορισμούς.

Το θέμα, βεβαίως, είναι πόσο... κρατικοί πρέπει να γίνονται οι ημικρατικοί. Διότι, κάποιοι από τους ημικρατικούς, που θεωρούνται ιδιαίτερα επιτυχημένοι, εάν αφηθούν να γίνουν εντελώς κρατικοί, θα φουντάρουν.

Στην άλλη πτυχή των διορισμών, θεωρείται φυσικό αρκετά από τα μέλη των νέων ΔΣ να ανήκουν στους κομματικούς χώρους που στηρίζουν μια Κυβέρνηση. Στην παρούσα συγκυρία, το ΔΗΚΟ, όπως με τον πρόσφατο κυβερνητικό ανασχηματισμό, έτσι και με τον ημικρατικό... σχηματισμό, φαίνεται να παίρνει τη μερίδα του λέοντος. Ελπίζουμε μόνο η κομματική ταυτότητα να μην είναι το αποκλειστικό προσόν που λήφθηκε υπ' όψιν, αλλά οι ικανότητες

και η αποδοτικότητα των διορισθέντων.

«Το πάρτι τελείωσε», δήλωσε με έμφαση ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, για να καταδείξει ότι τερματίστηκαν οι πρακτικές διαμοιρασμού των θέσεων που ακολουθούσαν τα κόμματα στο παρελθόν. Οκεί, το πάρτι τελείωσε. Φαίνεται, όμως, ότι κάποιοι... ξενύχτηδες παρέμειναν εκεί και μετά το γλέντι και γεύθηκαν κάποια από τα ποιά που ξέμειναν από τη διαχρονική ευωχία.

Εν πάση περιπτώσει, στο τέλος θα κριθούν και τα νέα ΔΣ εκ του αποτελέσματος. Οπότε θα διαπιστωθεί και ο ίδιος ο Πρόεδρος εάν αυτός ο «βραχίονας της εκτελεστικής εξουσίας» θα του δώσει... «ένα χέρι» στην προσπάθειά του να επανεκλεγεί.

ΜΠΟΞΕΡ

Ο λαός στα μπάνια, αυτοί στην... καμπάνια

Ούτε εν μέσω διακοπών μάς αφήνουν να πουχάσουμε η Κυβέρνηση και η αντιπολίτευση. Ο λαός στα μπάνια του και αυτοί στην... καμπάνια τους (για τις Προεδρικές του 2028).

Κάποιες δηλώσεις του Προέδρου θεωρήθηκαν, ειδικά από τον ΔΗΣΥ, ως «κουβέντες του καφκά», κατά τη λαϊκή έκφραση, και όντως ήταν τέτοιες. Μετά τις πρόσφατες επικρίσεις του για την Πινδάρου, την οποία εμφάνισε ως «ανευρωπαϊκή» επειδή αρνήθηκε να συμφωνήσει σε ανανέωση της θητείας της κυρίας Ραουνά, ο κ. Χριστοδουλίδης έριξε το γάντι της μονομαχίας και σε ένα θέμα που ενοχλεί αφάνταστα την ηγεσία του Συναγερμού. Μίλησε για «ΔΗΣΑΚΕΛ», για να υποδείξει τις ταυτόσημες απόψεις του ΔΗΣΥ και του κόμματός της Αριστεράς στο θέμα των διορισμών των νέων ΔΣ των ημικρατικών οργανισμών. Αλλά δεν έμεινε ως εκεί. Προέτρεψε σκληπτικά τα δύο κόμματα να... βγάλουν από κοινού τις ανακοινώσεις τους!

Όπως ήταν φυσικό, υπήρξε ομοβροντία επικριτικών ανακοινώσεων και δηλώσεων από την Πινδάρου, αφού θεώρησαν ότι ο Πρόεδρος αυτήν τη φορά... «πάτησε πάνω στην αγία τράπεζα» των «ιερών και των οσίων» και της ιδεολογίας του Συναγερμού. Και μάλιστα έριξαν και μια μπηχτή μεγατόνων, σημειώνοντας ότι την ίδια στιγμή που ο Πρόεδρος «έχει κατ' επανάληψιν (και με προφανή υπερβολή και σκοπιμότητα) διερωτηθεί τι είναι αυτό που χωρίζει τις πολιτικές του από εκείνες του ΔΗΣΥ, χθες δεν δίστασε να

επιχειρήσει, με προσβλητικό τρόπο, την ταύτιση ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ».

Πάντως, οι σχέσεις του Προεδρικού με την Πινδάρου βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο εδώ και πολύ καιρό (πιο χαμηλά, θάβρεσαι). Και διερωτώμαι πώς θα υπάρξει συνεννόηση των δύο πλευρών στη Βουλή, όταν θα συζητούνται κρίσιμα νομοσχέδια, όπως αυτό για το συνταξιοδοτικό και πολλά άλλα στον ενάμιση χρόνο που έχει ακόμα μπροστά της η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Διότι ναι μεν ο ΔΗΣΥ υπενθύμισε ότι «έχει πολλές φορές προσφέρει καθοριστική στήριξη σε συγκεκριμένες πολιτικές

της Κυβέρνησης, κάτι που κατ' επανάληψιν έχει αναγνωρίσει ακόμη και το συμπολιτευόμενο ΔΗΚΟ», αλλά όταν σου πατούν ξανά και ξανά τον κάλο, μάλλον αναμένεται να αντιδράσεις με ανάλογο τρόπο.

Όλα αυτά θα τα δούμε όταν επανέλθει η Βουλή από τις θερινές διακοπές. Θα είναι ενδιαφέρον να δούμε αν ο Πρόεδρος θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει τα κόμματα της αντιπολίτευσης ως «ΔΗΣΑΚΕΛ», ή εάν ο Νικόλας θα πείσει τον Νίκο να στραφεί στο... «ΔΗΣΔΗΚΟ».

ΚΥΠΡΟΦΡΕΝΗΣ

Οι πυρκαγιές και η τύχη μας

Οι ανεγκέφαλοι και οι εμπρηστές δεν πάνε διακοπές. Και δεν αφήνουν ούτε τους πυροσβέστες και τους δασο-πυροσβέστες να πάνε διακοπές.

Τριγυρνάνε εκεί έξω και βάζουνε φωπιές, είτε από ανευθυνότητα και σικκιμετισμό, είτε από πρόθεση. Τις τελευταίες εβδομάδες είχαμε πυρκαγιές που ξεκίνησαν είτε από σμυρίλιο (τον συνηθέστερο εμπρηστή των δασικών μας και άλλων εκτάσεων), είτε από μελισσοκομικές εργασίες είτε από τη δράση εμπρηστών, όπως στην Πάφο, όπου ξεκίνησαν πέντε πυρκαγιές, η μια μετά την άλλη, στη διαδρομή από Δρούσια σε Προδρόμι. Την ίδια περίοδο, πολίτες επεσήμαναν τυχαία δυο νεαρούς Βραζιλιάνους (αυτοί μας έλειπαν τώρα) να ανάβουν φωτιά με βεγγαλικά στο δάσος Κόρνου, για να διασκεδάσουν, όπως ισχυρίστηκαν. Οι πολίτες πρόλαβαν κι έοβησαν τη φωτιά προτού επεκταθεί και φωτογράφισαν κιόλας το αυτοκίνητο των Βραζιλιάνων, οι οποίοι εντοπίστηκαν αργότερα και συνελήφθησαν.

Η τύχη παρενέβη και σε δύο άλλες περιπτώσεις, την περασμένη Τρίτη. Στη μια περίπτωση, νεαροί άναψαν φωτιά σε φουκού για να κάνουν σουβλά στην περιοχή της Λάρας, η οποία εμπίπτει στο δασικό πάρκο του Ακάμα. Ευτυχώς, μόλις άναψαν τα κάρβουνα, εντοπίστηκαν αμέσως από τις κάμερες του Τμήματος Δασών και επενέβη περίπολο του Τμήματος που βρισκόταν στην περιοχή. Και η μεν σουβλά έμεινε άψητη στα σβηστά κάρβουνα, το δε δάσος σώθηκε από πιθανή καρβουνοποίηση.

Στο δεύτερο περιστατικό, κάποιος, παρά τις επανειλημμένες προειδοποιήσεις, επεχείρησε να καψάλισει χόρτα μέσα στο περιβόλι του στον Κουτραφά. Τυχαία (πάλι) στην περιοχή βρισκόταν περίπολο του Τμήματος Δασών, το οποίο κατέσβεσε τη φωτιά. Μέχρι τότε, όμως, θα μας βοηθούσε η τύχη και η συγκυρία;

Α! Μια και ο λόγος για πυρκαγιές, να σημειώσουμε ότι μέχρι την ώρα που γράφεται το κείμενο αυτό δεν έχει γνωσθεί το περιεχόμενο της έκθεσης της πειθαρχικής έρευνας για τη μεγάλη πυρκαγιά που ξεκίνησε από το πεδίο βολής Καλού Χωριού στις 27 Ιουλίου. Η έκθεση βρίσκεται στα χέρια του Υπουργού Άμυνας, ο οποίος, όμως, δεν θέλησε να αποκαλύψει οτιδήποτε,

αφού βρίσκεται σε εξέλιξη και ποινική έρευνα από την Αστυνομία.

Ωστόσο, όπως είχε δηλώσει πρόσφατα ο Αρχηγός της Εθνικής Φρουράς, η πυρκαγιά ξεκίνησε από «προγραμματισμένη εκπαίδευση επαγγελματιών, ανθρώπων που ασχολούνται με την εξουδετέρωση εκρηκτικών, σε συνεργασία με σύμμαχες χώρες, η οποία ήταν προγραμματισμένη καιρό πριν».

Όπα! Με σύμμαχες χώρες; Δηλαδή, δεν φθάνει που προκαλέσαμε εκείνη την καταστροφική πυρκαγιά, γίναμε και ρεζίλι ενώπιον των ξένων συμμάχων μας; Τους καλέσαμε για να τους δείξουμε ποιος είναι ο ιδανικότερος τρόπος να αχρηστεύεις βλήματα και παραλίγο να κάψουμε δυο χωριά!

ΜΠΟΞΕΡ

Εξ Ισραήλ σωτηρία της παπουτισοσυιζιάς μας!

Οι σχέσεις μας με το Ισραήλ έχουν φθάσει σε άλλο επίπεδο. Δεν στρεφόμεστε στη γειτονική χώρα μόνο για να εξασφαλίσετε οπλικά συστήματα και να συνάψουμε συμφωνίες, με απώτερο στόχο τη σωτηρία της πατρίδας μας από τον Τούρκο επίβουλο. Τώρα το Ισραήλ μάς βοηθάει να σώσουμε και us... παπουτισοσυιζίες μας από τον καταστροφικό ψευδόκοκκο, ο οποίος έχει ήδη αφανίσει σημαντικό μέρος των συγκεκριμένων κάκτων, με αποτέλεσμα να είναι δυσεύρετα τα δημοφιλή σε πολλούς παπουτισόδουκα.

Δεν ξέρω αν και ο ψευδόκοκκος ήρθε από το... ψευδοκράτος, όπως ο αφθώδης πυρετός. Αυτό μπορούν να μας το ξεκαθαρίσουν οι αρμόδιοι.

Εν πάση περιπτώσει, σημασία έχει ότι οι Ισραηλινοί έσπευσαν πρόθυμα να μας βοηθήσουν, αφού αντιμετώπισαν και οι ίδιοι ανάλογο πρόβλημα. Συγκεκριμένα, μας έφεραν κάπου 200 σκαθάκια, τα οποία τρέφονται αποκλειστικά με τον ψευδόκοκκο, τον καταστροφέα των παπουτισοσυιζιών, και άρχισαν ήδη την επίθεσή τους.

Ελπίζω να μη βγει στην Άγκυρα κανένας εκπρόσωπος του Ερντογάν και να ισχυριστεί ότι το Ισραήλ στην πραγματικότητα κάνει πειράματα... βιολογικού πολέμου στην Κύπρο, χρησιμοποιώντας τις παπουτισοσυιζίες μας, με απώτερο σκοπό να εξαπολύσει στο μέλλον καταστροφικούς ιούς εναντίον της Τουρκίας! Από αυτούς, όλα να τα περιμένεις.

Η σωτηρία των παπουτισοσυιζιών μας από τους Ισραηλινούς μπορεί να

ενταχθεί και στο ευρύτερο πλαίσιο της ενεργειακής συνεργασίας των δύο χωρών. Μπορεί να μην το γνωρίζετε, αλλά από τα παπουτισόδουκα μπορούν να παραχθούν

και βιοκαύσιμα! Σε άλλες χώρες, όπως το Μεξικό, εφαρμόζεται ήδη εδώ και χρόνια ένα ενεργειακό πρόγραμμα που παρέχει βιοαέριο από παπουτισόδουκα, τα οποία πολτοποιούνται και αναμειγνύονται με κοπριά, και στη συνέχεια αφήνονται να αποσυντεθούν, παράγοντας μεθάνιο. Το φυσικό αέριο που παράγεται χρησιμοποιείται ως καύσιμο και δίνει αρκετό ηλεκτρισμό για εκατοντάδες κατοικίες, στη μισή τιμή σε σχέση με το ηλεκτρικό δίκτυο.

Να σώσουμε, λοιπόν, σε πρώτο πλάνο, τις υφιστάμενες παπουτισο-

συιζίες μας, με τη βοήθεια των Ισραηλινών φίλων μας, και την ίδια ώρα να προγραμματίσουμε να γεμίσουμε τα βουνά και τους κάμπους μας και με άλλες φυιείες παπουτισοσυιζιάς, κύριε Σενέκη μου, τώρα που αναλάβετε το Υπουργείο Γεωργίας.

Οι παπουτισοσυιζίες αποτελούν χρησιμότητες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και, συνεπώς, δεν χρειάζεται να κάτουμε να περιμένουμε πότε θα βγάλουμε φυσικό αέριο από την ΑΟΖ μας για παραγωγή ενέργειας. Θα την υποκαταστήσουμε με τα... «ενεργειακά παπουτισόδουκα».

Και το σημαντικότερο; Οι Τούρκοι δεν θα βρίσκουν έρεσμα να απειλούν... τις παπουτισοσυιζίες μας!

ΚΥΠΡΟΦΡΕΝΗΣ

ART AERI

Γεώργιος Πολ. Γεωργίου

Ένας από τους πιο αξιόλογους σύγχρονους Κυπρίους ζωγράφους. Γεννήθηκε στην Αμμόχωστο στις 22 Σεπτεμβρίου 1901 και πέθανε στις 4 Αυγούστου 1972. Ο πατέρας του Πολύβιος Γεωργίου ήταν έμπορος, κι είχε την οικονομική δυνατότητα να στείλει τον γιο του στο εξωτερικό για ανώτερες σπουδές, μετά τη συμπλήρωση των γυμνασιακών του σπουδών. Στο Λονδίνο ο Γεωργίου σπούδασε Νομικά και επέστρεψε στην Κύπρο το 1933, ασκώντας το επάγγελμα του δικηγόρου μέχρι το 1938. Στα 40 του όμως χρόνια άρχισε να ζωγραφίζει, κι από τότε αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στη ζωγραφική, αφού εγκατέλειψε κάθε άλλη απασχόληση κι αποσύρθηκε στο σπίτι του στην Αμμόχωστο. Στη θεματογραφία του κυριαρχούν η ανθρώπινη μορφή, τα τοπία με κτίσματα και οι συνθέσεις με θρησκευτικό περιεχόμενο και με θέματα από τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα.

Έργα του βρίσκονται μεταξύ άλλων στις συλλογές της Ιερής Αρχιεπισκοπής Κύπρου, της Κρατικής συλλογής του Υπουργείου Παιδείας, στο Αυτοκρατορικό Μουσείο Πολέμου στο Λονδίνο, στην Εθνική Πινακοθήκη της Ρόδου και σε διάφορες ιδιωτικές συλλογές, όπως της Βασιλίσσας της Ολλανδίας, του Ουίνστον Τσόρτσιλ και του Σερ Αντριου Ράιτ, ο οποίος διετέλεσε Κυβερνήτης της Κύπρου.

Μεγάλη εντύπωση προκάλεσε το 1958, όταν ζωγράφισε τον πίνακά του που ονόμασε «Τα Φυλακισμένα Μνήματα» και ταυτόχρονα απύθυνε έκκληση προς τον τότε Βρετανό Κυβερνήτη της Κύπρου, Σερ Χίου Φουτ, να παραδώσει τους νεαρούς νεκρούς, δηλαδή τους 10 νεκρούς αγωνιστές της ΕΟΚΑ που είχαν ταφεί από τους Άγγλους στις Κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας. Ο τίτλος του έργου αυτού του Γεωργίου καθιερώθηκε ως η ονομασία

για τους τάφους των πρώων στις Φυλακές της Λευκωσίας.

Μιλώντας για το διεθνές εκτόπισμα του Πολ Γεωργίου, οι μελετητές του έργου του αναφέρονται στον πίνακά του που βρίσκεται στην ιδιωτική συλλογή έργων του Ουίνστον Τσόρτσιλ. Εκείνη την περίοδο, το 1943, ο Γεωργίου ανέβαινε στα τείχη της Αμμοχώστου και ζωγράφιζε τα πολεμικά πλοία που έβλεπε. Τότε δεν υπήρχαν υλικά ζωγραφικής στην Κύπρο, αλλά του παρέδωσε αυτά το Βρετανικό Συμβούλιο, επειδή ήθελαν να γίνει ο ζωγράφος του πολέμου. Έκανε έτσι μια σειρά έργων για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Τα «Πειρακά του Αιγαίου», την «Επιβίβαση στο Ελ Αλαμίν» και την «Παράδοση του ιταλικού στόλου». Εκείνον τον καιρό ήρθε μουσικά στην Κύπρο ο Τσόρτσιλ για να ενημερωθεί ακριβώς τι γινόταν στο Ελ Αλαμίν και γενικά για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο. Ένας έμπορος Εβραίος αγόρασε τον πίνακα «Τα πειρακά του Αιγαίου», για να τον χαρίσει στο Τσόρτσιλ, καθώς τον εκτιμούσε πολύ γιατί οι Άγγλοι έδιναν προτεραιότητα στους Εβραίους. Οι πλούσιοι Εβραίοι έρχονταν στην Κύπρο για να περάσουν στο Ισραήλ, που δεν ήταν ακόμη αναγνωρισμένη χώρα. Από αυτό το πέρασμά του, ο έμπορος είδε τον πίνακα του Γεωργίου και τον αγόρασε για να τον δωρίσει στον Τσόρτσιλ και να τον ευχαριστήσει. Ο Τσόρτσιλ, ο οποίος αγαπούσε με πάθος την τέχνη, τον κράτησε. Σήμερα ο πίνακας εκτίθεται στο Μουσείο Chartwell, στο Κεντ. Η συγκεκριμένη έπαυλη ήταν η κύρια κατοικία του Ουίνστον Τσόρτσιλ από το 1924 μέχρι τον θάνατό του, το 1964. Σήμερα έχει μετατραπεί σε είδος μουσείου. Το έργο «Η παράδοση του παλιού στόλου» βρίσκεται σήμερα στο Αυτοκρατορικό Πολεμικό Μουσείο του Λονδίνου.

Για περισσότερες πληροφορίες αποιαθείτε στο www.artaeri.com

Μακαρίου 71, Λ/σία.

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ONLINE ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ

Άλλη τιμή στο κατάστημα, άλλη στο delivery

Οι διαφορετικές τιμές ανάμεσα στο φυσικό κατάστημα και τις πλατφόρμες delivery, οι πρόσθετες επιβαρύνσεις που ανεβάζουν τον τελικό λογαριασμό και όσα πρέπει να γνωρίζει ο καταναλωτής πριν ολοκληρώσει την παραγγελία του

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Η παραγγελία φαγητού μέσω εφαρμογών delivery έχει γίνει για πολλούς καταναλωτές μέρος της καθημερινότητας. Με λίγα μόνο «κλικ», ο πελάτης μπορεί να επιλέξει κατάστημα ή εστιατόριο, να δει τον κατάλογο, να ολοκληρώσει την παραγγελία του και να παραλάβει το φαγητό του χωρίς να χρειαστεί να μετακινηθεί. Η ευκολία, ωστόσο, που προσφέρει αυτή η διαδικασία δεν σημαίνει απαραίτητα ότι το προϊόν θα κοστίσει το ίδιο με την αγορά του από το φυσικό κατάστημα.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ίδιο ακριβώς προϊόν εμφανίζεται σε διαφορετική τιμή στην πλατφόρμα delivery σε σχέση με την τιμή που έχει στο κατάστημα. Η διαφορά μπορεί να είναι μικρή, σε άλλες περιπτώσεις όμως μπορεί να είναι αισθητή, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής που επιλέγει την παραγγελία μέσω εφαρμογής να πληρώνει σημαντικά περισσότερο για το ίδιο προϊόν.

Μάλιστα, η διαφορά δεν περιορίζεται πάντοτε μόνο στην αρχική τιμή του προϊόντος. Στο συνολικό ποσό μιας παραγγελίας μπορεί να προστεθούν επιπρόσθετες χρεώσεις, όπως έξοδα παράδοσης, service fee, έξοδα συσκευασίας ή άλλες επιβαρύνσεις, ανεβάζοντας ακόμη περισσότερο τον τελικό λογαριασμό. Γι' αυτό και η σύγκριση της τιμής ενός προϊόντος στο φυσικό κατάστημα με εκείνη που εμφανίζεται στην εφαρμογή μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να προκαλέσει έκπληξη στον καταναλωτή.

Πόσο μπορεί να διαφέρει η τιμή;

Το βασικό ερώτημα που προκύπτει είναι κατά πόσον μια τέτοια διαφοροποίηση επιτρέπεται και, κυρίως, εάν υπάρχει κάποιο όριο στο πόσο μεγαλύτερη μπορεί να είναι η τιμή στην πλατφόρμα. Μπορεί, για παράδειγμα, ένα προϊόν που πωλείται προς €10 στο κατάστημα να εμφανίζεται προς €13 ή €14 μέσω delivery; Υπάρχει

κάποιο ανώτατο επιτρεπτό ποσοστό διαφοράς ή μια μεγάλη απόκλιση μπορεί να δημιουργήσει ζήτημα νομιμότητας;

Εξίσου σημαντικό είναι το ζήτημα της ενημέρωσης του καταναλωτή. Πρέπει μια επιχείρηση να αναφέρει ότι η τιμή που εμφανίζεται στην εφαρμογή είναι διαφορετική από εκείνη του φυσικού καταστήματος ή αρκεί ο πελάτης να γνωρίζει με σαφήνεια το ποσό που πρόκειται να πληρώσει πριν ολοκληρώσει την αγορά του; Και πότε μια υψηλότερη τιμή παύει ν' αποτελεί απλώς διαφορετική εμπορική πολιτική και μπορεί να συνδέεται με παραπλανητική πρακτική;

Το ισχύον πλαίσιο επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν διαφο-

ρετική τιμολογιακή πολιτική ανάλογα με το κανάλι πώλησης. Αυτό σημαίνει ότι η τιμή ενός προϊόντος μπορεί να είναι διαφορετική στο φυσικό κατάστημα, διαφορετική στην ιστοσελίδα και διαφορετική σε μια πλατφόρμα delivery. Παράλληλα, δεν προβλέπεται συγκεκριμένο ανώτατο ποσοστό ως προς το ύψος αυτής της διαφοράς.

Το ζήτημα, επομένως, δεν περιορίζεται στο αν ένα προϊόν είναι ακριβότερο όταν παραγγέλλεται μέσω delivery. Αφορά το πώς διαμορφώνεται το τελικό κόστος, ποιος καθορίζει κάθε χρέωση, ποια ενημέρωση πρέπει να έχει ο καταναλωτής πριν πατήσει το τελευταίο «κλικ» και σε ποιες περιπτώσεις μια επιπλέον επιβάρυνση μπορεί να δικαιολογεί καταγγελία.

Όπως εξηγεί στη «Σημερινή» η Νομική Λειτουργός του Κυπριακού Συνδέσμου Καταναλωτών, Βιργινία Χρίστου, κάθε επιχείρηση έχει το δικαίωμα να καθορίζει τη δική της τιμολογιακή πολιτική ανάλογα με το κανάλι πώλησης που χρησιμοποιεί.

Ως εκ τούτου, οι τιμές που συναντά ένας καταναλωτής στο φυσικό κατάστημα, στην ιστοσελίδα μιας επιχείρησης ή σε μια πλατφόρμα delivery μπορεί να

διαφέρουν σημαντικά. Βασική προϋπόθεση είναι οι τιμές να παρουσιάζονται με σαφήνεια και χωρίς παραπλάνηση πριν από την ολοκλήρωση της αγοράς.

Η διαφοροποίηση αυτή, σύμφωνα με την κ. Χρίστου, είναι επιτρεπτή, καθώς μπορεί να αντανakλά διαφορετικό κόστος λειτουργίας αλλά και τις εμπορικές επιλογές της ίδιας της επιχείρησης. Εκείνο που απαιτείται είναι να αναγράφεται ξεκάθαρα η τελική τιμή, ώστε ο καταναλωτής να έχει

επαρκή ενημέρωση πριν προχωρήσει στην αγορά.

Χωρίς «ταβάνι» στη διαφορά της τιμής

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι δεν υπάρχει νομοθετικός περιορισμός ως προς το ύψος της διαφοράς μεταξύ της τιμής στο φυσικό κατάστημα και εκείνης που εμφανίζεται σε μια πλατφόρμα delivery.

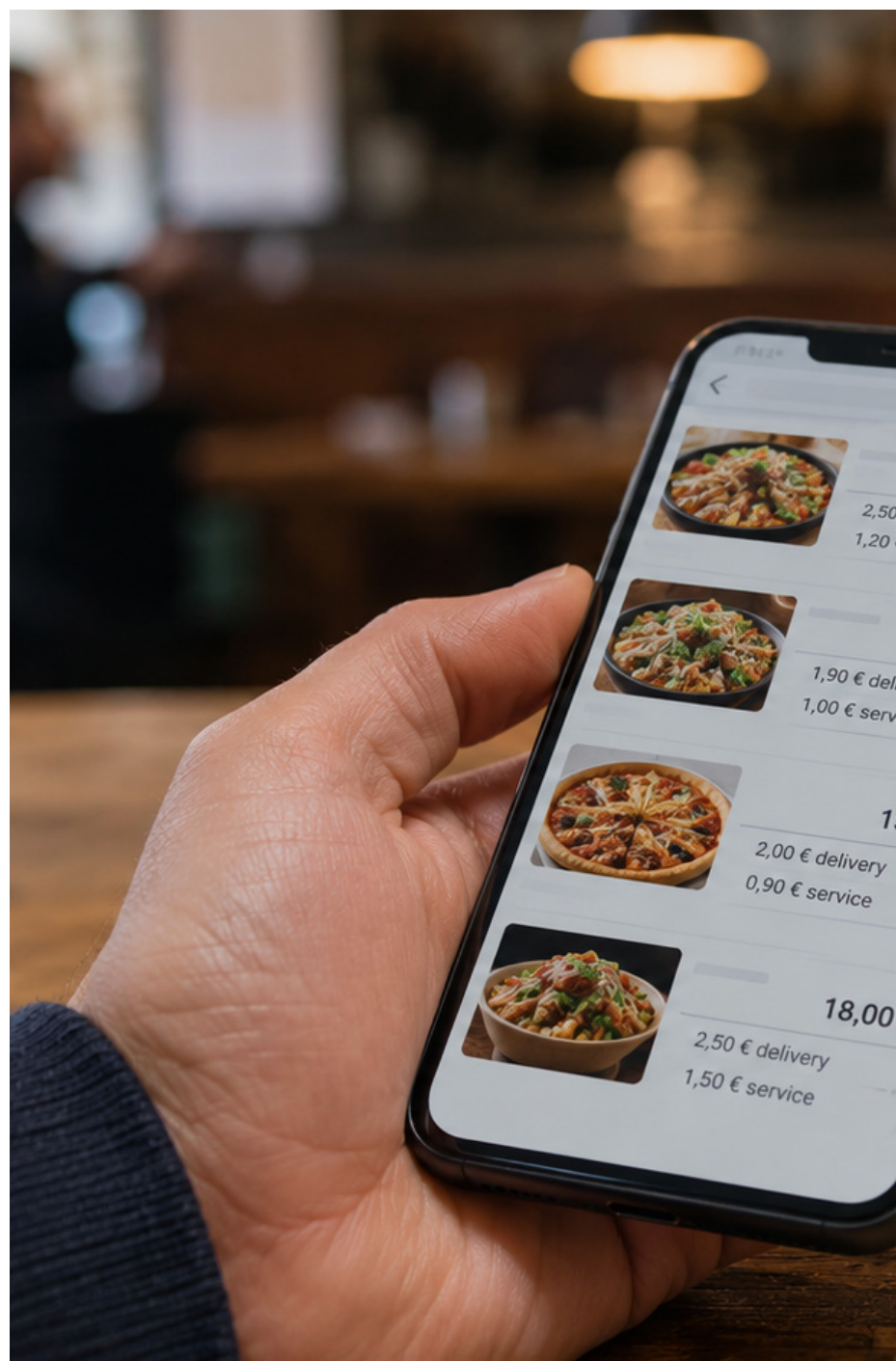
Όπως αναφέρει η Νομική Λειτουργός του Συνδέσμου, ένα προϊόν μπορεί, για παράδειγμα, να πωλείται προς €10 στο κατάστημα και προς €13 ή €14 μέσω της πλατφόρμας, χωρίς η συγκεκριμένη διαφορά να εγείρει από μόνη της ζήτημα νομιμότητας.

Η νομοθεσία, όπως εξηγεί, δεν προβλέπει κάποιο «ανώτατο επιτρεπτό ποσοστό διαφοράς» και δεν θέτει όρια στη διαφοροποίηση των τιμών ανάλογα με το κανάλι πώλησης.

Αυτό που έχει σημασία είναι η τιμή να παρουσιάζεται με σαφήνεια πριν από την αγορά και να μην υπάρχει παραπλανητική πρακτική. Η διαφοροποίηση των τιμών αποτελεί μέρος της εμπορικής στρατηγικής μιας επιχείρησης και είναι επιτρεπτή.

Παράλληλα, η επιχείρηση δεν έχει υποχρέωση να ενημερώνει ρητά τον καταναλωτή ότι η τιμή που βλέπει στην πλατφόρμα είναι διαφορετική από εκείνη που ισχύει στο φυσικό κατάστημα.

Η υποχρέωσή της περιορίζεται στη σαφή και ευδιάκριτη αναγραφή της τελικής τιμής στην πλατφόρμα πριν ολοκληρωθεί η αγορά. Εφόσον η τιμή παρουσιάζεται καθαρά και δεν υπάρχουν παραπλανητικές ενδείξεις

Τα ερωτήματα επικεντρώνονται κυρίως στη νομιμότητα της διαφορετικής τιμολόγησης, στο κατά πόσον υπάρχει κάποιο όριο στη διαφορά αλλά και στο εάν η επιχείρηση έχει υποχρέωση να ενημερώνει τον καταναλωτή ότι η τιμή στην πλατφόρμα δεν είναι ίδια με εκείνη στο κατάστημα.

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Καταναλωτών, ως μη κερδοσκοπικός Οργανισμός, δεν διαθέτει εξουσίες διερεύνησης καταγγελιών, ούτε έχει αρμοδιότητα πραγματοποίησης ελέγχων ή επιβολής διοικητικών προστίμων.

Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες ανήκουν στην Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας. Ο ρόλος του Συνδέσμου περιορίζεται στην ενημέρωση, την καθοδήγηση και την υποστήριξη των καταναλωτών, καθώς και στη διαβίβαση θεμάτων προς τις αρμόδιες Αρχές όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Τι πρέπει να ελέγχει ο καταναλωτής

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνει ο καταναλωτής στην τελική τιμή που εμφανίζεται κατά τη διαδικασία της παραγγελίας.

Όπως επισημαίνει η κ. Χρίστου, θα πρέπει να ελέγχει ότι παρουσιάζονται όλες οι χρεώσεις που πρόκειται να καταβάλει, μεταξύ των οποίων η τιμή του προϊόντος, το delivery fee, το service fee και οποιοσδήποτε άλλες επιβαρύνσεις.

Η απλή διαφοροποίηση της τιμής μεταξύ του καισατήματος και της πλατφόρμας δεν αποτελεί λόγο καταγγελίας, καθώς είναι νόμιμη. Καταγγελία μπορεί να προκύψει όταν υπάρχει παραπλανητική πρακτική, όπως όταν η πλατ-

φόρμα ή η επιχείρηση αποκρύπτει πρόσθετες χρεώσεις ή δεν παρουσιάζει με σαφήνεια το τελικό ποσό πριν από την αγορά.

Σε μια τέτοια περίπτωση, ο καταναλωτής καλό είναι να διατηρεί screenshots της τελικής χρέωσης, screenshots διαφορετικών τιμών που ενδεχομένως εμφανίζονται κατά τη διαδικασία της παραγγελίας, καθώς και την απόδειξη πληρωμής, προκειμένου να μπορεί να τεκμηριώσει ότι η ενημέρωση που έλαβε δεν ήταν πλήρης ή διαφανής.

“

«Η ευκολία που προσφέρει αυτή η διαδικασία δεν σημαίνει απαραίτητα ότι το προϊόν θα κοστίσει το ίδιο με την αγορά του από το φυσικό κατάστημα»

Παράλληλα, ο καταναλωτής πρέπει να είναι υποψιασμένος και για περιστατικά απάτης που έχουν καταγραφεί και αφορούν διανομείς οι οποίοι ζητούν επιπρόσθετα έξοδα αποστολής, παρότι αυτά έχουν ήδη καταβληθεί μέσω της πλατφόρμας.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, σύμφωνα με την κ. Χρίστου, ο καταναλωτής δεν πρέπει να καταβάλει κανένα επιπλέον ποσό και θα πρέπει να ενημερώνει άμεσα τόσο την πλατφόρμα όσο και το κατάστημα.

ή απόκρυψη χρεώσεων, δεν υπάρχει πρόσθετη υποχρέωση σύγκρισης ή ενημέρωσης για την τιμή του φυσικού καταστήματος.

Πότε μπορεί να προκύψει ζήτημα νομιμότητας

Μια μεγάλη διαφορά μεταξύ της τιμής ενός προϊόντος στο κατάστημα και της τιμής του στην πλατφόρμα δεν θεωρείται από μόνη της παραπλανητική ή αθέμιτη εμπορική πρακτική.

Ζήτημα μπορεί να προκύψει όταν αποκρύπτονται ουσιώδεις πληροφορίες που επηρεάζουν την απόφαση του καταναλωτή να προχωρήσει στην αγορά.

Σύμφωνα με όσα αναφέρει η κ. Χρίστου και τον περί Προστασίας του Καταναλωτή Νόμο 112(Ι)/2021, παραπλανητική πρακτική υφίσταται όταν ο καταναλωτής δεν ενημερώνεται σωστά για το τελικό ποσό που καλείται να πληρώσει.

Έτσι, πρόβλημα μπορεί να υπάρξει όταν στην πλατφόρμα αποκρύπτονται πρόσθετες χρεώσεις, όπως τέλη υπηρεσίας, έξοδα συσκευασίας, επιπλέον προμήθειες ή έξοδα αποστολής, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να καταλήγει να πληρώνει περισσότερο από το ποσό που ανέμενε.

Αντίθετα, εάν η τελική τιμή εμφανίζεται καθαρά και δεν υπάρχουν κρυφές επιπλέον χρεώσεις, ακόμη και μια πολύ μεγάλη διαφορά σε σχέση με την τιμή του φυσικού καταστήματος παραμένει επιτρεπτή.

Ποιος ευθύνεται για τις χρεώσεις

Σε ό,τι αφορά την ευθύνη για τις τιμές που βλέπει ο καταναλωτής στην

εφαρμογή, αυτή, σύμφωνα με την κ. Χρίστου, ανήκει πρωτίστως στο ίδιο το εστιατόριο ή το κατάστημα.

Η επιχείρηση είναι εκείνη που καθορίζει και δηλώνει στην πλατφόρμα την τιμή του προϊόντος. Η πλατφόρμα λειτουργεί ως μεσάζων και εμφανίζει την τιμή που της δηλώνεται από την επιχείρηση, χωρίς να έχει αρμοδιότητα να την τροποποιήσει.

Διαφορετικά είναι τα δεδομένα για χρεώσεις όπως το delivery fee, το service fee ή άλλα τέλη, τα οποία επιβάλλονται από την ίδια την πλατφόρμα. Γι' αυτές τις χρεώσεις, η ευθύνη ανήκει στην πλατφόρμα, η οποία οφείλει να τις εμφανίζει με σαφήνεια και χωρίς απόκρυψη πριν από την ολοκλήρωση της παραγγελίας.

Στην πράξη, πάντως, όπως αναφέρει η Νομική Λειτουργός, πολλοί καταναλωτές απευθύνονται αρχικά στην πλατφόρμα, καθώς μέσω αυτής πραγματοποιούν την αγορά και αυτή έχει την ευθύνη να επιστρέψει τα χρήματα στον καταναλωτή σε περίπτωση υπερχρέωσης.

Χωρίς επίσημες καταγγελίες για τις διαφορές τιμών

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Καταναλωτών, σύμφωνα με την κ. Χρίστου, δεν έχει δεχθεί οποιοδήποτε επίσημο παράπονο που να αφορά μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις τιμές των φυσικών καταστημάτων και εκείνες που εμφανίζονται στις πλατφόρμες delivery.

Ο Σύνδεσμος, ωστόσο, δέχεται συχνά ερωτήματα από καταναλωτές που θέλουν να γνωρίζουν εάν επιτρέπεται η τιμή ενός προϊόντος να διαφοροποιείται ανάμεσα στα δύο κανάλια πώλησης.

Τι να προσέχουν οι καταναλωτές

Πριν από την ολοκλήρωση μιας παραγγελίας μέσω πλατφόρμας delivery, οι καταναλωτές θα πρέπει να ελέγχουν προσεκτικά όχι μόνο την τιμή του προϊόντος, αλλά και το συνολικό ποσό που θα κληθούν τελικά να πληρώσουν.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στις πρόσθετες χρεώσεις που μπορεί να εμφανίζονται κατά τη διαδικασία της παραγγελίας, όπως delivery fee, service fee, έξοδα συσκευασίας ή άλλες επιβαρύνσεις. Οι χρεώσεις αυτές θα πρέπει να παρουσιάζονται με σαφήνεια πριν από την ολοκλήρωση της αγοράς, ώστε ο καταναλωτής να

γνωρίζει εκ των προτέρων το τελικό κόστος.

Η διαφορετική τιμή ενός προϊόντος στην πλατφόρμα σε σχέση με το φυσικό κατάστημα δεν αποτελεί από μόνη της λόγο καταγγελίας, καθώς η διαφοροποίηση αυτή είναι επιτρεπτή. Ζήτημα μπορεί να προκύψει όταν αποκρύπτονται επιπλέον χρεώσεις ή όταν το τελικό ποσό δεν εμφανίζεται με ξεκάθαρο τρόπο πριν από την πληρωμή.

Σε περίπτωση που ο καταναλωτής διαπιστώσει διαφορετικές ή πρόσθετες χρεώσεις κατά τη διαδικασία της παραγγελίας, είναι χρήσιμο να δι-

ατηρεί screenshots των τιμών, της τελικής χρέωσης και οποιωνδήποτε διαφοροποιήσεων εμφανίζονται στην εφαρμογή, καθώς και την απόδειξη πληρωμής, ώστε να μπορεί να τεκμηριώσει το παράπονό του.

Παράλληλα, χρειάζεται προσοχή και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες διανομέας ζητήσει επιπλέον έξοδα αποστολής, παρότι αυτά έχουν ήδη καταβληθεί μέσω της πλατφόρμας. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο καταναλωτής δεν θα πρέπει να καταβάλει ξανά το ποσό και θα πρέπει να ενημερώσει άμεσα τόσο την πλατφόρμα όσο και το κατάστημα.

KPMG Global Tech Report 2026: Telecommunications

Εξετάζει τον βαθμό τεχνολογικής ωριμότητας του κλάδου

Το KPMG Global Tech Report 2026: Telecommunications καταγράφει τις σημαντικότερες τεχνολογικές εξελίξεις που διαμορφώνουν σήμερα τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών και αναδεικνύει τις προκλήσεις που θα καθορίσουν την πορεία του τα επόμενα χρόνια. Βασισμένο στις απαντήσεις ανώτερων στελεχών τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών απ' όλον τον κόσμο, το report εξετάζει τον βαθμό τεχνολογικής ωριμότητας του κλάδου, τις επενδυτικές προτεραιότητες, την πρόοδο στην υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και τις τάσεις που αναμένεται να επηρεάσουν τη στρατηγική των επιχειρήσεων έως το 2027.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί εξακολουθούν να συγκαταλέγονται μεταξύ των πιο ώριμων τεχνολογικά κλάδων. Οι επενδύσεις σε cloud υποδομές, κυβερνοασφάλεια, διαχείριση δεδομένων και εφαρμογές AI έχουν ήδη δημιουργήσει σημαντική επιχειρηματική αξία για πολλές εταιρείες, επιβεβαιώνοντας ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν αποτελεί πλέον ένα μελλοντικό σχέδιο, αλλά μια καθημερινή επιχειρησιακή πραγματικότητα. Παρόλα αυτά, η τεχνολογική ωριμότητα από μόνη της δεν αρκεί για να εξασφαλίσει επιτυχημένα αποτελέσματα. Ένα από τα βασικά συμπεράσματα του report είναι ότι η πραγματική πρόκληση

**“
Το report επισημαίνει ότι οι Οργανισμοί οφείλουν να συνδυάσουν την καινοτομία με μεγαλύτερη επιχειρησιακή ευελιξία και αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων, ώστε να διασφαλίσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη τους**”

ση έχει μετατοπιστεί από την υιοθέτηση της τεχνολογίας στην ικανότητα των Οργανισμών να αξιοποιούν τις επενδύσεις τους με συνέπεια και σε μεγάλη κλίμακα. Αν και η πλειονότητα των εταιρειών επενδύουν στρατηγικά στην Τεχνητή Νοημοσύνη και αναφέρουν ήδη μετρήσιμα οφέλη, μόνο ένα σχετικό μικρό ποσοστό έχουν καταφέρει να περάσουν σε εκτεταμένη παραγωγική αξιοποίηση με σταθερή απόδοση. Αυτό καταδεικνύει ότι η επιτυχία δεν εξαρτάται πλέον από την πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, αλλά από την αποτελεσματική διακυβέρνηση, την ενσωμάτωσή τους στις επιχειρησιακές διαδικασίες και την ικανότητα κλιμάκωσης των εφαρμογών.

Την ίδια στιγμή, οι τηλεπικοινωνιακοί Οργανισμοί καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον αυξημένης πολυπλοκότητας. Οι πιέσεις στο λειτουργικό κόστος, οι δυσκολίες στον προγραμματισμό των επενδύσεων, οι απαιτήσεις για ισχυρότερη κυβερνοασφάλεια, οι κανονιστικές υποχρεώσεις και οι γεωπολιτικές εξελίξεις επηρεάζουν ολόένα και περισσότερο τις αποφάσεις γύρω από τις τεχνολογικές επενδύσεις. Το report επισημαίνει ότι οι Οργανισμοί οφείλουν να συνδυάσουν την καινοτομία με μεγαλύτερη επιχειρησιακή ευελιξία και αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων, ώστε να διασφαλίσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη τους.

Κοιτάζοντας προς το μέλλον, το

KPMG Global Tech Report 2026: Telecommunications υπογραμμίζει ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα δεν θα προκύψει μόνο από το ύψος των τεχνολογικών επενδύσεων, αλλά κυρίως από την ικανότητα μετατροπής τους σε μετρήσιμα επιχειρηματικά αποτελέσματα. Η αξιοποίηση της AI, η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, η δημιουργία σύγχρονων τεχνολογικών υποδομών και η ανάπτυξη ισχυρών συνεργασιών θα αποτελέσουν βασικούς παράγοντες για την επόμενη φάση ανάπτυξης του κλάδου, σε μια περίοδο κατά την οποία η ταχύτητα των τεχνολογικών αλλαγών συνεχίζει να αυξάνεται.

KPMG Κύπρου

Έως €303 εκατ. τον χρόνο οι απώλειες από την ακραία ζέστη στην εργασία

Στις 27 επιπλέον ημέρες μπορεί να φτάσουν έως το 2050 οι περίοδοι ανασφαλών συνθηκών εργασίας – Στα €2,3 έως €3,8 δις οι σωρευτικές οικονομικές απώλειες

Σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία και την απόδοση των εργαζομένων, αλλά και στην κυπριακή οικονομία, αναμένεται να προκαλέσει η αύξηση της συχνότητας και της έντασης των φαινομένων ακραίας ζέστης τα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με μελέτη ερευνητών του Ινστιτούτου Κύπρου, οι εργαζόμενοι που εκτελούν εργασίες μέτριας και υψηλής έντασης θα αντιμετωπίζουν ολοένα περισσότερες περιόδους κατά τις οποίες οι συνθήκες εργασίας θα θεωρούνται ανασφαλείς λόγω της έντονης ζέστης. Το πρόβλημα αφορά τόσο όσους εργάζονται απευθείας στον ήλιο όσο και εκείνους που εργάζονται υπό σκιά.

Για την εκτίμηση των επιπτώσεων, οι ερευνητές συνδύασαν κλιματικά και βιολογικά δεδομένα, υπολογίζοντας δείκτες θερμικής καταπόνησης για διαφορετικά επίπεδα έντασης εργασίας και έκθεσης στον ήλιο. Ως περισσότερο εκτεθειμένοι θεωρούνται οι εργαζόμενοι σε υπαίθριες εργασίες και κυρίως στους τομείς των κατασκευών, της γεωργίας

και του τουρισμού.

Με βάση ένα μεραιοπαθές σενάριο κλιματικής αλλαγής και σε σύγκριση με τις συνθήκες της περιόδου 1980-2020, εκτιμάται ότι το 2030 οι εργαζόμενοι θα χρειάζεται να διακόπτουν την εργασία τους για περιόδους που αντιστοιχούν σε εννέα επιπλέον ημέρες. Μέχρι το 2050, οι περίοδοι αυτές αναμένεται να αντιστοιχούν σε 27 επιπλέον ημέρες.

Οι ερευνητές του Ινστιτούτου Κύπρου συνδύασαν στη συνέχεια τις φυσικές επιπτώσεις της ζέστης με οικονομικά δεδομένα, προκειμένου να εκτιμήσουν την επίδραση της μειωμένης παραγωγικότητας στην οικονομική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η απώλεια προστιθέμενης αξίας λόγω της μειωμένης παραγωγής μπορεί να ανέλθει στα €101 εκατομμύρια το 2030, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,4% του ΑΕΠ. Το 2050, οι απώλειες ενδέχεται να φθάσουν τα €303 εκατομμύρια ή το 0,7% του ΑΕΠ.

Εάν δεν ληφθούν μέτρα προσαρμο-

γής στους χώρους εργασίας, οι σωρευτικές οικονομικές απώλειες κατά την περίοδο 2026-2050 υπολογίζεται ότι μπορεί να κυμανθούν από €2,3 έως €3,8 δισεκατομμύρια, αντιστοιχώντας περίπου στο 0,5% του συνολικού ΑΕΠ της συγκεκριμένης περιόδου.

Ο Καθηγητής Θεόδωρος Ζαχαριάδης, ένας εκ των συντακτών της μελέτης, ανέφερε ότι πρόκειται για την πρώτη εκτίμηση της οικονομικής ζημιάς από την απώλεια ωρών εργασίας λόγω έντονης ζέστης, η οποία βασίζεται σε κυπριακά δεδομένα.

Όπως εξήγησε, παρόλο που οι εσωτερικοί χώροι εργασίας στην Κύπρο προστατεύονται σε μεγάλο βαθμό μέσω της χρήσης κλιματισμού, το οικονομικό κόστος θα αυξάνεται όσο εντείνονται και διαρκούν περισσότερο οι πολύ ζεστές ημέρες. Τόνισε παράλληλα ότι οι επιπτώσεις στους πιο ευάλωτους και εκτεθειμένους εργαζομένους μπορεί να είναι σοβαρές, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη λήψη μέτρων προσαρμογής για την προστασία της υγείας και της απόδοσής τους.

Το εμπορικό έλλειμμα της Κύπρου διευρύνεται το 2026

Ανήλθε κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2026 στα €4,679 δις, έναντι €4,055 δις το πρώτο εξάμηνο του 2025

ΤΑΣΟΣ ΓΙΑΣΣΙΜΙΔΗΣ

Τα στοιχεία για το εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026 στέλνουν ένα μήνυμα που δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητο. Το εμπορικό έλλειμμα της χώρας διευρύνθηκε σημαντικά σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2025, καθώς οι εισαγωγές αγαθών αυξήθηκαν αισθητά, την ώρα που οι συνολικές εξαγωγές παρουσίασαν μικρή υποχώρηση.

Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, το εμπορικό έλλειμμα της Κύπρου ανήλθε κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2026 στα €4,679 δις., έναντι €4,055 δις. το πρώτο εξάμηνο του 2025. Πρόκειται για αύξηση περίπου €624 εκατ., ή περίπου 15,4%. Παράλληλα, οι συνολικές εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 8,8%, φθάνοντας τα €7,297 δις., από €6,705 δις. το 2025, ενώ οι συνολικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 1,2%, στα €2,618 δις., από €2,650 δις. το προηγούμενο έτος.

Η εξέλιξη αυτή δημιουργεί ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον οικονομικό παράδοξο. Από τη μια πλευρά, η αύξηση των εισαγωγών μπορεί να αποτελεί ένδειξη ισχυρής οικονομικής δραστηριότητας, αυξημένης κατανάλωσης και επενδύσεων. Από την άλλη, η υποχώρηση των εξαγωγών αναδεικνύει γι' ακόμη μια φορά τη διαχρονική αδυναμία της κυπριακής οικονομίας να διευρύνει επαρκώς την παραγωγική της βάση και να αυξήσει τις πωλήσεις κυπριακών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Εισαγωγές - εξαγωγές

Η σύγκριση των δύο εξαμήνων είναι αποκαλυπτική. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά περίπου €592 εκατ., ενώ οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά περίπου €32 εκατ. Με άλλα λόγια, σχεδόν ολόκληρη η διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος προέρχεται από τη μεγαλύτερη αξία των εισαγωγών. Η χώρα αγοράζει από το εξωτερικό περισσότερα αγαθά, χωρίς αντίστοιχη αύξηση των εξαγωγών. Αυτό είναι το πρώτο στοιχείο που θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά.

Η αύξηση των εισαγωγών, ωστόσο, δεν είναι αυτομάτως αρνητική. Σε μια μικρή, ανοικτή οικονομία όπως η κυπριακή, οι υψηλές εισαγωγές είναι αναπόφευκτες. Η Κύπρος δεν διαθέτει την παραγωγική βάση ώστε να παράγει στο εσωτερικό όλα τα αγαθά που χρειάζεται. Εισάγει ενέργεια, μηχανήματα, αυτοκίνητα, πρώτες ύλες, τρόφιμα, τεχνολογικό εξοπλισμό και ένα μεγάλο εύρος καταναλωτικών προϊόντων.

Επομένως, το κρίσιμο ερώτημα δεν είναι απλώς «γιατί αυξάνονται οι

εισαγωγές». Το πραγματικό ερώτημα είναι πει εισάγουμε και τι δημιουργούμε ως οικονομία με αυτές τις εισαγωγές. Εάν ένα σημαντικό μέρος της αύξησης αφορά επενδυτικά αγαθά, εξοπλισμό, τεχνολογία και πρώτες ύλες που θα χρησιμοποιηθούν για την αύξηση της παραγωγικότητας, τότε η εικόνα είναι διαφορετική. Οι σημερινές εισαγωγές μπορεί να αποτελούν επένδυση στις αυριανές εξαγωγές. Εάν, αντίθετα, η αύξηση αφορά κυρίως καταναλωτικά αγαθά, τότε η κατάσταση είναι λιγότερο ενθαρρυντική, καθώς μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος που δημιουργείται στην κυπριακή οικονομία διοχετεύεται προς παραγωγούς του εξωτερικού.

Το δεύτερο και ίσως σημαντικότερο μήνυμα των στοιχείων είναι η υποχώρηση των συνολικών εξαγωγών κατά 1,2%. Μπορεί το ποσοστό να φαίνεται μικρό, όμως αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν συνδυάζεται με την αύξηση των εισαγωγών κατά 8,8%. Η διαφορά αυτή διευρύνει σημαντικά την «ψαλίδα» του εμπορικού ισοζυγίου. Η Κύπρος χρειάζεται να αυξήσει τις εξαγωγές της όχι μόνο για να περιορίσει το εμπορικό έλλειμμα, αλλά κυρίως για να ενισχύσει τη μακροχρόνια παραγωγική της ικανότητα.

Εδώ πρέπει να γίνει μία σημαντική διευκρίνιση: Τα στοιχεία των συνολικών εξαγωγών δεν αποτυπώνουν πλήρως όλες τις θετικές εξελίξεις που παρατηρούνται σε συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους. Για παράδειγμα, τον Μάιο του 2026 οι εξαγωγές εγχωρίων παραγόμενων προϊόντων αυξήθηκαν κατά 63,9%, φθάνοντας τα €348,1 εκατ., από €212,4 εκατ. τον Μάιο του 2025, ενώ οι εξαγωγές ξένων προϊόντων αυξήθηκαν κατά 50,5%. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι υπάρχουν τομείς της κυπριακής παραγωγής που μπορούν ν' ανταγωνιστούν στις διεθνείς αγορές.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εξαγωγές ορυκτών καυσίμων και λαδιών, χαλλουμιού και φαρμακευτικών προϊόντων. Κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2026, η αξία των εξαγωγών ορυκτών καυσίμων και λαδιών ανήλθε στα €743,6 εκατ., του χαλλουμιού στα €167,5 εκατ. και των φαρμακευτικών προϊόντων στα €144,2 εκατ. Βεβαίως, στην περίπτωση των ορυκτών καυσί-

μων και λαδιών υπάρχει μια σημαντική ιδιαιτερότητα: πρόκειται για προϊόντα που είχαν αρχικά εισαχθεί στην Κύπρο, υποβλήθηκαν σε επεξεργασία και στη συνέχεια επανεξήχθησαν. Συνεπώς, δεν θα πρέπει να θεωρούμε ολόκληρη την αξία τους ως καθαρή εγχώρια προστιθέμενη αξία.

Το βασικό πρόβλημα που αναδεικνύεται από τη σύγκριση του 2026 με το 2025 είναι διαρθρωτικό. Η κυπριακή οικονομία αναπτύσσεται, η κατανάλωση παραμένει ισχυρή, οι επενδύσεις δημιουργούν ζήτηση και η οικονομική δραστηριότητα συνεχίζεται. Όμως, σημαντικό μέρος αυτής της ζήτησης ικανοποιείται μέσω εισαγωγών. Αυτό δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Είναι χαρακτηριστικό μιας μικρής ανοικτής οικονομίας. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν η αύξηση της ζήτησης δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής.

“

Το πραγματικό στοιχείο για τα επόμενα χρόνια είναι διαφορετικό: να μετατρέψουμε την Κύπρο από μια οικονομία που εισάγει μεγάλο μέρος όσων καταναλώνει, σε μια οικονομία που παράγει περισσότερα και μπορεί να τα πουλήσει με επιτυχία στο εξωτερικό

Ζητούμενο

Το ζητούμενο, επομένως, δεν είναι να περιορίσουμε τεχνητά τις εισαγωγές. Μια τέτοια πολιτική θα ήταν πιθανότατα λανθασμένη και θα μπορούσε να πλήξει την οικονομική δραστηριότητα. Το ζητούμενο είναι να δημιουργήσουμε περισσότερη παραγωγή στην Κύπρο, περισσότερα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και περισσότερες επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Τα στοιχεία για το 2026 δείχνουν ότι υπάρχουν ήδη παραδείγματα που μπορούν ν' αποτελέσουν βάση για μια διαφορετική οικονομική στρατηγική. Το χαλλούμι αποτελεί ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα κυπριακού προϊόντος που απέκτησε ισχυρή διεθνή παρουσία, ενώ και η φαρμακευτική βιομηχανία παρουσιάζει σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Το επόμενο βήμα θα πρέπει να είναι η δημιουργία περισσότερων τέτοιων «πρωταθλητών». Η Κύπρος θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω τις εξαγωγές της στους τομείς των φαρμακευτικών προϊόντων, των τροφίμων, της γεωργικής παραγωγής, της μεταποίησης, της τεχνολογίας, των ψηφιακών υπηρεσιών και της πράσινης οικονομίας.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η σύνδεση της γεωργίας με τη μεταποίηση. Δεν αρκεί να παράγουμε γεωργικά προϊόντα και να τα εξάγουμε ως πρώτες ύλες. Χρειάζεται να δημιουργούμε προϊόντα με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία: επεξεργασμένα τρόφιμα, συσκευασμένα προϊόντα, εξειδικευμένα κυπριακά brands και προϊόντα που μπορούν να αποκτήσουν διεθνή αναγνωρισιμότητα. Με αυτόν τον τρόπο, ένα μέρος της αξίας που σήμερα δημιουργείται εκτός Κύπρου θα μπορούσε να δημιουργείται εντός της χώρας.

Χρειάζεται επίσης να αποφεύγουμε μια υπεραπλοποιημένη αντίληψη των στοιχείων. Το εμπορικό έλλειμμα αφορά το εμπόριο αγαθών και δεν ταυτίζεται με το συνολικό εξωτερικό ισοζύγιο της χώρας. Η Κύπρος διαθέτει έναν πολύ ισχυρό τομέα υπηρεσιών, με σημαντικές εισπράξεις από τον τουρισμό, τις επαγγελματικές υπηρεσίες, τη ναυτιλία και άλλες δραστηριότητες. Οι εξαγωγές υπηρεσιών μπορούν να αντισταθμίσουν σημαντικό μέρος του ελλείμματος στο εμπόριο αγαθών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Κύπρο και αποτελεί ένα από τα πλεονεκτήματά του κυπριακού οικονομικού μοντέλου. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως λόγος εφονευσμού: Μια σύγχρονη και ανθεκτική οικονομία χρειάζεται τόσο ισχυρές υπηρεσίες όσο και ανταγωνιστική παραγωγική βάση.

Η διεύρυνση του εμπορικού ελ-

λείμματος από €4,055 δις. το πρώτο εξάμηνο του 2025 σε €4,679 δις. το πρώτο εξάμηνο του 2026 αποτελεί ένα χρήσιμο «καμπανάκι», όχι όμως λόγο πανικού. Η απάντηση δεν βρίσκεται σε περιορισμούς στις εισαγωγές, αλλά στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Χρειάζονται πολιτικές που θα βοηθήσουν τις κυπριακές επιχειρήσεις να επενδύσουν στην τεχνολογία, στην αυτοματοποίηση, στην έρευνα και ανάπτυξη, στην πιστοποίηση προϊόντων και στην πρόσβαση σε διεθνείς αγορές. Παράλληλα, χρειάζεται καλύτερη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της παραγωγής, μείωση του ενεργειακού κόστους, ταχύτερες αδειοδοτήσεις και ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο για επενδύσεις στη μεταποίηση.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Πολύς κυπριακός επιχειρηματίας διαθέτει αξιόλογα προϊόντα, αλλά δεν έχουν το μέγεθος, τη χρηματοδότηση ή την τεχνολογία για να πραγματοποιήσουν το επόμενο βήμα προς τις διεθνείς αγορές. Εδώ μπορεί να υπάρξει ένας πιο ενεργός ρόλος του κράτους, όχι μέσα από επιδοτήσεις χωρίς στρατηγική, αλλά μέσα από στοχευμένα εργαλεία χρηματοδότησης, εξαγωγική υποστήριξη, εμπορικές αποστολές και διευκόλυνση της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων.

Τα στοιχεία του πρώτου εξαμήνου του 2026, σε σύγκριση με το 2025, μας υπενθυμίζουν ότι η ανάπτυξη δεν πρέπει να μετριέται μόνο από τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Χρειάζεται να εξετάσουμε και τι παράγουμε, πει εξάγουμε και πόση προστιθέμενη αξία δημιουργούμε στην Κύπρο. Η αύξηση των εισαγωγών κατά 8,8%, σε συνδυασμό με την πτώση των εξαγωγών κατά 1,2%, είχε ως αποτέλεσμα το εμπορικό έλλειμμα να αυξηθεί κατά περίπου €624 εκατ. μέσα σε μόλις ένα εξάμηνο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η κυπριακή οικονομία βρίσκεται σε κρίση. Σημαίνει όμως ότι η ανάπτυξη της εξακολουθεί να στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στην κατανάλωση και στη ζήτηση για εισαγόμενα προϊόντα. Το πραγματικό στοιχείο για τα επόμενα χρόνια είναι διαφορετικό: να μετατρέψουμε την Κύπρο από μια οικονομία που εισάγει μεγάλο μέρος όσων καταναλώνει σε μια οικονομία που παράγει περισσότερα και μπορεί να τα πουλήσει με επιτυχία στο εξωτερικό. Το ζητούμενο δεν είναι να σταματήσουμε να εισάγουμε, αλλά να μπορούμε παράλληλα να εξάγουμε περισσότερο, να παράγουμε καλύτερα και να δημιουργούμε μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στην Κύπρο.

Το εμπορικό έλλειμμα του 2026 δεν είναι, επομένως, ένας αριθμός στους πίνακες της Στατιστικής Υπηρεσίας. Είναι ένας καθρέφτης της παραγωγικής δομής της κυπριακής οικονομίας. Και το μήνυμα που μας στέλνει είναι σαφές: η επόμενη φάση της οικονομικής ανάπτυξης πρέπει να στηριχθεί περισσότερο στην παραγωγή, στην καινοτομία και στις εξαγωγές.

Η «τρύπα» πίσω από τις τουριστικές αφίξεις

Οι αφίξεις δεν μεταφράζονται αυτόματα σε ξενοδοχειακές διανυκτερεύσεις: επτά στους δέκα επισκέπτες καταλήγουν σε ξενοδοχεία, ενώ οι κρατήσεις της τελευταίας στιγμής περιορίζουν τις φετινές απώλειες

ΣΟΦΙΑ ΙΩΣΗΦ

Οι τουρίστες μπορεί να φτάνουν στην Κύπρο, δεν παίρνουν όμως όλοι τον δρόμο προς τα ξενοδοχεία. Η φεινή κίνηση παραμένει κατά 10%-15% χαμηλότερη από πέρσι, καθώς ο κλάδος εξακολουθεί να κουβαλά τις συνέπειες της αβεβαιότητας που προκάλεσε, νωρίτερα στη σεζόν, η πώση drone στις Βρετανικές Βάσεις Ακρωτηρίου. Την ίδια ώρα, σημαντικό μέρος των επισκεπτών επιλέγουν άλλες μορφές διαμονής, από καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης έως και τα κατεχόμενα. Σύμφωνα με τον ΠΑΣΥ-ΞΕ, μόλις επτά στους δέκα απ' όσους φτάνουν στο νησί καταλήγουν τελικά σε ξενοδοχειακές μονάδες.

Παρά τις απώλειες, η εικόνα έχει αλλάξει αισθητά σε σχέση με τις αρχές της σεζόν. Οι κρατήσεις της τελευταίας στιγμής λειτούργησαν ως «σωσίβιο» για τον κλάδο, ανεβάζοντας τη μέση πληρότητα τον Αύγουστο κοντά στο 85% και περιορίζοντας μέρος του κενού που είχε δημιουργηθεί από την άνοιξη. Οι ξενοδόχοι προσδοκούν ότι το ίδιο μοτίβο θα συνεχιστεί και τους επόμενους μήνες, χωρίς ωστόσο να αναμένουν ότι θα καλυφθεί πλήρως η απόσταση από την περσινή χρονιά-ρεκόρ.

Κέρδισε έδαφος ο Αύγουστος, αλλά όχι όλο το χαμένο

Το αποτύπωμα της γεωπολιτικής αβεβαιότητας παραμένει αισθητό στην ξενοδοχειακή βιομηχανία, με την κίνηση τον Αύγουστο να βρίσκεται περίπου 10% χαμηλότερα από πέρσι. Παρά τη βελτίωση των τελευταίων εβδομάδων, η μέση πληρότητα κινείται γύρω στο 85% σε Αμμόχωστο, Πάφο και Λεμεσό, μεταξύ 75% και 80% στη Λάρνακα και

περίπου στο 50% στη Λευκωσία, όπου παραδοσιακά ο Αύγουστος κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα.

Όπως ανέφερε ο γενικός διευθυντής του Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων, Χρίστος Αγγελίδης, «ευελπιστούμε ότι το μοτίβο των κρατήσεων της τελευταίας στιγμής θα συνεχιστεί και το επόμενο τρίμηνο, ώστε να καλυφθεί ένα σημαντικό μέρος του κενού που δημιουργήθηκε από την περίοδο Μαρτίου-Απριλίου στις κρατήσεις για το υπόλοιπο του καλοκαιριού».

Πέρσι ήταν μία από τις καλύτερες χρονιές για τον κλάδο, με τις πληρότητες να αγγίζουν οριακά το 95%, ποσοστό που αποτελεί ρεκόρ. «Φέτος, τον Αύγουστο κινούμαστε περίπου 10% χαμηλότερα από πέρσι, ενώ για τους υπόλοιπους μήνες η διαφορά φτάνει αυτήν τη στιγμή κοντά στο 15%», σημείωσε.

“

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Πληρότητα κοντά στο 85%, αλλά η απόσταση από πέρσι παραμένει στο 10%-15%

Παρότι οι κρατήσεις της τελευταίας στιγμής λειτουργούν ως «σωσίβιο» για την ξενοδοχειακή βιομηχανία, δεν αναμένεται να κλείσουν πλήρως την ψαλίδα σε σύγκριση με πέρσι. Ωστόσο, η εικόνα σε επίπεδο κερδοφορίας αναμένεται καλύτερη από τις αρχικές εκτιμήσεις. «Είχαμε προβλέψει ότι τα ξενοδοχεία θα καταγράψουν χαμηλότερα κέρδη γύρω στο 15% σε σύγκριση με πέρσι, ενώ οι αρχικές μας προβλέψεις κατέγραφαν μεγαλύτερες απώλειες», ανέφερε ο κ. Αγγελίδης.

Τουρισμός που «φεύγει» στα κατεχόμενα

Προς τα κατεχόμενα φαίνεται να «φεύγει» μέρος της τουριστικής κίνησης, χωρίς, ωστόσο, να υπάρχει σαφής εικόνα για το πραγματικό μέγεθος της διαρροής. Σύμφωνα με τον

Χρίστο Αγγελίδη, ο ΠΑΣΥΞΕ εκτιμά ότι το ποσοστό μπορεί να φτάνει γύρω στο 8%, ενώ τα διαθέσιμα επίσημα στοιχεία το τοποθετούν περίπου στο 4%.

Η διαρροή δεν σταματά εκεί. Σημαντικός αριθμός επισκεπτών στρέφονται και σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, ακόμη και μη αδειοδοτημένα, με τον γενικό διευθυντή του ΠΑΣΥΞΕ να θέτει θέμα αυστηρότερων ελέγχων. Όπως ανέφερε, από το σύνολο των αφίξεων μόλις το 67%-70% καταλήγουν τελικά στα ξενοδοχεία, γεγονός που εξηγεί γιατί η κίνηση στα αεροδρόμια δεν αποτυπώνεται με τον ίδιο τρόπο στις ξενοδοχειακές πληρότητες.

Η μάχη για τουρισμό όλον τον χρόνο

Στοιχείο για τον κλάδο παραμένει η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, με τον Χρίστο Αγγελίδη να υποδεικνύει ότι η Κύπρος διαθέτει τα περιθώρια για μεγαλύτερη κίνηση και πέραν των καλοκαιρινών μηνών. Βασική προϋπόθεση, όπως ανέφερε, είναι να παραμένουν ανοικτά περισσό-

τερα καταλύματα, εμπορικά καταστήματα και χώροι εστίασης, αλλά και να ενισχυθεί στοχευμένα το ημερολόγιο εκδηλώσεων από τον Νοέμβριο μέχρι τον Απρίλιο.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνει τη μεταφορά ή τη συγκέντρωση περισσότερων φεστιβάλ, εορταστικών εκδηλώσεων και αθλητικών διοργανώσεων στους χειμερινούς μήνες, όπως ποδηλατικοί γύροι και μααραθώνιοι. Ως παραδείγματα ανέφερε διοργανώσεις σκακιού και ονούκερ που φιλοξενήθηκαν στην Κύπρο, σημειώνοντας ότι υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες για περαιτέρω εμπλουτισμό του χειμερινού τουριστικού προϊόντος.

Καμπάνιες, προσφορές και influencers απέναντι στην κρίση

Θετικά αποτιμά ο Χρίστος Αγγελίδης τη διαχείριση της κρίσης από την Κυβέρνηση μετά το περιστατικό με το drone. Όπως ανέφερε, το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Εξωτερικών και οι ξενοδόχοι κινή-

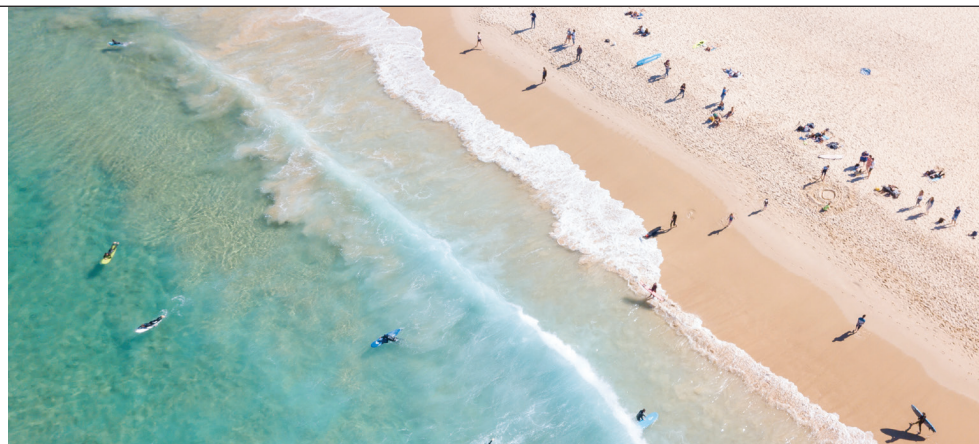
θηκαν συντονισμένα, με στόχο να περιοριστεί η αρνητική εικόνα που είχε δημιουργηθεί για την Κύπρο. Ο ίδιος έκανε λόγο για «κακόβουλα και εκθρικά» δημοσιεύματα από το εξωτερικό, τα οποία, όπως υποστήριξε, επικύρωσαν να πλήξουν την εικόνα της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Παρά τις δυσκολίες, εκτίμησε ότι οι χειρισμοί κινήθηκαν «προς τη σωστή κατεύθυνση».

Για να καλυφθεί μέρος του χαμένου εδάφους, πραγματοποιήθηκε σειρά προωθητικών ενεργειών, με φιλοξενία δημοσιογράφων, ταξιδιωτικών πρακτόρων, tour operators και influencers, με στόχο να ενισχυθεί εκ νέου η εικόνα της Κύπρου ως προορισμού. Παράλληλα, επιστρατεύθηκαν ειδικές προσφορές τόσο προς μεμονωμένους ταξιδιώτες όσο και προς τουριστικούς πράκτορες, ώστε να τονωθεί το ενδιαφέρον σε μια περίοδο κατά την οποία, σύμφωνα με τον κ. Αγγελίδη, είχε δημιουργηθεί αμφιβολία γύρω από τον προορισμό «Κύπρος».

prwc

Καλό Καλοκαίρι!

Καλές διακοπές, γεμάτες όμορφες αναμνήσεις.

Η κρίση της μεγάλης οθόνης και η μάχη της επιβίωσης

Ο κινηματογράφος εξακολουθεί να διεκδικεί τη θέση του στη ζωή του κοινού

ΘΕΚΛΑ ΚΑΚΚΟΥΡΑ

Από την πανδημία και την οικονομική πίεση μέχρι την έλλειψη μεγάλων παραγωγών, οι κινηματογράφοι πέρασαν μian από τις δυσκολότερες περιόδους τους. Όμως, η μεγάλη οθόνη αποδεικνύεται ανθεκτική.

Ο κινηματογράφος, παρά τις προβλέψεις που κατά καιρούς τον θέλουν να χάνει τη μάχη από την τηλεόραση, το διαδίκτυο και τις πλατφόρμες, εξακολουθεί να διεκδικεί τη θέση του στη ζωή του κοινού.

Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, η μεγάλη οθόνη βρέθηκε ανιμέτωπη με μια πρωτοφανή σειρά προκλήσεων. Η πανδημία του κορωνοϊού, η οικονομική πίεση που αισθάνονται τα νοικοκυριά, αλλά και η έλλειψη παραγωγών ικανών να προσελκύσουν μαζικά το κοινό, δημιούργησαν ένα δύσκολο σκηνικό για τις κινηματογραφικές αίθουσες.

Τι κράτησε το κοινό μακριά από τις αίθουσες

Ο Μανώλης Καραπατάκης, ιδιοκτήτης της αλυσίδας K-Cineplex, μιλώντας στη «Σημερινή» αναφέρθηκε στην κρίση που πέρασε ο κινηματογράφος, στις αλλαγές στις συνήθειες του κοινού και στην επόμενη ημέρα.

Η μείωση της επιπολεμότητας των κινηματογράφων, σύμφωνα με τον κ. Καραπατάκη, δεν μπορεί να αποδοθεί σε έναν μόνο παράγοντα. Η εικόνα που δημιουργήθηκε τα προηγούμενα χρόνια ήταν αποτέλεσμα ενός συνδυασμού παραμέτρων.

Πρώτα ήρθε ο κορωνοϊός. Οι περιορισμοί επηρέασαν άμεσα τη λειτουργία των αιθουσών και, όπως εξηγεί, ακόμη και τότε υπήρχαν άνθρωποι που εξακολουθούσαν να προσέρχονται στον κινηματογράφο φορώντας μάσκα. Παράλληλα, υπήρξε το οικονομικό ζήτημα. Όταν το διαθέσιμο εισόδημα περιορίζεται, η έξοδος στον κινηματογράφο μπορεί να πάψει ν' αποτελεί συχνή συνήθεια και να μετατραπεί σε επιλογή που γίνεται πιο προσεκτικά.

Ο τρίτος παράγοντας ήταν ίσως ο πιο καθοριστικός, η ίδια η παραγωγή ταινιών. «Αν δεν έχεις ταινία δημιουργική και ταινία η οποία να σου προσφέρει κάτι δυνατό, έρχεται το πρώτο χτύπημα», σύμφωνα με τον κ. Καραπατάκη, ο οποίος προσθέτει ότι η οικονομική διάσταση είναι εξίσου σημαντική.

Όπως λέει, τις ημέρες που το εισιτήριο είναι οικονομικότερο, η προσέλευση αυξάνεται αισθητά. Ο ίδιος περιγράφει χαρακτηριστικά τη διαφορά, μια Δευτέρα μπορεί, για παράδειγμα, να καταγράψει μόλις δέκα εισιτήρια,

ενώ το Σαββατοκύριακο να φτάσει τα τριάντα. Την οικονομική Τρίτη, όμως, μπορεί να καταγραφεί ξανά αντίστοιχη προσέλευση με αυτήν του Σαββατοκύριακου.

Το στοιχείο αυτό, για τον ίδιο, αποκάλυπτει το γεγονός ότι το κοινό θέλει να πηγαίνει σινεμά, αλλά δεν έχει πάντοτε την οικονομική δυνατότητα να το κάνει όσο συχνά θα ήθελε.

Στο κόστος του εισιτηρίου, όπως εξηγεί, προστίθενται παράγοντες όπως τα πνευματικά δικαιώματα, ο φόρος θεάματος και ο ΦΠΑ. Όλα αυτά επηρεάζουν τελικά την τιμή που καλείται να πληρώσει ο θεατής.

Ο κινηματογράφος στην Κύπρο βρίσκεται, όπως λέει ο κ. Καραπατάκης, σε περίοδο ανάκαμψης. Οι παραγωγές έχουν αρχίσει να επιστρέφουν, ενώ εκτιμά ότι οι επόμενες χρονιές μπορούν να είναι ιδιαίτερα δυνατές

Οι πλατφόρμες απέναντι στη μεγάλη οθόνη

Η άνοδος των πλατφορμών και η δυνατότητα να παρακολουθεί κάποιος μια ταινία στο σπίτι ή ακόμη και από το κινητό του έχουν αλλάξει το τοπίο. Ωστόσο, ο κ. Καραπατάκης δεν θεωρεί ότι πρόκειται για ένα καινούργιο φαινόμενο.

Η τεχνολογία, όπως υποστηρίζει,

πάντοτε αποτελούσε έναν νέο κύκλο για τον κινηματογράφο. Πρώτα ήταν η τηλεόραση, μετά η έγχρωμη τηλεόραση, ακολούθησε το βίντεο, το DVD και σήμερα οι ψηφιακές πλατφόρμες. Η κάθε νέα τεχνολογία δημιούργησε την εντύπωση ότι μπορεί να αλλάξει οριστικά τις ισορροπίες.

Όπως εξηγεί ο κ. Καραπατάκης, η κινηματογραφική αίθουσα προσφέρει κάτι διαφορετικό, την εμπειρία.

«Είναι η στιγμή που ο θεατής αφήνει πίσω του το κινητό, τον υπολογιστή ή την τηλεόραση και βγαίνει από το σπίτι για να μοιραστεί την ταινία με άλλους ανθρώπους. Είναι μια κοινωνική εμπειρία, όχι απλώς η παρακολούθηση ενός έργου. Και αυτή η εμπειρία δεν έχει χαθεί», τονίζει.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διαφορετική συμπεριφορά του κοινού στις κυπριακές πόλεις.

Στη Λεμεσό, σύμφωνα με την εικόνα που έχει από τις αίθουσες, οι θεατές εμφανίζονται περισσότερο ως παρέες. Φίλοι πηγαίνουν μαζί στον κινηματογράφο και μοιράζονται την εμπειρία. Στη Λευκωσία, αντίθετα, είναι περισσότερα ζευγάρια ή δύο φίλοι.

Ο κ. Καραπατάκης αναφέρει χαρακτηριστικά ότι στη Λευκωσία υπάρχουν θεατές που έχουν παρακολουθήσει την ίδια ταινία δύο και τρεις φορές, όταν πρόκειται για μια ιδιαίτερα εντυπωσιακή παραγωγή.

Από τις μελέτες που πραγματοποιούνται στην Κύπρο και οι οποίες συνδυάζονται με δεδομένα από την Ευρώπη και την Αμερική, προκύπτουν δύο βασικοί παράγοντες, το οικονομικό και το περιεχόμενο.

Η ιστορία, η παραγωγή, η ίδια η ταινία και η εμπειρία που προσφέρει είναι αυτά που μπορούν να κάνουν τον

θεατή να σηκωθεί από τον καναπέ και να βρεθεί στην αίθουσα.

Δεν είναι τυχαίο ότι συγκεκριμένα είδη ταινιών έχουν γνωρίσει ιδιαίτερη δυναμική τα τελευταία χρόνια. Τα horror και τα θρίλερ, όπως αναφέρει ο κ. Καραπατάκης, έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη απήχηση στους νέους. Όταν υπάρχει μια ταινία που τους ενδιαφέρει πραγματικά, η ηλικιακή ομάδα και το περιεχόμενο μπορούν να μετατρέψουν την ταινία σε κινηματογραφικό γεγονός.

Όταν ο κινηματογράφος πέρασε τη μεγαλύτερη κρίση του

Η ιστορία του κινηματογράφου στην Κύπρο αποδεικνύει ότι η απειλή της «εξαφάνισης» δεν είναι καινούργια.

Ο κ. Καραπατάκης γυρίζει πίσω στις δεκαετίες του '70 και του '80, τις οποίες χαρακτηρίζει ως τις χειρότερες περιόδους για τον κινηματογράφο στην Κύπρο. Τότε ήταν η τηλεόραση και το βίντεο που έφεραν μεγάλες αλλαγές, κλείνοντας πολλούς ανθρώπους στο σπίτι.

Και, όμως, ο κινηματογράφος επέστρεψε. Τον Οκτώβριο του 1986, όπως αναφέρει, άρχισε μια νέα περίοδος αναγέννησης. Στις 14 Ιουνίου 1998 άνοιξε το πρώτο multiplex στην Κύπρο, στη Λεμεσό. Ακολούθησαν η Λάρνακα το 2001 και η Λευκωσία το 2002, ενώ το 2007 προστέθηκε ακόμη ένας σημαντικός σταθμός στο Mall of Cyprus.

Η περίοδος 2000-2008 χαρακτηρίζεται ως μία από τις καλύτερες εποχές του κινηματογράφου στην Κύπρο. Ακολούθησε μια μικρή πτώση, νέες αυξομειώσεις και, όταν οι παραγωγές άρχισαν και πάλι να γίνονται ισχυρές, ήρθε το μεγαλύτερο ίσως χτύπημα της

σύγχρονης εποχής, ο κορωνοϊός.

Η εικόνα που περιγράφει ο κ. Καραπατάκης σήμερα είναι σαφώς πιο αισιόδοξη.

Ο κινηματογράφος στην Κύπρο βρίσκεται, όπως λέει, σε περίοδο ανάκαμψης. Οι παραγωγές έχουν αρχίσει να επιστρέφουν, ενώ εκτιμά ότι οι επόμενες χρονιές μπορούν να είναι ιδιαίτερα δυνατές. Κάνει μάλιστα λόγο για μια πολύ δυνατή περίοδο που περιλαμβάνει τις χρονιές 2026, 2027 και 2028.

Οι μεγάλες παραγωγές, οι κινήσεις των στούντιο και οι συγχωνεύσεις στον χώρο θεωρεί ότι μπορούν να συμβάλουν σε μεγαλύτερες επενδύσεις και περισσότερη χρηματοδότηση για νέες ταινίες.

Αναφερόμενος στην ταινία «Οδύσσεια» είπε ότι υπήρξε μεγάλη ανταπόκριση, με τις αίθουσες στην Κύπρο να καταγράφουν ακόμη και sold out προβολές.

Ερωτηθείς κατά πόσον υπάρχει ο κίνδυνος να κλείσουν οι κινηματογράφοι, η απάντηση του Μανώλη Καραπατάκη είναι κατηγορηματική: «Ποτέ».

Όπως εξηγεί, καμία από τις κυπριακές εταιρείες δεν έφτασε στο σημείο να κλείσει κινηματογράφους εξαιτίας της κρίσης. Αναφέρεται μάλιστα στη συνεργασία που υπάρχει μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες, παρά τον ανταγωνισμό τους, επικοινωνούν και αντιμετωπίζουν από κοινού τις δυσκολίες της αγοράς.

Η λογική είναι ότι όλοι πρέπει να μπορούν να επιβιώσουν σε μια δύσκολη περίοδο, χωρίς ο ένας να στρέφεται εναντίον του άλλου. «Ο κινηματογράφος δεν θα πεθάνει ποτέ. Απλώς έπρεπε να περάσει αυτήν την κάμψη», κατέληξε.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΚΚΑΣ

Οι στρατιωτικές δυνατότητες του «Σουνιτικού ΝΑΤΟ»

Σε θεωρητικό επίπεδο, ο συνδυασμός των τριών χωρών είναι ιδιαίτερα ισχυρός

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΗΣ

Η συμφωνία αμοιβαίας άμυνας που υπέγραψαν Σαουδική Αραβία, Τουρκία και Πακιστάν σηματοδοτεί μια σημαντική μεταβολή στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η ασφάλεια στη Μέση Ανατολή και ευρύτερα στον μουσουλμανικό κόσμο. Πέρα από τις αναφορές περί ενός «Ισλαμικού ΝΑΤΟ», το Σύμφωνο της Μέκκας αποκαλύπτει μια βαθύτερη γεωπολιτική τάση, καθώς οι τρεις χώρες επιχειρούν να ενισχύσουν τις μεταξύ τους εγγυήσεις ασφαλείας σε μια περίοδο κατά την οποία η αξιοπιστία της αμερικανικής προστατευτικής ομπρέλας τίθεται υπό αμφισβήτηση. Με διαφορετικές στρατιωτικές, οικονομικές και τεχνολογικές δυνατότητες, οι τρεις χώρες επιχειρούν να δημιουργήσουν ένα νέο πλέγμα αποτροπής, το οποίο δεν στρέφεται αποκλειστικά εναντίον ενός συγκεκριμένου αντιπάλου, αλλά αντανάκλα τη γενικότερη αναδιάρθρωση των ισορροπιών στην περιοχή. Το ερώτημα, ωστόσο, είναι κατά πόσον η συμφωνία μπορεί να μετατραπεί από ένα ισχυρό πολιτικό μήνυμα σε

πραγματικό μηχανισμό συλλογικής άμυνας.

Η σημασία της Συμφωνίας

Το «Ισλαμικό ΝΑΤΟ» ήταν η αναμενόμενη «ταμπέλα» που έσπευσαν να βάλουν αρκετοί αναλυτές για την υπογραφή του Συμφώνου αμοιβαίας άμυνας μεταξύ Σαουδικής Αραβίας, Τουρκίας και Πακιστάν. Η Συμφωνία Κοινής Άμυνας της Μέκκας προβλέπει ότι ένοπλη επίθεση εναντίον οποιασδήποτε από τις τρεις χώρες θα θεωρείται επίθεση εναντίον και των τριών.

Ωστόσο, η σύγκριση με το ΝΑΤΟ δεν αποδίδει σωστά τη σημασία της συμφωνίας. Τρεις χώρες που αποτελούν εταίρους των ΗΠΑ αποφάσισαν να συνδέσουν την ασφάλειά τους μεταξύ τους και το σημαντικότερο ακροατή-

ριο για την κίνηση αυτή δεν βρίσκεται ούτε στην Τεχεράνη ούτε στο Τελ Αβίβ, αλλά στην Ουάσιγκτον. Στην ουσία, η συμφωνία αποτελεί μια «αμφισβήτηση» για την αξιοπιστία των ΗΠΑ ως εγγυητή ασφαλείας.

Σε θεωρητικό επίπεδο, ο συνδυασμός των τριών χωρών είναι ιδιαίτερα ισχυρός. Η Τουρκία διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό στο ΝΑΤΟ, καθώς και μια βιομηχανία μη επανδρωμένων αεροσκαφών που έχει αλλάξει τα δεδομένα στα σύγχρονα πεδία των μαχών. Η Σαουδική Αραβία διαθέτει τα μεγαλύτερα οικονομικά αποθέματα στον Πεερικό Κόλπο, ενώ το Πακιστάν προσθέτει μια μεγάλη και έμπειρη σε πολεμικές επιχειρήσεις στρατιωτική δύναμη, καθώς και το μοναδικό πυρηνικό οπλοστάσιο στον μουσουλμανικό κόσμο. Ειδικοί επισημαίνουν ότι οι δυνατότητες των τριών χωρών είναι σε μεγάλο βαθμό συμπληρωματικές, αφού η τουρκική τεχνολογία χρειάζεται αγορές, το πακιστανικό ανθρώπινο δυναμικό χρηματοδότηση και ο σαουδαραβικός πλούτος ανθρώπινο δυναμικό.

Σε κάθε περίπτωση, το Σύμφωνο δεν προέκυψε από το πουθενά. Αποτελεί επέκταση της συμφωνίας Σαουδικής Αραβίας και Πακιστάν του Σεπτεμβρίου του 2025, η οποία υπεγράφη λίγες ημέρες μετά την ισραηλινή επίθεση εναντίον στόχων της Χαμάς στην Ντόχα του Κατάρ. Η ανάγκη για ενίσχυση της συνεργασίας έγινε ακόμη πιο επιτα-

κτική μετά τον πόλεμο ΗΠΑ-Ισραήλ εναντίον του Ιράν, ο οποίος ξέσπασε στις 28 Φεβρουαρίου και ακολούθησε σειρά επιθέσεων εναντίον χωρών του Κόλπου.

Για δεκαετίες, οι χώρες του Κόλπου βρίσκονταν υπό την προστατευτική «ομπρέλα» των ΗΠΑ. Ο πόλεμος με το Ιράν, όμως, επανέφερε ένα ερώτημα, που ολόκληρη η περιοχή ίσως προτιμούσε να μη θέσει ποτέ: Πόσο αξιόπιστη είναι η αμερικανική ομπρέλα, όταν οι αμερικανικές βάσεις σε έδαφος του Κόλπου δεν κατάφεραν να αποτρέψουν τα ιρανικά πλήγματα εναντίον εγκαταστάσεων στη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και όταν η Ουάσιγκτον εμφανίστηκε εμφανώς διστακτική ως προς τον τρόπο αντίδρασής της;

Το Σύμφωνο της Μέκκας αποτελεί την απάντηση του Ριάι. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο από κυβερνήσεις που δεν επιθυμούν πλέον να εμπίστευονται την ασφάλειά τους σε έναν και μοναδικό εγγυητή. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι οι τρεις χώρες μπορούν να αντικαταστήσουν τις ΗΠΑ, οι οποίες εξακολουθούν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ασφάλειά τους. Οι αξιωματούχοι των χωρών τονίζουν, άλλωστε, ότι η συμφωνία δεν αντικαθιστά καμιά από τις υφιστάμενες διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες. Πρόκειται περισσότερο για διαφοροποίηση των εγγυήσεων ασφαλείας παρά για ρήξη με την Ου-

άσιγκτον.

Το σημαντικότερο κόστος για τις ΗΠΑ αφορά τη γεωπολιτική ισορροπία στην περιοχή. Η ένταξη της Σαουδικής Αραβίας στις Συμφωνίες του Αβραάμ, με στόχο την εξομάλυνση των σχέσεών της με το Ισραήλ, αποτελεί βασικό πυλώνα των σχεδίων διαδοχικών αμερικανικών κυβερνήσεων για τη Μέση Ανατολή. Με τη σύνδεσή του με την Άγκυρα και το Ισλαμαμπάντ, δύο πρωτεύουσες που διατηρούν ανοιχτά εχθρική στάση απέναντι στο

Ισραήλ, το Ριάντ αυξάνει το πολιτικό κόστος οποιασδήποτε κίνησης προς την εξομάλυνση των σχέσεων και καθιστά μια τέτοια εξέλιξη δυσκολότερη, αν όχι αδύνατη.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το στοιχείο της αυτοϋπονόμευσης της αμερικανικής πολιτικής. Τον Ιούλιο, ΗΠΑ και Σαουδική Αραβία υπέγραψαν συμφωνία που επιτρέπει στο βασίλειο να αναπτύξει το δικό του «ειρηνικό» πυρηνικό πρόγραμμα. Ο Τραμπ, ωστόσο, έθεσε ως προϋπόθεση τη σύνδεση του προγράμματος με την ένταξη της Σαουδικής Αραβίας στις Συμφωνίες του Αβραάμ. Για πολλούς αναλυτές, η προϋπόθεση αυτή «έκπνευσε συναγερμό στον Κόλπο», καθώς δημιούργησε την εντύπωση ότι η Ουάσινγκτον θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τις συμφωνίες ως μέσο άσκησης πίεσης.

Έτσι, ένα εργαλείο που είχε σχεδιαστεί για να φέρει τη Σαουδική Αραβία πιο κοντά στο Ισραήλ, ενδέχεται τελικά να την έσπρωξε προς το Πακιστάν και την Τουρκία. Την ίδια ώρα, το Ισραήλ αντιμετωπίζει τη συμφωνία ως μια ιδιαίτερα ανησυχητική εδραίωση ενός εχθρικού μετώπου, το οποίο πλέον διαθέτει και πυρηνική διάσταση.

Η σημασία της στην πράξη

Ωστόσο, η σημασία της συμφωνίας δεν πρέπει να υπερεκτιμάται. Το κείμενο που υπεγράφη δεν προβλέπει συγκεκριμένες στρατιωτικές δεσμεύσεις και το κατά πόσον υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να αναλάβουν δράση σε περίπτωση επίθεσης παραμένει ασαφές. Η ιστορία έδειξε ότι ούτε η συμφωνία για τα σύνορα μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Υεμένης το

2000, ούτε η διμερής συνθήκη Σαουδικής Αραβίας-Πακιστάν του 2025 έχουν οδηγήσει σε κάτι που να προσεγγίζει την εφαρμογή του Άρθρου 5 του ΝΑΤΟ, ενώ καμία από αυτές δεν έχει ενεργοποιηθεί με τέτοιο τρόπο.

Η πιο δραματική ερμηνεία του Συμφώνου της Μέκκας, δηλαδή ότι το Πακιστάν παρέχει μια πυρηνική «ομπρέλα» στον Κόλπο, είναι και η λιγότερο ουσιαστική. Η Τουρκία ήδη φιλοξενεί αμερικανικές πυρηνικές κεφαλές, η Σαουδική Αραβία εξακολουθεί να επιδιώκει συνεργασία με την Ουάσινγκτον στον τομέα της ειρηνικής πυρηνικής ενέργειας, ενώ το πυρηνικό οπλοστάσιο του Πακιστάν παραμένει προσανατολισμένο στην αποτροπή έναντι της Ινδίας. Ως εκ τούτου, το πυρηνικό στοιχείο της συμφωνίας, όπως επισημαίνει ένας αναλυτής, έχει κυρίως συμβολικό και αποτρεπτικό βάρος και όχι τη μορφή μιας επίσημης εγγύησης.

Για το Πακιστάν, η συμφωνία αποτελεί ταυτόχρονα ευκαιρία και έκθεση σε κινδύνους. Αναβαθμίζει το Ισλαμαμπάντ από αποδέκτη οικονομικής στήριξης από τις χώρες του Κόλπου σε πάροχο ασφάλειας με αυξημένο κύρος, προσφέροντας παράλληλα βιομηχανικά και διπλωματικά οφέλη. Η ρήτρα συλλογικής άμυνας, όμως, αποτελεί υποχρέωση όσο και πλεονέκτημα. Θα μπορούσε να εμπλέξει μια χώρα που ήδη βρίσκεται αντιμέτωπη με πιέσεις στα ανατολικά και δυτικά σύνορά της σε μακρινές διαμάχες στον Κόλπο.

Παράλληλα, υπάρχει ο κίνδυνος να υπονομευθεί ο διαμεσολαβητικός ρόλος που έχει οικοδομήσει προσεκτικά το Ισλαμαμπάντ μεταξύ Ουάσινγκτον και

Τεχεράνης. Αυτό φάνηκε και από το μνημόνιο κατανόησης που υπεγράφη στο Ισλαμαμπάντ στις 17 Ιουνίου, στο οποίο επιτεύχθηκε τουλάχιστον ένας βαθμός σταθεροποίησης στις εχθροπραξίες στο πλαίσιο της σύγκρουσης ΗΠΑ-Ιράν.

“

Το κείμενο που υπεγράφη δεν προβλέπει συγκεκριμένες στρατιωτικές δεσμεύσεις και το κατά πόσον υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να αναλάβουν δράση σε περίπτωση επίθεσης παραμένει ασαφές

Η Τεχεράνη έχει ήδη απορρίψει τη συμφωνία ως «δανεική ασφάλεια», μια αιχμηρή αναφορά που αγνοεί τη δική της εξάρτηση από δίκτυα πληρεξουσίων. Παρ' όλα αυτά, ορισμένες πιο συντηρητικές φωνές στο Ιράν αντιμετωπίζουν τη Συμφωνία ως μια μορφή μουσουλμανικής ittiyah, δηλαδή ένωσης.

Ειδικοί εξηγούν ότι οι πραγματικές συνέπειες του Συμφώνου της Μέκκας δεν έχουν ακόμη δοκιμαστεί και πιθανότατα δεν θα δοκιμαστούν σύντομα. Το μήνυμά του, ωστόσο, είναι σαφές. Η εποχή κατά την οποία μία και μοναδική εξωτερική δύναμη αναλάμβανε το κόστος της ασφάλειας στη Μέση Ανατολή φθίνει και στη θέση της δια-

μορφώνεται ένα πιο σύνθετο σύστημα, στο οποίο τα κράτη αναζητούν τα ίδια πολλαπλές εγγυήσεις και δυνατότητες αυτοπροστασίας.

Η Ουάσινγκτον μπορεί είτε να αντιμετωπίσει το σύμφωνο ως μια απώλεια που πρέπει να ανατραπεί είτε ως προειδοποίηση που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη.

Οι στρατιωτικές δυνατότητες της συμμαχίας

Η συμφωνία υπογράφεται σε μια περίοδο κατά την οποία οι τρεις χώρες καλούνται να διαχειριστούν αυξανόμενες περιφερειακές εντάσεις, μεταξύ άλλων τις ανησυχίες για την επέκταση της στρατιωτικής παρουσίας και επιρροής του Ισραήλ, αλλά και τον περιφερειακό ρόλο του Ιράν.

Σύμφωνα με τον δείκτη Global Firepower 2026, ο οποίος αξιολογεί τις αμυντικές δυνατότητες 145 χωρών, οι τρεις χώρες διαθέτουν συνολικά σχεδόν 1,4 εκατομμύριο εν ενεργεία στρατιωτικούς, περίπου 3.400 αεροσκάφη, 6.000 άρματα μάχης και περισσότερα από 340 πολεμικά και υποστηρικτικά ναυτικά μέσα.

Ο δείκτης αξιολογεί τη δυναμική πολεμική ισχύ κάθε χώρας σε ξηρά, αέρα και θάλασσα, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το ανθρώπινο δυναμικό, ο στρατιωτικός εξοπλισμός, οι φυσικοί πόροι, τα οικονομικά δεδομένα και η γεωγραφία.

Σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, οι τρεις χώρες διαθέτουν συνολικά περίπου 1,4 εκατομμύριο εν ενεργεία στρατιωτικούς, με σημαντικές επιπλέον δυνάμεις εφεδρών και παραστρατιωτικών σχηματισμών. Το Πακιστάν

διαθέτει το μεγαλύτερο ενεργό στρατιωτικό δυναμικό, περίπου 660.000 άτομα, ακολουθεί η Τουρκία με 481.000 και η Σαουδική Αραβία με 247.000.

Στον αέρα, οι τρεις χώρες διαθέτουν συνολικά 3.415 στρατιωτικά αεροσκάφη, μεταξύ των οποίων μαχητικά αεροσκάφη, ελικόπτερα, μεταγωγικά και εκπαιδευτικά αεροσκάφη. Το Πακιστάν διαθέτει περίπου 1.397 αεροσκάφη, η Τουρκία 1.101 και η Σαουδική Αραβία 917.

Σε ό,τι αφορά τις χερσαίες δυνάμεις, οι τρεις χώρες διαθέτουν περίπου 6.046 άρματα μάχης και περισσότερα από 179.000 τεθωρακισμένα οχήματα, καθώς και χιλιάδες συστήματα πυροβολικού και πολλαπλούς εκτοξευτές ρουκετών. Το Πακιστάν διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό αρμάτων, με 2.677, ακολουθεί η Τουρκία με 2.284 και η Σαουδική Αραβία με 1.085.

Στη θάλασσα, οι συνολικές ναυτικές δυνάμεις των τριών χωρών ανέρχονται σε 344 μονάδες, μεταξύ των οποίων 33 φρεγάτες, 24 κορβέτες και 22 υποβρύχια. Η Τουρκία έχει τη μεγαλύτερη ναυτική δύναμη, με 192 μονάδες, ακολουθεί το Πακιστάν με 120 και η Σαουδική Αραβία με 32.

Σημαντική είναι και η οικονομική διάσταση της συμφωνίας. Οι τρεις χώρες διαθέτουν συνολικά αμυντικούς προϋπολογισμούς περίπου 124,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως. Η Σαουδική Αραβία βρίσκεται στην πρώτη θέση, με αμυντικές δαπάνες 63,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το 2026, ενώ η Τουρκία διαθέτει 51,4 δισεκατομμύρια και το Πακιστάν 9,1 δισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με το Global Firepower.

Νάρκες ή κατοχικός στρατός: Ποιος απειλεί περισσότερο;

ΑΠΟΨΗ “
ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΡ.
ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ*

Η επικριτική δήλωση του Τουρκοκύπριου ηγέτη, ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν απεδέχθη την πρόταση για αποναρκοθέτηση της «νεκρής ζώνης» στο πλαίσιο των ΜΟΕ, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτικής επικοινωνίας και προπαγανδιστικής αφήγησης, που επιχειρεί να μεταφέρει την ευθύνη για τη στασιμότητα στο Κυπριακό στην ελληνοκυπριακή πλευρά, αποσιωπώντας κρίσιμα δεδομένα που καθορίζουν την πραγματικότητα επί του εδάφους. Με αυτήν την επιλεκτική αναφορά, επιχειρείται να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το εμπόδιο για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων και την ειρήνη είναι η άρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας να συναινέσει στην αποναρκοθέτηση της «νεκρής ζώνης».

Η πραγματικότητα, όμως, είναι πολύ πιο σύνθετη. Κανένας λογικός άνθρωπος δεν μπορεί να διαφωνήσει με τον τελικό στόχο μιας Κύπρου χωρίς νάρκες. Οι νάρκες δεν διακρίνουν εθνικότητα, θρησκεία ή πολιτική τοποθέτηση. Σκοτώνουν και ακρωτηριάζουν αδιακρίτως. Η απομάκρυνσή τους αποτελεί διαχρονικό στόχο των Ηνωμένων Εθνών και της διεθνούς κοινότητας. Το πραγματικό ερώτημα, όμως, δεν είναι αν πρέπει να αποναρκοθετηθεί η «νεκρή ζώνη». Το πραγματικό ερώτημα είναι υπό ποιές προϋποθέσεις και μέσα σε ποιο συνολικό πλαίσιο ασφάλειας.

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης αποσιωπά εντελώς ότι στην Κύπρο εξακολουθούν να σταθμεύουν περίπου 40.000 Τούρκοι στρατιώτες, αριθμός που την καθιστά μίαν από τις πλέον στρατιωτικοποιημένες περιοχές του κόσμου σε σχέση με τον πληθυσμό της. Η παρουσία αυτού του στρατού δεν αποτελεί θεωρητική απειλή. Είναι η άμεση συνέπεια της τουρκικής εισβολής του 1974 και της συνεχιζόμενης κατοχής του 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είναι λοιπόν εύλογο να διερωτηθεί κανείς: Αν η αποναρκοθέτηση παρουσιάζεται ως μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης, γιατί η ίδια λογική δεν

Η ουσιαστική ειρήνη επιτυγχάνεται όταν όλες οι πλευρές αναλαμβάνουν ισότιμα τις ευθύνες τους και όταν η αποστρατιωτικοποίηση δεν περιορίζεται στις νάρκες που βρίσκονται κάτω από το έδαφος, αλλά επεκτείνεται και στα στρατεύματα που παραμένουν πάνω από αυτό

εφαρμόζεται και στην αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων; Αν η ασφάλεια των πολιτών αποτελεί υπέρτατη προτεραιότητα, δεν συνιστά άραγε πολύ μεγαλύτερη απειλή η παρουσία δεκάδων χιλιάδων Τούρκων στρατιωτών σε επιθετική διάταξη, παρά οι εναπομείνουσες νάρκες σε συγκεκριμένες περιοχές της «νεκρής ζώνης»;

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης δεν επιχειρεί καν να αναφερθεί σε αυτό το θεμελιώδες ερώτημα. Αντίθετα, αφήνει να μετατραπεί ένα σύνθετο ζήτημα ασφάλειας σε ένα απλοϊκό δίλημμα, ότι όποιος αρνείται την αποναρκοθέτηση δεν συμβάλλει στην ειρήνη και στην τροχοδρόμηση επίλυσης του Κυπριακού.

Μια τέτοια προσέγγιση αγνοεί τις πραγματικές συνθήκες ασφαλείας που επικρατούν σήμερα. Τα τελευταία χρόνια έχουν καταγραφεί επανειλημμένες παραβιάσεις της «νεκρής ζώνης» από τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα. Το

πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα σημειώθηκε στην περιοχή της Πύλας το 2023, όταν τουρκικές δυνάμεις επιτέθηκαν ακόμη και σε μέλη της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να εμποδίσουν έργα που πραγματοποιούνταν εντός της «νεκρής ζώνης». Το περιστατικό εκείνο προκάλεσε έντονη διεθνή καταδίκη και υπενθύμισε ότι η «νεκρή ζώνη» δεν αποτελεί μια περιοχή απαλλαγμένη από στρατιωτικές εντάσεις, αλλά έναν χώρο όπου οι προκλήσεις συνεχίζονται. Παρόμοιες καταγγελίες για παραβιάσεις, αυθαίρετες επεμβάσεις και μεταβολές του στάτους κβο καταγράφονται συχνά στις εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών προς το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Υπό αυτές τις συνθήκες, μπορεί να θεωρηθεί παράλογη η ανησυχία μιας κυβέρνησης για τη διατήρηση συγκεκριμένων αμυνικών μέτρων μέχρι να δημιουργηθούν ουσιαστικές

συνθήκες εμπιστοσύνης; Η απάντηση δεν είναι τόσο απλή όσο επιχειρεί να παρουσιάσει ο Τουρκοκύπριος ηγέτης.

Ακόμη πιο προβληματική είναι, σε συνέχεια αυτής της δήλωσης, η προσπάθεια τουρκοκυπριακών κύκλων να συνδεθεί η αποναρκοθέτηση με το Δημοψήφισμα του 2004 και τις Συνομιλίες στο Κραν Μοντανά το 2017. Η αναφορά στο Σχέδιο Ανάν δεν αποτελεί επιχειρήματα αλλά πολιτικό σύνθημα. Το Σχέδιο απορρίφθηκε δημοκρατικά από την ελληνοκυπριακή κοινότητα, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία εισήλθε λίγες ημέρες αργότερα ως πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σύνδεση εκείνης της απόφασης με τη σημερινή συζήτηση περί ναρκοπεδίων δεν προσθέτει ουσία, αλλά επιχειρεί απλώς να δημιουργήσει την εικόνα μιας δήθεν διαχρονικής «ελληνοκυπριακής διαίτησας».

Το ίδιο ισχύει και για το Κραν Μοντανά. Η κατάρρευση των συνομιλιών δεν μπορεί να αποδοθεί μονοδιάστατα σε μια μόνο πλευρά, αφού οι διαφωνίες αφορούσαν κυρίως τις εγγυήσεις, τα επεμβατικά δικαιώματα της Τουρκίας και τη διατήρηση στρατευμάτων μετά τη λύση, ζητήματα που αναγνωρίζονται ως κομβικά στις σχετικές διαδικασίες.

Εξίσου χαρακτηριστική είναι η παντελής αποσιώπηση των υποχρεώσεων της Τουρκίας βάσει των πολυάριθμων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αποσιωπάται η κατοχή, η αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων, η επιστροφή της περίκλειστης περιοχής των Βαρωσίων και ο σεβασμός της κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ειρήνη παρουσιάζεται ως μια μονομερής υποχρέωση της Λευκωσίας. Πουθενά δεν τίθεται το ερώτημα τι πρέπει να πράξει η Άγκυρα. Και εδώ βρίσκεται ίσως η μεγαλύτερη αντίφαση της εν λόγω δήλωσης.

Αν πράγματι επιδιώκεται η οικοδόμηση εμπιστοσύνης, γιατί να περιορίζεται αυτή αποκλειστικά στην απομάκρυνση των ναρκών; Γιατί να μην υπάρξει μια συνολική συμφωνία που να περιλαμβάνει την πλήρη αποναρκοθέτηση της «νεκρής ζώνης»,

την αποχώρηση σημαντικού αριθμού τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων, τον τερματισμό όλων των παραβιάσεων της «νεκρής ζώνης», την αποστρατιωτικοποίηση ευαίσθητων περιοχών, και έναν αποτελεσματικό μηχανισμό επιτήρησης υπό τα Ηνωμένα Έθνη;

Μια τέτοια προσέγγιση θα αποτελούσε πραγματικό μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Διότι η ασφάλεια δεν είναι μονοδιάστατη. Δεν αφορά μόνο τις νάρκες. Αφορά και τα άρματα μάχης. Αφορά και τα πυροβόλα. Αφορά και τις δεκάδες χιλιάδες Τούρκων στρατιωτών που εξακολουθούν να βρίσκονται σε ευρωπαϊκό έδαφος περισσότερο από μισό αιώνα μετά την εισβολή.

Συμπερασματικά, η ειρήνη δεν μπορεί να οικοδομηθεί με αποσπασματικές κινήσεις που αγγίζουν μόνο τα συμπτώματα και όχι την αιτία του προβλήματος. Αν η αποναρκοθέτηση αποτελεί πράγματι το πρώτο βήμα προς ένα ασφαλέστερο μέλλον, τότε αστέφει ένα εξίσου αυτονόητο ερώτημα προς όλες τις πλευρές. Θα συνοδευόταν αυτή η αποναρκοθέτηση από ένα συγκεκριμένο και επαληθεύσιμο χρονοδιάγραμμα ουσιαστικής αποχώρησης των περίπου 40.000 Τούρκων στρατιωτών από την Κύπρο και από τον τερματισμό κάθε παραβίασης της «νεκρής ζώνης»; Αν η απάντηση είναι αρνητική, τότε εύλογα γεννάται ο προβληματισμός κατά πόσον η αποναρκοθέτηση προωθείται ως ένα ισορροπημένο μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης ή ως μια μεμονωμένη παραχώρηση χωρίς αντίστοιχο αντάλλαγμα σε επίπεδο συνολικής ασφάλειας. Η ουσιαστική ειρήνη δεν επιτυγχάνεται με επιλεκτική επίκληση ανθρωπιστικών επιχειρημάτων. Επιτυγχάνεται όταν όλες οι πλευρές αναλαμβάνουν ισότιμα τις ευθύνες τους, όταν οι δεσμεύσεις είναι αμοιβαίες και όταν η αποστρατιωτικοποίηση δεν περιορίζεται στις νάρκες που βρίσκονται κάτω από το έδαφος, αλλά επεκτείνεται και στα στρατεύματα που παραμένουν πάνω από αυτό.

**Πρώην πρότανης, Καθηγητής-Ανθρωπολόγος στο Πανεπιστήμιο Philips*

Η Συνθήκη μεταξύ Τουρκίας, Πακιστάν και Σαουδικής Αραβίας

ΑΠΟΨΗ “
ΔΡ ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ
ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ*

Έχει ανακοινωθεί τώρα η υπογραφή αμυντικής συμφωνίας μεταξύ της Τουρκίας και του Πακιστάν με το βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας στη Μέκκα. Αναλυτές διερωτώνται για την πράξη αυτή της Τουρκίας, αφού καλύπτεται από το ΝΑΤΟ και φθάνουν στο συμπέρασμα ότι η χώρα αυτή είναι ο Δούρειος Ίππος για το ΝΑΤΟ.

Η αμυντική αυτή συμφωνία είναι κάτι που επηρεάζει άλλες Δυνάμεις της περιοχής, περιλαμβανομένου του Ισραήλ, του Ιράν, αλλά και της Ελλάδας και της Κύπρου.

Επίθεση εναντίον μιας από τις τρεις χώρες θα θεωρείται επίθεση εναντίον

όλων. Η καθεμιά από τις τρεις σουντικές Δυνάμεις έχει κάτι ιδιαίτερο, η Σαουδική Αραβία τη μεγάλη οικονομική ισχύ, η Τουρκία την στρατιωτική και το Πακιστάν τα πυρηνικά όπλα. Υπάρχει, εν τω μεταξύ, μεγάλη αναστάτωση στον Κόλπο λόγω της διαμάχης ΗΠΑ και

Ισραήλ με το Ιράν. Από την άλλη μεριά, η συμφωνία αυτή δημιούργησε κριτική από την ελληνική αντιπολίτευση εναντίον της Κυβέρνησης λόγω της ελληνικής πυροβολαρχίας Patriot, που βρίσκεται στη Σαουδική Αραβία και των άλλων ελληνικών στρατιωτικών

Για την Ελλάδα και την Κύπρο, αυτή η Συνθήκη πρέπει να τύχει μεγάλης προσοχής και ν' αντιμετωπισθεί δεόντως

Δυνάμεων που βρίσκονται στην περιοχή του Κόλπου. Ζητούν να αποσύρει η Ελλάδα τις δυνάμεις της από την περιοχή του Κόλπου.

Για τις τρεις χώρες της συμμαχίας, Σαουδική Αραβία, Πακιστάν και Τουρκία, η συμμαχία προσφέρει πλεονεκτήματα σε ορισμένα ζητήματα. Για τη Σαουδική Αραβία επιπλέον προστασία από τους Χούθι της Υεμένης, που υποστηρίζονται από το Ιράν. Επίσης είναι μια άμυνα για τις επιχειρήσεις του Ισραήλ στην περιοχή. Για το Πακιστάν η σχεδόν συνεχής διαμάχη του με την Ινδία πιστεύεται ότι θα επηρεασθεί θετικά προς το μέρος του. Επίσης η σημασία

του για την περιοχή αυξάνεται.

Όσον αφορά την Τουρκία, αυτή παίζει σε όλα τα μέτωπα και προσπαθεί να αυξήσει την ισχύ της, ως επίσης να βρει πελάτες για την πολεμική της βιομηχανία.

Για την Ελλάδα και την Κύπρο, αυτή η Συνθήκη πρέπει να τύχει μεγάλης προσοχής και πρέπει να αντιμετωπισθεί δεόντως. Κυρίως όσον αφορά τη Σαουδική Αραβία, προς την οποία υπάρχουν τελευταία φιλικές προσεγγίσεις από μέρους μας.

c.a.theodoulou@theodoulou.cy

**Νομικός, πολιτικός επιστήμων, διεθνολόγος και πολιτικός αναλυτής*

Πισίνες και επικίνδυνες εγκαταστάσεις: Πότε ευθύνονται ποινικά οι ιδιοκτήτες και οι διαχειριστές

ΑΠΟΨΗ “
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΚΛΗΡΙΔΗΣ*

Η ύπαρξη πισίνας ή άλλης επικίνδυνης εγκατάστασης σε ξενοδοχείο, εστιατόριο, κέντρο αναψυχής ή τουριστικό κατάλυμα δημιουργεί αυξημένες υποχρεώσεις ασφαλείας. Στην Κύπρο, ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής δεν θεωρείται ποινικά υπεύθυνος απλώς και μόνο επειδή συνέβη ένα ατύχημα στο υποστατικό του. Ευθύνη μπορεί, όμως, να προκύψει όταν γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει έναν σοβαρό και προβλέψιμο κίνδυνο και παρέλειψε να λάβει εύλογα μέτρα για την αποτροπή του.

Το άρθρο 225 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, επιβάλλει ειδικό καθήκον σε όποιον έχει υπό την ευθύνη ή τον έλεγχο του κάτι το οποίο, χωρίς την απαιτούμενη προσοχή, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή, την ασφάλεια ή την υγεία άλλου. Ο υπεύθυνος οφείλει να επιδεικνύει εύλογη προσοχή και να λαμβάνει εύλογες προφυλάξεις. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να περιληφθούν πισίνες, μηχανήματα, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, παιδότοποι, φρεάτια, ολισθηρά δάπεδα, εύφλεκτα υλικά και αφύλακτοι χώροι με μεγάλο ύψος.

Δεν ευθύνεται πάντως αναγκαστικά ο εγγεγραμμένος ιδιοκτήτης. Το Δικαστήριο εξετάζει ποιος είχε τον πραγματικό έλεγχο της εγκατάστασης, ποιος ελάμβανε τις αποφάσεις για τη λειτουργία της και ποιος μπορούσε να εξαλείψει τον κίνδυνο. Όταν το υποστατικό ανήκει σε εταιρεία, μπορεί να διωχθεί η ίδια η εταιρεία, αλλά και διευθυντές ή άλλα στελέχη, εφόσον αποδειχθεί η προσωπική τους συμμετοχή, γνώση, αρμοδιότητα ή παράλειψη. Η εταιρική ιδιότητα από μόνη της δεν αρκεί για καταδίκη.

Χαρακτηριστική είναι απόφαση με γεγονότα του 2016 περιοχής Αμμοχώστου, όπου ένας 18χρονος έχασε τη ζωή του σε πισίνα τουριστικού συγκροτήματος, η οποία λειτουργούσε τις

“
Ο κυπριακός Ποινικός Κώδικας διαβαθμίζει τα αδικήματα ανάλογα με τη σοβαρότητα της αμέλειας. Η βαρύτερη περίπτωση είναι η ανθρωποκτονία του άρθρου 205

πρώτες πρωινές ώρες σε συνδυασμό με μπαρ που διέθετε αλκοόλ. Η χρήση της πισίνας δεν εμποδίζονταν ουσιαστικά και δεν υπήρχε ναυαγοσώστης την κρίσιμη ώρα.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι πινακίδες απαγόρευσης δεν αποτελούσαν επαρκές μέτρο ασφαλείας. Στην πράξη, η επιχείρηση επέτρεπε και ενθάρρυνε τη χρήση της πισίνας από πρόσωπα που κατανάλωναν αλκοόλ. Η εταιρεία και οι δύο διευθυντές της κρίθηκαν ένοχοι για πρόκληση θανάτου λόγω αλόγισης, απείρκειπης ή επικίνδυνης πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 210.

Πότε μπορεί να στοιχειοθετηθεί ανθρωποκτονία

Ο κυπριακός Ποινικός Κώδικας διαβαθμίζει τα αδικήματα ανάλογα με τη σοβαρότητα της αμέλειας. Η βαρύτερη

περίπτωση είναι η ανθρωποκτονία του άρθρου 205. Αυτή μπορεί να στοιχειοθετηθεί όταν ο θάνατος προκαλείται από παράνομη πράξη ή από παράλειψη εκτέλεσης καθήκοντος που συνιστά «υπαίτια αμέλεια».

Δεν αρκεί ένα συνηθισμένο λάθος ή μια απλή παράλειψη. Απαιτείται εξαιρετικά υψηλός βαθμός αμέλειας, ο οποίος πλησιάζει την ενσυνείδητη ανάληψη σοβαρού κινδύνου. Πρέπει, δηλαδή, να αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος ανιλήφθηκε μια πραγματική και ουσιαστική πιθανότητα πρόκλησης θανάτου ή σοβαρής βλάβης και, παρά ταύτα, προχώρησε ή παρέλειψε να ενεργήσει.

Σε ένα υποθετικό παράδειγμα, ανθρωποκτονία θα μπορούσε να εξεταστεί εάν ο διαχειριστής γνώριζε ότι η πισίνα

παρουσίαζε άμεσο θανατηφόρο κίνδυνο –όπως επικίνδυνη ηλεκτρική διαρροή, ελαττωματικό σύστημα αναρρόφησης ή επανειλημμένους παρλίγο πνιγμούς– και, παρά τις σαφείς προειδοποιήσεις, επέτρεψε συνειδητά τη συνέχιση της λειτουργίας της χωρίς κανένα μέτρο. Η τελική κρίση εξαρτάται πάντοτε από τη μαρτυρία για τη γνώση του κινδύνου και τη σοβαρότητα της παράλειψης.

Πότε εφαρμόζεται η μικρότερη ευθύνη του άρθρου 210

Το άρθρο 210 αφορά πρόκληση θανάτου από αλόγιστη, απείρκειπη ή επικίνδυνη πράξη ή συμπεριφορά, χωρίς πρόθεση. Η απαιτούμενη αμέλεια είναι σοβαρότερη από την απλή ασοική αμέλεια, αλλά χαμηλότερη από την υπαίτια αμέλεια του άρθρου 205.

Εδώ δεν είναι απαραίτητο ν' αποδειχθεί ότι ο υπεύθυνος είχε προσωπικά αντιληφθεί μια ουσιαστική πιθανότητα θανάτου. Αρκεί ο κίνδυνος να ήταν αντικειμενικά ορατός και η συμπεριφορά του να παρουσίαζε σοβαρή απόκλιση από όσα θα έκανε ένας λογικός και προσεκτικός διαχειριστής. Στην πιο πάνω υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο συνδυασμός αλκοόλ, ανεμπόδιστης πρόσβασης στην πισίνα και απουσίας ναυαγοσώστη δημιουργούσε εύλογα προβλέψιμο κίνδυνο.

Η συμπεριφορά του θύματος δεν απαλλάσσει αυτομάτως τον υπεύθυνο. Αν η κατανάλωση αλκοόλ, η παράβαση μιας οδηγίας ή άλλη απρόσεκτη ενέργεια του θύματος ήταν προβλέψιμη, η αιτιώδης συνάφεια μπορεί να παραμείνει. Η πράξη ή η παράλειψη του κατηγορουμένου δεν χρειάζεται ν' αποτελεί τη μοναδική ή την κύρια αιτία του θανάτου. Αρκεί να αποτελεί ενεργό και ουσιαστική αιτία και όχι κάτι εντελώς επουσιώδες.

Πότε μπορεί να μην υπάρχει ποινική ευθύνη

Δεν οδηγεί κάθε θάνατος σε κα-

ταδίκη. Αν λήφθηκαν όλα τα εύλογα μέτρα, η εγκατάσταση συντηρείτο ορθά, υπήρχε η απαιτούμενη επίβλεψη και ο θάνατος προκλήθηκε από εντελώς απρόβλεπτο ή ανεξάρτητο γεγονός, μπορεί να μην αποδεικνύεται ποινική αμέλεια.

Επίσης, η λειτουργία χωρίς άδεια ή η παραβίαση ενός τεχνικού κανονισμού δεν αποδεικνύει από μόνη της ότι ο υπεύθυνος προκάλεσε τον θάνατο. Πρέπει η συγκεκριμένη παράβαση να συνδέεται αιτιωδώς με το αποτέλεσμα. Διαφορετικά μπορεί να υπάρχει μόνο ρυθμιστικό αδίκημα, διοικητική κύρωση ή ασοική ευθύνη για αποζημίωση.

Σήμερα, ο περί Κολυμβητικών Δεξαμενών Νόμος του 2025 προβλέπει άδειες λειτουργίας, υγειονομικούς και τεχνικούς ελέγχους και ειδικά μέτρα ασφαλείας. Η συμμόρφωση με αυτές τις απαιτήσεις είναι απαραίτητη, αλλά δεν εξαντλεί πάντοτε το καθήκον προστασίας. Ο διαχειριστής οφείλει να προσαρμόζει τα μέτρα στους πραγματικούς κινδύνους του χώρου και στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η επιχείρησή του.

Η τελική διάκριση εξαρτάται από τέσσερα βασικά στοιχεία: το καθήκον του κατηγορουμένου, τον βαθμό της αμέλειας, την προβλεψιμότητα του κινδύνου και την αιτιώδη σχέση της παράλειψης με τον θάνατο. Όσο μεγαλύτερη είναι η γνώση και η συνειδητή αψηφισή του κινδύνου, τόσο πιθανότερη γίνεται η εφαρμογή του βαρύτερου άρθρου 205. Όταν υπάρχει σοβαρή αλλά κυρίως αντικειμενική απειροσκεψία, μπορεί να εφαρμόζεται το άρθρο 210. Όταν δεν αποδεικνύεται σοβαρή ποινική αμέλεια ή αιτιώδης σύνδεσμος, η υπόθεση μπορεί να παραμείνει στο επίπεδο της ασοικής ή κανονιστικής ευθύνης.

*Ποινικολόγος δικηγόρος

14 Αυγούστου 1974: Ο δικός μας όρκος για την Αμμόχωστο

ΑΠΟΨΗ “
ΔΡ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΜΑΥΡΟΥ*

Η 14η Αυγούστου είναι ημέρα χρέους. Ημέρα που μας φέρνει ξανά μπροστά στην κατεχόμενη Αμμόχωστο και στους ήρωες που, στις πιο κρίσιμες ώρες της πατρίδας μας, έβαλαν το καθήκον πάνω από τη ζωή τους και σφράγισαν με το αίμα τους τον αγώνα για τη λευτεριά.

Εκείνο το μαύρο πρωινό της 14ης Αυγούστου 1974, η Τουρκία εξαπέλυσε τη δεύτερη φάση της εισβολής και η Αμμόχωστος βρέθηκε στο στόχαστρο του Αττίλα. Οι βομβαρδισμοί άνοιξαν τον δρόμο στην προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων, στην κατάληψη της πόλης και στον βίαιο ξεριζωμό των κατοίκων της. Η εισβολή σκόρπισε τον θάνατο και την καταστροφή: δολοφονίες αμάχων, βιασμούς, κακοποιήσεις, αιχμαλωσίες, λεηλασίες, εκτοπισμό και αγνοουμένους. Ο Κυπριακός Ελληνισμός πλήρωσε βαρύ τίμημα και η Τουρκία εξακολουθεί, πενήντα δύο χρόνια μετά, να

κατέχει μεγάλο μέρος της πατρίδας μας.

Μέσα στη φωτιά εκείνων των ημερών γράφθηκαν σελίδες απαράμιλλου ηρωισμού και αυταπάρνησης. Απέναντι στην υπεροπλία του εισβολέα στάθηκαν αξιωματικοί, στρατιώτες και απλοί άνθρωποι που δεν λογάριασαν τη ζωή τους. Έμειναν στις θέσεις τους, πολέμησαν και πολλοί έπεσαν εκεί όπου τους έταξε η πατρίδα. Το αίμα τους πότισε την κυπριακή γη και η ε τους έγινε παρακαταθήκη λευτεριάς.

Στους ήρωες που έπεσαν για τη λευτεριά αυτού του τόπου δίνουμε

σήμερα τη δική μας υπόσχεση: τον αγώνα που εκείνοι σφράγισαν με το αίμα τους, εμείς θα τον συνεχίσουμε μέχρι τη λευτεριά. Δεν εγκαταλείπουμε την Αμμόχωστο, δεν αποδεχόμαστε την κατοχή, δεν χαρίζουμε ούτε σπιθαμή από τα δίκαια και τη γη μας. Αυτή είναι η υπόσχεσή μας. Και αυτήν την υπόσχεση θα την κρατήσουμε.

Πενήντα δύο χρόνια κατοχής δεν αλλάζουν την Ιστορία. Δεν νομιμοποιούν τα τετελεσμένα της εισβολής και δεν παραγράφουν το δικαίωμα της επιστροφής. Η Αμμόχωστος δεν

χάθηκε. Καταλήφθηκε. Και παραμένει κατεχόμενη. Μαζί της η Κερύνεια, η Μόρφου, τα χωριά και οι εκκλησιές μας, κάθε σπιθαμή γης που εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από την μπότα του κατακτητή.

Στο αμόνι της λευτεριάς σφυρηλατήθηκε η αντοχή αυτού του λαού. Εκεί σφυρηλατήθηκε η αυταπάρνηση των ηρώων μας και η αλύγιστη θέληση της επιστροφής. Και στο ίδιο αμόνι σφυρηλατούμε σήμερα τη δική μας απόφαση να συνεχίσουμε. Η σκυτάλη περνά από γενιά σε γενιά και μαζί της περνά η εντολή να κρατήσουμε ζωντανή την αξίωση της απελευθέρωσης.

Στα παιδιά και στα εγγόνια μας θα παραδώσουμε την Αμμόχωστο όχι ως ανάμνηση, αλλά ως πατρίδα κατεχόμενη και προορισμό επιστροφής. Θα τους παραδώσουμε τα ονόματα των ηρώων μας, την ιστορική αλήθεια του 1974 και την πίστη ότι η λευτεριά της

κατεχόμενης γης μας παραμένει απαράγματος στόχος.

Γι' αυτό η 14η Αυγούστου γίνεται κάθε χρόνο ανανέωση του όρκου μας. Μπροστά στους ήρωες που έπεσαν, στους αγνοουμένους, στους πρόσφυγες και στην κατεχόμενη Αμμόχωστο, δεν υποστέλλουμε τη σημαία του αγώνα.

Θα συνεχίσουμε με το δίκαιο της επιστροφής αδιαπραγμάτευτο και την πίστη στη λευτεριά αιετάνευτη. Θα συνεχίσουμε μέχρι να πέσουν τα συρματοπλέγματα, μέχρι να ξαναπατήσουμε ελεύθεροι τη γη των πατέρων μας, μέχρι να επιστρέψουμε στην Αμμόχωστό μας.

Αυτός είναι ο δικός μας όρκος στους ήρωες και στην Αμμόχωστο: να συνεχίσουμε τον αγώνα μέχρι τη λευτεριά. Μέχρι να πέσουν τα συρματοπλέγματα. Μέχρι την επιστροφή στα Άγια Χώματά μας.

*Πρόεδρος του Συνδέσμου Αμμοχώστου ΗΒ

“
Στα παιδιά και στα εγγόνια μας θα παραδώσουμε την Αμμόχωστο όχι ως ανάμνηση, αλλά ως πατρίδα κατεχόμενη και προορισμό επιστροφής

Γράμμα στη μητέρα μου Αμμόχωστο

ΑΠΟΨΗ “
ΑΝΔΡΕΑΣ
ΜΟΡΦΙΤΗΣ*

Αγαπημένη μου γενέτειρα, μάνα γη της Αμμοχώστου μας, Σήμερα δεν θα σου γράψω ακόμα ένα άρθρο για να σου απαριθμήσω πόσες φορές σε προδώσαμε και σε απαρνηθήκαμε από το τραγικό εκείνο απόγευμα της 15ης του Αυγούστου του 1974.

Σήμερα θα σου ζητήσω μία μεγάλη συγγνώμη, γιατί δεν έφτυσα κατάμουτρα ή δεν σκότωσα με τα ίδια μου τα χέρια τον Αντισυνταγματάρχη/επικεφαλής διοικητή του 201 Τ.Π. όταν μας διέταξε να σε εγκαταλείψουμε -αναδίπλωση μάς το χαρακτήρισε τότε- ενώ το Τάγμα μας ήταν πλήρως εξοπλισμένο, συγκροτημένο και ετοιμοπόλεμο.

Σήμερα θα σου γράψω ένα γράμμα και θα το αφήσω να το παρασύρει ο άνεμος εκεί στα δαντελένια ακρογιάλια σου, στις χρυσές αμμουδιές σου και να το κάνει να ταξιδέψει πάνω από το ερημωμένο πατρικό μου σπίτι στην οδό Παπαδιαμάντη 2, στο Δημοτικό Σχολείο Σταυρού των παιδικών μου χρόνων, στα στενά δρομάκια της εφηβείας μου, στο συλημένο και βιασμένο «Ελληνικόν Γυμνάσιον Αμμοχώστου» με τις πελώριες σημαίες του κατακτητή στα ελληνικά του κιονόκρανα.

Το γράμμα μου θα περάσει από τους αξέχαστους δρόμους και τα ζωντανά στέκια των νεανικών μου χρόνων που διάνοιξαν οι κατακτητές της και τα έκαναν τουριστική ατραξιόν για ξένους και ντόπιους.

Θα σταματήσει για λίγο στο ερημωμένο -καθώς υπολογίζω- κοιμητήριο του Σταυρού για να αφήσει τα χαιρετίσματα και τα μηνύματα της αγάπης και της στοργής μου στους δυο γονιούς

μου, τη μάνα και τον πατέρα, που είναι θαμμένοι εκεί το 1970 και το 1958. Θα τους ψιθυρίσει πόσο πολύ τους αγαπώ, τους θυμάμαι και τους νοσταλγώ και πόσο πολύ πικραμένος νιώθω που δεν μπορώ ούτε ένα κερί να ανάψω στον τάφο τους με τα λουλούδια της αγάπης και της εκτίμησής μου.

Σήμερα, αγαπημένη μου μητέρα Αμμόχωστος, θα σου ζητήσω μια μεγάλη συγχώρεση γι' αυτούς που έμειναν απαθείς, αμέτοχοι και άπραγοι όταν οι κατακτητές σου πατούσαν τις χρυσές αμμουδιές σου και τελούσαν τα εγκαίνια τουριστικών εγκαταστάσεων, δίπλα από τα βομβαρδισμένα και ερειπωμένα ξενοδοχεία σου.

Θα ζητήσω τη μεγαλοψυχία σου γι' αυτούς που δεν ανταποκρίθηκαν στο

κάλεσμά μου στις 3 Αυγούστου 2021 για μια ειρηνική καθιστική εκδήλωση στο οδόφραγμα της Δερύνειας, όταν οι κατακτητές σου βίαζαν μπροστά στα μάτια μας το Γυμνάσιό μας, το Λύκειο Ελληνίδων μας, το κατακρεουργημένο σώμα σου.

Πεντηκοστή δεύτερη επέτειο του τραγικού χαμού σου όλοι σου οφείλουμε μια τεράστια απολογία: Οι πολίτες και οι πολίτευτές. Οι πολίτες που σε επισκέπονται, όπως σε διακοπές, για να απολαύσουν γεύματα και δείπνα στα εσπιατόριά σου, να ψωνίσουν από τα καταστήματά σου και να κολυμπήσουν στα καταγάλανα νερά σου, τάχατες για να δείξουν ότι τα... διεκδικούν!

Και ιδιαίτερα οι πολίτευτές.

Αυτοί που πήραν όλα εκείνα τα

Ψηφίσματα και τις αποφάσεις των Διεθνών Οργανισμών και των Διεθνών Φορέων που ζητούσαν την επιστροφή σου στους μόνιμους κατοίκους σου και τα άφησαν να παραμείνουν γράμμα κενόν, αφού η τουρκική αδιαλλαξία και η στρατηγική εκμεταλλεύτηκαν με μαεστρία τη δική τους ολιγωρία.

Αυτοί που -ηθελήμενα ή άθελα- παρερμήνευσαν τις πρόνοιές τους, συρρίκνωσαν το περιεχόμενό τους, κουρέλιασαν τη δύναμή τους και τα μετάρτησαν σε ένα απλό σημειωματάριο τσέπης.

Χρειάστηκα αγώνες μηνών για να τους πείσω πως τα Ψηφίσματα 550/1984 και 789/1992 δεν εννοούσαν μόνο τη στενή λωρίδα γης μερικών χιλιομέτρων, αλλά όλη την

πόλη των Βαρωσίων και τελικά το πέτυχα με απάντηση του Υπουργού Εξωτερικών Ιωάννη Κασουλίδη στις 11 Μαρτίου 2014, που γνωμάτευσε με σαφήνεια πως «...τα Ψηφίσματα δεν αφορούσαν μόνο την περιφραγμένη περιοχή που είναι ένα μικρό μέρος των Βαρωσίων».

Αυτοί οι εκλεγμένοι δημοτικοί σου εκπρόσωποι, που κάλεσαν τον χρήστη του Δημοτικού σου Μεγάρου και τον εκπρόσωπο της κατεχόμενης πόλης σου να... απευθύνει χαιρετισμό στην αντικατοχική σου εκδήλωση τον πένθιμο Αύγουστο του 2023.

Αυτοί, που από προτεραιότητα και διεθνή συμμόρφωση σε μετέτρεψαν σε ένα «μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης» και που τελικά έθεσαν και αυτό στο περιθώριο και στο χρονοντούλαπο της Ιστορίας.

Αυτοί που σε μετέτρεψαν σαν υστερόγραφο σε ξεχασμένο γράμμα.

Σήμερα, αγαπημένη μου μητέρα Αμμόχωστος, θα σου πω ξανά πόσο πολύ μου λείπεις και πόσο με πικραίνει ο χωρισμός μας.

Σήμερα, μάνα μου Αμμόχωστος, θα σου εκμυστηρευτώ τον τελευταίο μου ενδόμυχο φόβο: Πως πέρασαν 52 ολόκληρα χρόνια μακριά σου, 52 ολόκληρα χρόνια πάνω στη ζωή μου και ίσως δεν θα προλάβω να σε δω ελεύθερη και ευτυχισμένη.

Ωστόσο θα σε θυμάμαι πάντα, μάνα μου Αμμόχωστος, και θα πάρω μαζί μου σε έναν άλλο κόσμο την αγάπη, τη θύμνηση και τη νοσταλγία σου.

Να 'σαι καλά, μητέρα γη της γέννησής και της νιότης μου.

* *Οδός Μαραθώνος 35, Αμμόχωστος*

Οι προδοσίες του σύγχρονου φεμινισμού

ΑΠΟΨΗ “
ΔΡ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ*

Στα χαρτιά, η Αγιάν Χίρσι Άλι θα έπρεπε να είναι φεμινίστρια. Πέρασε ολόκληρη την ενήλικη ζωή της παλεύοντας για τα δικαιώματα των γυναικών, ιδίως των γυναικών και των κοριτσιών στον μουσουλμανικό κόσμο. Αυτή η δουλειά στοίχισε τη ζωή στον φίλο της Τέοβαν Γκογκ και είναι ο λόγος που η ίδια ζει ακόμη υπό απειλή. Η ζωή που κάνει σήμερα έγινε δυνατή επειδή κατάφερε να φύγει από τον μουσουλμανικό κόσμο και να εγκατασταθεί σε μια κοινωνία που εγγυάται στις γυναίκες τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες. Οφείλει πολλά στις κατακτήσεις του Δυτικού φεμινισμού. Κανονικά, θα έπρεπε να είναι από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του.

Δεν είναι όμως. Αναγνωρίζει τα ιστορικά επιτεύγματα του κινήματος, αλλά δηλώνει ότι ελάχιστα βρίσκει στον σημερινό επικρατούντα φεμινισμό, με τα οποία μπορεί να ταυτιστεί. Αν το να είσαι φεμινίστρια σήμαινε απλώς να πιστεύεις στην ηθική και νομική ισοτιμία γυναικών και ανδρών, λέει, θα υπέγραφε αμέσως. Αλλά αυτή η λογική και ευρέως αποδεκτή ιδέα δεν περιγράφει πλέον το κίνημα.

Οι μεγάλες μάχες του παρελθόντος, παρατηρεί, έχουν σε γενικές γραμμές κερδηθεί. Σε κάθε Δυτική χώρα η γυναίκα στέκεται ίση με τον άνδρα απέναντι στον νόμο. Ψηφίζει, έχει περιουσία, παίρνει δάνειο, ασκεί όποιο επάγγελμα θέλει, φτάνει στα ανώτατα αξιώματα, παντρεύεται και χωρίζει ελεύθερα. Στα πανεπιστήμια της Δύσης οι γυναίκες ξεπερνούν αριθμητικά τους άνδρες. Ο φεμινισμός, καταλήγει, υπήρξε ένα από τα πιο επιτυχημένα πολιτικά κινήματα της νεότερης Ιστορίας.

Ίσως εξαιτίας αυτής της επιτυχίας, υποστηρίζει, ο σημερινός φεμινισμός πέρασε σε κρίση ταυτότητας. Το παρόν της δεν αφορά τις φεμινίστριες που προσπαθούν να κρατήσουν τον όρο για λογικούς σκοπούς, όπως εκείνες που

κρατούν κριτική στάση απέναντι στην έννοια του «κοινωνικού φύλου». Αφορά τον κυρίαρχο, φιλελεύθερο φεμινισμό, ο οποίος, κατά την άποψή της, ευθυγραμμίστηκε με σκοπούς που υπονομεύουν τα δικαιώματα των πραγματικών γυναικών.

Η πρώτη προδοσία, λέει, είναι το αγκάλιασμα της ιδεολογίας περί ταυτότητας φύλου. Οι επικρατούσες φεμινίστριες, σημειώνει, δεν συμφωνούν πλέον ούτε καν στο τι είναι γυναίκα, και ορισμένες με επιρροή επιμένουν ότι ένας ενήλικος άνδρας με χρωμοσώματα XY μπορεί να είναι γυναίκα. Παραπέμπει στο National Women's Law Center, μian από τις ισχυρότερες οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αμερική, που διακηρύσσει ότι οι trans γυναίκες

είναι γυναίκες. Θυμίζει, επίσης, ότι ήδη από το 2013 γνωστές φεμινίστριες υπέγραψαν δήλωση που υπερασπιζόταν την είσοδο trans γυναικών σε όλους τους γυναικείους χώρους, μαζί και στα καταφύγια κακοποιημένων γυναικών και στις γυναικείες τουαλέτες.

Εδώ η σύγκρουση δεν είναι θεωρητική. Στον αθλητισμό, το ζήτημα έγινε ορατό όταν η Λία Τόμας, κολυμβήτρια που είχε αγωνιστεί στην ανδρική ομάδα του πανεπιστημίου της, έγινε το 2022 η πρώτη trans αθλήτρια που κατέκτησε πρωτάθλημα στη γυναικεία κατηγορία του NCAA. Οι διεθνείς ομοσπονδίες αντέδρασαν. Η World Aquatics το 2022 και η World Athletics το 2023 απέκλεισαν από τις κορυφαίες γυναικείες διοργανώσεις όσες trans αθλήτριες είχαν περάσει την ανδρική εφηβεία, με στόχο, όπως είπαν, την προστασία της γυναικείας κατηγορίας. Το World Rugby είχε προηγηθεί ήδη από το 2020.

Το ίδιο ερώτημα, ποιος μετράει ως γυναίκα, έφτασε και στα δικαστήρια. Τον Απρίλιο του 2025 το Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου αποφάνθηκε ομόφωνα ότι οι λέξεις «γυναίκα» και «φύλο» στον νόμο περί

ισότητας του 2010 αναφέρονται στο βιολογικό φύλο, και ότι ένα πιστοποιητικό αναγνώρισης φύλου δεν αλλάζει αυτήν τη νομική βάση. Το δικαστήριο πρόσθεσε ότι οι trans άνθρωποι παραμένουν προστατευμένοι από τις διακρίσεις. Η απόφαση επιτρέπει τον αποκλεισμό τους από ορισμένους αμιγώς γυναικείους χώρους, όπως αποδυτήρια και καταφύγια.

Το επιχείρημα της Χίρσι Άλι είναι ότι ένα κίνημα που δεν μπορεί πια να πει τι είναι γυναίκα δύσκολα μπορεί να την υπερασπιστεί. Οι αντίπαλες φωνές το βλέπουν αλλιώς: θεωρούν το ζήτημα υπόθεση ένταξης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ορισμένοι επιστήμονες αμφισβητούν το μέγεθος του σωματικού πλεονεκτήματος. Η διαμάχη παραμένει ανοικτή. Για την ίδια, όμως, το διακύβευμα είναι απλό: όταν χάνεται ο ορισμός, χάνεται και η προστασία.

* *Επίκουρος Καθηγητής Νομικής στο Λονδίνο με εξειδίκευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Φιλοσοφία Δικαίου*

“

Ο σύγχρονος φεμινισμός εγκατέλειψε τις γυναίκες τις οποίες ισοχυρίζεται ότι υπερασπίζεται, θυιάζοντας τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους στις απαιτήσεις της προοδευτικής ιδεολογίας

Η πραγματική προστασία του ενοικιαστή αρχίζει από περισσότερες επιλογές κατοικίας

ΑΠΟΨΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ
ΜΙΣΙΡΛΗΣ*

Για μια οικογένεια, μια αύξηση €150 στο ενοίκιο δεν είναι στατιστική. Είναι το σούπερ μάρκετ, το φροντιστήριο ή οι διακοπές που κόβονται. Γι' αυτό η συζήτηση για περιορισμό των αυξήσεων στα ενοίκια είναι απολύτως θεμιτή. Το δύσκολο ερώτημα, όμως, είναι τι συμβαίνει την επόμενη μέρα.

Η πρόσφατη πρόταση νόμου επιχειρεί να αντιμετωπίσει μια πραγματική ανασφάλεια: τι γίνεται όταν, κατά την ανανέωση μιας μίσθωσης, ένας ενοικιαστής βρίσκεται αντιμέτωπος με μια μεγάλη και ξαφνική αύξηση;

Ο στόχος της προστασίας είναι σωστός. Η συζήτηση, όμως, δεν πρέπει να σταματήσει στο ύψος της επιτρεπόμενης αύξησης. Πρέπει να εξετάσουμε και πώς μια τέτοια ρύθμιση επηρεάζει τη συμπεριφορά ολόκληρης της αγοράς.

Η διεθνής εμπειρία μάς δίνει ένα σημαντικό μάθημα. Οι περιορισμοί στις αυξήσεις μπορούν να προσφέρουν ασφάλεια στον υφιστάμενο ενοικιαστή. Όταν όμως γίνονται πολύ αυστηροί ή μόνιμοι, υπάρχει ο κίνδυνος να περιορίσουν τις νέες επενδύσεις σε

κατοικίες προς ενοικίαση, να μειώσουν την κινητικότητα και τελικά να δημιουργήσουν δύο διαφορετικές αγορές: μία για όσους έχουν ήδη εξασφαλίσει κατοικία και μία ακριβότερη για όσους ψάχνουν σήμερα. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο. Το πρόβλημά μας δεν είναι απλώς ότι τα ενοίκια αυξήθηκαν. Είναι ότι, σε συγκεκριμένες πόλεις και κατηγορίες κατοικιών, η ζήτηση αυξήθηκε γρηγορότερα από την προσφορά. Και όταν πολλά νοικοκυριά διεκδικούν λίγα διαθέσιμα σπίτια, καμία ρύθμιση της τιμής από μόνη της δεν δημιουργεί την κατοικία που λείπει.

Εδώ βρίσκεται και η ουσία.

Η καλύτερη προστασία του ενοικιαστή είναι να του δώσουμε περισσότε-

ρες επιλογές. Ένας ενοικιαστής αποκτά πραγματική διαπραγματευτική δύναμη όταν έχει να επιλέξει ανάμεσα σε περισσότερα κατάλληλα για τη δική του περίπτωση διαμερίσματα.

Αυτό ασφαλώς δεν σημαίνει αγορά χωρίς κανόνες. Η Πολιτεία μπορεί και πρέπει να διαθέτει μηχανισμούς προστασίας απέναντι σε πραγματικά ακραίες ή καταχρηστικές πρακτικές. Αυτοί όμως πρέπει να είναι στοχευμένοι, αντικειμενικοί και σχεδιασμένοι ώστε να μην αποθαρρύνουν τη δημιουργία νέων κατοικιών.

Πρώτα, χρειάζεται στοχευμένη στήριξη των νοικοκυριών που πραγματικά αδυνατούν να ανταποκριθούν στο κόστος στέγασης. Η κοινωνική πολιτική είναι αποτελεσματικότερη όταν η βοήθεια

“

Το στεγαστικό δεν έχει μία αιτία και δεν θα λυθεί με ένα μέτρο. Χρειάζεται προστασία του ενοικιαστή. Χρειάζεται ασφάλεια για τον ιδιοκτήτη. Πάνω απ' όλα, όμως, χρειάζεται περισσότερη προσφορά

Ποιον ενδιαφέρει ένας ανασχηματισμός;

ΑΠΟΨΗ
ΑΝΔΡΟΥΛΑ
ΓΚΙΟΥΡΩΦ

Μετά τις βουλευτικές εκλογές του Μάη άρχισαν τα σενάρια και οι «δημοσιογραφικές» πληροφορίες για ανασχηματισμό της Κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, ο οποίος απώλεσε δύο κόμματα που εκπροσωπούσαν στην Κυβέρνηση. Την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ του Μάριου Καραγιάν.

Οι μόνοι κυβερνητικοί εταίροι που του απέμειναν είναι το ΔΗΚΟ και, ως μην κοροϊδευόμαστε, και το ΕΛΑΜ, το οποίο παίζει σε πολλά ταμπλό και τυγχάνει της εύνοιας όχι μόνο του προεδρικού ζεύγους αλλά και μιας μερίδας των ΜΜΕ.

Οι πληροφορίες για τον ανασχηματισμό αναζωπυρώθηκαν με τα πήγαινε έλα του Προέδρου του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλου στο Προεδρικό, ο οποίος αίφνης αισθάνθηκε πως το κόμμα του έγινε τόσο ισχυρό, ώστε μπορεί να ζητά περισσότερα από το εκτόπισμά του. Τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ απαθανάτιζαν εικόνες στο προαύλιο του Προεδρικού με τη Γραμματεία του ΔΗΚΟ να συζητά δίνοντάς καλύτερο συντονισμό με τον Πρόεδρο. Καμιά «δημοσιογραφική» πληροφορία δεν αναφέρθηκε στο ΕΛΑΜ, το οποίο μετέχει στην Κυβέρνηση με ένα Υπουργείο και ένα Υφυπουργείο, για τα οποία δεν έγινε λόγος για αλλαγές. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης με τον Κώστα Φυπρή και το Υφυπουργείο Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας της Κ.Δ. με τον Νικόλα Ιωαννίδη.

Τελικά την περασμένη Τρίτη το βράδυ ο Πρόεδρος ανακοίνωσε έναν μίνι ανασχηματισμό για δύο. Τον Πρόεδρο και τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Αντιδράσεις προκλήθηκαν στη ΔΗΠΑ και στην ΕΔΕΚ, η οποία δεν θα έχει κανέναν Υπουργό. Η ΔΗΠΑ όμως εξακολουθεί

να κατέχει δύο σημαντικά Υπουργεία: το Εργασίας με τον Μαρίνο Μουσιούπα και το ΥΠΙΑΜ με τον Βασίλη Πάλλα.

Αυστηρά μιλώντας, δεν θα έπρεπε να έχει και παράπονα η ΔΗΠΑ, καθότι η ΕΔΕΚ είναι ένα ιστορικό κόμμα και σύντομα θα ανανήψει εάν δεν πάψουν να τρών τις σάρκες της οι διάφοροι δελφίνοι, και τα στελέχη της αντιληφθούν πως δεν μπορούν να συνεργαστούν με έναν Πρόεδρο που θέλει έναξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ και μια Κυβέρνηση που διατυμπανίζει ότι είναι κεντροδεξιό προσανατολισμού.

Ο περιορισμένος ανασχηματισμός έγινε αποκλειστικά και μόνο για να ικανοποιηθεί η ηγεσία του ΔΗΚΟ και για να κρατήσει ο κ. Χριστοδουλίδης δεσμούς με στελέχη του ΔΗΣΥ και του ΕΛΑΜ, ώστε να επωφεληθεί στις Προεδρικές του 2028. Δηλαδή, ένας ανασχηματισμός σκοπιμότητας.

Πέραν αυτών, κανένας δεν ενδιαφέρεται εάν άλλαξαν κάποια πρόσωπα, τα οποία επιλέχθηκαν για να ικανοποιήσουν το ΔΗΚΟ και τις φιλοδοξίες του κ. Χριστοδουλίδη, προκειμένου να πετύχει επανεκλογή στις Προεδρικές του 2028.

Οι δακρύβρεκτες δηλώσεις του κ. Χριστοδουλίδη για την απομάκρυνση του κ. Βαφεάδη, ότι «είναι τόσο πιστός που θα έμπαινε μπροστά του για να τον προστατέψει από μια σφαίρα», δεν νομίζω να συγκίνησαν κανέναν, ούτε και τον τώως Υπουργό Μεταφορών.

Η υποκρισία σε τέτοιες στιγμές είναι αχρείαστη, πόσω μάλλον όταν είναι υπερβολική. Ο κ. Χριστοδουλίδης ποτέ δεν θα κινδύνευε από μια σφαίρα, γιατί η πολιτική του ευνοείται απ' όλους εκείνους που έμαθαν να τραβούν πιστόλια στους ανυπάκουους ηγέτες ή

πολιτικούς.

Ο κ. Χριστοδουλίδης είναι πολύ υπάκουος στις πολιτικές της Ε.Ε., των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. Το βροντοφωνάζει με κάθε ευκαιρία. Ωστόσο, προκάλεσε μεγάλη εντύπωση όταν στο επίσηο μνημόσυνο του Μεγάλου Ηγέτη Αρχιεπισκόπου Μακαρίου δήλωσε ότι «παραμένουμε πιστοί στις παρακαταθήκες του...» (!!!)

Μα, ο Μακάριος αντιτάχθηκε σθεναρά στα σχέδια των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, γι' αυτό και οι δεκάδες απόπειρες δολοφονίας του από τους ορκισμένους εχθρούς της Κύπρου και του λαού της, τους οποίους σήμερα ο Πρόεδρος υποστηρίζει. Και όχι μόνο. Τους εκχωρεί απλόχερα και κυριαρχικά δικαιώματα λες και η Κύπρος είναι αμπελοχώραφός του. Ο Μακάριος ήταν, είναι και θα παραμείνει ένα φωτεινό παράδειγμα αντίστασης, όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και της υφηλίου. Και αυτό ενοχλεί τον κ. Χριστοδουλίδη όταν κάποιοι τον μνημονεύουν.

Ενδεικτική η περίπτωση του τώως Υπουργού Εργασίας, Γιάννη Παναγιώτου, όταν έκανε μια ομιλία για την επέτειο του θανάτου του Μακαρίου και εκθείαζε την πολιτική και το σθένος του, ο κ. Χριστοδουλίδης με την πρώτη ευκαιρία (στον δεύτερο ανασχηματισμό) τον απομάκρυνε.

Και δεν έμεινε ως εκεί. Έσπευσε να απομακρύνει το πορτρέτο του Μακαρίου από το γραφείο του στο Προεδρικό, αλλά και από τον πίνακα όπου απεικονίζονται όλοι όσοι διετέλεσαν Πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Προφανώς για να μην ενοχλούνται οι νέοι φίλοι του, αλλά και όσοι τρέφουν ακόμα ένα αρρωστημένο μίσος για τον

κατευθύνεται σε εκείνον που την έχει ανάγκη, αντί να εφαρμόζεται οριζόντια σε ολόκληρη την αγορά.

Παράλληλα, η Κύπρος χρειάζεται ένα ουσιαστικό Build-to-Rent πλαίσιο, ώστε θεσμικοί και ιδιώτες επενδυτές να έχουν κίνητρο να δημιουργήσουν χιλιάδες νέες κατοικίες αποκλειστικά για μακροχρόνια ενοικίαση. Ιδιαίτερα οι νέες επενδύσεις που δημιουργούν πρόσθετο απόθεμα κατοικιών δεν πρέπει να επιβαρύνονται με ρυθμίσεις που αποδυναμώνουν εξ αρχής το κίνητρο για την πραγματοποίησή τους.

Χρειάζεται επίσης να επαναφέρουμε στην αγορά κενές κατοικίες ή ακίνητα που δεν αξιοποιούνται πλήρως, μέσα από κίνητρα ανακαίνισης και μακροχρόνιας μίσθωσης. Και, βεβαίως, πρέπει να επιταχύνουμε δρασικά την αδειοδότηση νέων οικιστικών αναπτύξεων. Δεν μπορούμε από τη μια ν' ανησυχούμε για την έλλειψη προσώπων κατοικιών και από την άλλη να αφήνουμε για χρόνια εγκλωβισμένες στις διαδικασίες τις κατοικίες που θα μπορούσαν να αυξήσουν την προσφορά.

Υπάρχει ακόμη ένα στοιχείο, που

συχνά παραβλέπεται: Για να αυξηθεί η προσφορά ενοικιαζόμενων κατοικιών, πρέπει και η ίδια η μακροχρόνια ενοικίαση να παραμείνει μια προβλέψιμη και βιώσιμη επιλογή για τον ιδιοκτήτη. Αποτελεσματική επίλυση διαφορών, ασφάλεια στις συμβάσεις και μηχανισμοί εγγύησης για ευάλωτους ενοικιαστές μπορούν να μειώσουν το ρίσκο και να φέρουν περισσότερα ακίνητα στην αγορά. Το στεγαστικό δεν έχει μία αιτία και δεν θα λυθεί με ένα μέτρο. Χρειάζεται προστασία του ενοικιαστή. Χρειάζεται ασφάλεια για τον ιδιοκτήτη. Πάνω απ' όλα, όμως, χρειάζεται περισσότερη προσφορά.

Γι' αυτό και η επιτυχία οποιασδήποτε νέας πολιτικής δεν πρέπει να μετρηθεί μόνο από το εάν συγκράτησε μία αύξηση ενοικίου τον επόμενο χρόνο. Πρέπει να μετρηθεί από το αν, σε 5 χρόνια από σήμερα, μια νέα οικογένεια που ψάχνει σπίτι θα έχει περισσότερες επιλογές σε τιμές που μπορεί πραγματικά να πληρώσει. Αυτό πρέπει να είναι το πραγματικό μέτρο της επιτυχίας.

**Πρόεδρος Συνδέσμου Ανάπτυξης Ακινήτων*

Μακάριο και συχνά επισκέπτονται το Προεδρικό για να υποβάλουν τα σέβη τους σε αυτόν που τόλμησε να απομακρύνει τη φωτογραφία του Ηγέτη που ακόμα και νεκρός προκαλεί εφιάλτες στους μεγάλους ενόχους.

Σε ποιες λοιπόν παρακαταθήκες αναφέρεται τώρα;

Ο κ. Χριστοδουλίδης θα πρέπει να είναι ειλικρινής, εάν όχι με τον εαυτό του, τουλάχιστον με αυτούς που εξαπάτησε και τον ψήφισαν. Αλλά ουδέν κακόν αμιγές καλού. Τουλάχιστον τώρα γνωρίζουν πως τα λόγια είναι περιττά και μόνο οι πράξεις μετρούν. Και για να επανέλθουμε στον περιβόητο ανασχηματισμό, νομίζουμε πως πέραν του ΔΗΚΟ και του Προέδρου κανέναν άλλον δεν ενδιαφέρει εάν απομακρύνθηκε ο ένας και διορίστηκε άλλος.

Απομένουν περίπου 18 μήνες για το υπόλοιπο της θητείας του Προέδρου, και ως μην κοροϊδεύουν ότι τάχατες «το κοινωνικό συμβόλαιό του με τον λαό βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα υλοποίησης, εντός των χρονικών ορίων που έχουν τεθεί». Ψηλά βρίσκονται οι σκοπιμότητες και ο στόχος της επανεκλογής. Αυτό απέδειξε με τον ανασχηματισμό της περασμένης Τρίτης.

Οι Κύπριοι πολίτες βρίσκονται σήμερα αντιμέτωποι με μύρια προβλήματα επιβίωσης και ουδόλως ενδιαφέρονται εάν απομακρύνθηκαν κάποιοι Υπουργοί και διορίστηκαν νέοι. Μια γρήγορη μέτρηση της γνώμης των πολιτών έξω από τις αίθουσες νοσοκομείων, ιατρείων, φαρμακείων και υπεραγορών θα αποδείξει του λόγου το αληθές.

Εκεί απουσιάζουν τα δημοσιογραφικά σαΐνια να μεταδώσουν τις πικρές αλήθειες. Έτσι δεν μπορεί να ακουστεί

ο βραχνάς του κόσμου.

Στα νοσοκομεία υπάρχει σοβαρή έλλειψη νοσηλευτών, από τους οποίους όσοι απέμειναν κάνουν τη βρόμικη δουλειά και εργάζονται περισσότερο και από τους γιατρούς παρότι υποαμείβονται. Η φωνή τους δεν φτάνει σε ότα ακούντων, την ώρα που ο Υπουργός Υγείας ποζάρει στα κανάλια δηλώνοντας τα σπουδαία αλλά ανύπαρκτα επιτεύγματα της Κυβέρνησης στον τομέα της Υγείας.

Οι συντάξεις κάτω από το όριο της φτώχειας εξακολουθούν να ταλανίζουν εκατοντάδες απόμαχους της δουλειάς. Οι πολλαπλές συντάξεις σε πρώην και νυν αξιωματικούς καλά κρατούν, αλλά κανένας δεν θέλει να χάσει τη βόλεψή του, παρότι σε καμιά χώρα της Ε.Ε., την οποία επικαλούμαστε συνεχώς, δεν υπάρχει τέτοιο φαινόμενο σπατάλης του δημοσίου χρήματος.

Στις υπεραγορές ο κόσμος μετράει και τα σενι για να βολέψει τα προς το ζην και στερείται σημαντικά αγαθά.

Η ημή του ηλεκτρικού ρεύματος και των καυσίμων προκαλεί ζάλη στους καταναλωτές, άσχετο εάν ο Υπουργός Ενέργειας κ. Λαμιανός με το να εκθείαζει την πολιτική του Αμερικανού Προέδρου Τραμπ και να εισπράττει τις επαινετικές του αναρτήσεις, κανέναν δεν συγκίνησε. Γιατί δεν έδωσε απαντήσεις πότε θα δουν μιαν άσπρη μέρα οι Κύπριοι πολίτες για τη μείωση του ηλεκτρικού ρεύματος; Σε μια χώρα η οποία έχει ηλιοφάνεια 360 μέρες τον χρόνο δεν καίρθησαν ακόμη οι έχοντες εξουσία να αποθηκεύουν την ενέργεια.

Ακόμα 18 μήνες, με ή χωρίς άλλους ανασχηματισμούς, θα κάνουμε υπομονή.

Γκουτέρες αναξιόπιστος και Πόντιος Πιλάτος

ΑΠΟΨΗ “
ΚΡΙΣ
ΜΙΧΑΗΛ

Η αξιολόγηση της αξιοπιστίας και της αποτελεσματικότητας του έργου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, ο οποίος ολοκληρώνει τη δεύτερη θητεία του στην ηγεσία του Οργανισμού, αποτελεί αντικείμενο έντονης διεθνούς συζήτησης. Η θητεία του έχει σηματοδοτηθεί από μεγάλες διεθνείς κρίσεις, πολέμους και σοβαρές ανθρωπιστικές καταστροφές, αλλά και από την αδυναμία του ΟΗΕ να επιβάλει αποτελεσματικά λύσεις σε πολλές από αυτές.

Οι επικριτές του Γκουτέρες, μεταξύ των οποίων διεθνείς αναλυτές και κράτη-μέλη του ΟΗΕ, υποστηρίζουν ότι ο Οργανισμός εμφανίστηκε σε αρκετές περιπτώσεις παράλυτος μπροστά σε μεγάλες γεωπολιτικές κρίσεις. Η αδυναμία του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταλήξει σε αποτελεσματικές αποφάσεις, λόγω κυρίως των διαφορετικών συμφερόντων των ισχυρών κρατών, αποτελεί ασφαλώς θεσμικό πρόβλημα. Ωστόσο, αυτό δεν απαλλάσσει τον Γενικό Γραμματέα από την πολιτική

ευθύνη να υπερασπίζεται με συνέπεια τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και τις αποφάσεις του ίδιου του Οργανισμού.

Στην περίπτωση της Κύπρου, το ζήτημα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Για δεκαετίες, η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται αντιμέτωπη με τις συνέπειες της τουρκικής εισβολής και κατοχής, ενώ οι παραβιάσεις και οι εντάσεις στη «νεκρή ζώνη» επανέρχονται κατά διαστήματα στην επικαιρότητα. Η κριτική προς τον Γκουτέρες είναι ότι

Εδώ ακριβώς βρίσκεται ένα από τα βασικά προβλήματα αξιοπιστίας της πολιτικής του. Όταν ο Γενικός Γραμματέας επικαλείται το Διεθνές Δίκαιο σε άλλες διεθνείς κρίσεις, είναι εύλογο να αναμένει κανείς την ίδια συνέπεια και όταν το ζήτημα αφορά την Κύπρο. Το Διεθνές Δίκαιο δεν μπορεί να εφαρμόζεται επιλεκτικά, ανάλογα με τις γεωπολιτικές ισορροπίες ή το πολιτικό κόστος που συνεπάγεται κάθε δημόσια τοποθέτηση.

“

Όταν ο Γενικός Γραμματέας επικαλείται το Διεθνές Δίκαιο σε άλλες διεθνείς κρίσεις, είναι εύλογο να αναμένει κανείς την ίδια συνέπεια και όταν το ζήτημα αφορά την Κύπρο

δεν υπήρξε πάντοτε η ίδια σαφήνεια και αποφασιστικότητα στις δημόσιες τοποθετήσεις του όταν επρόκειτο για τουρκικές ενέργειες που αφορούσαν την Κύπρο.

Ο χαρακτηρισμός «Πόντιος Πιλάτος» χρησιμοποιείται εδώ πολιτικά, για να περιγράψει μια στάση αποφυγής ανάληψης σαφούς θέσης μπροστά σε δύσκολα ζητήματα. Και είναι ακριβώς

αυτή η στάση που δημιουργεί εύλογα ερωτήματα για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε το Κυπριακό κατά τη διάρκεια της θητείας του. Για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά το Κραν Μοντανά, η διαδικασία παρέμεινε ουσιαστικά παγωμένη. Και τώρα, προς το τέλος της θητείας του, ο Γκουτέρες επανέρχεται ενεργότερα στο Κυπριακό, επιχειρώντας να επαναφέρει τις δύο πλευρές σε τροχιά διαλόγου.

Η προσπάθεια για επανέναρξη των συνομιλιών είναι ασφαλώς θεμιτή και ευπρόσδεκτη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να παραγνωρίζονται οι ευθύνες, οι ανησυχίες και τα διδάγματα της προηγούμενης δεκαετίας. Οποιαδήποτε νέα πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να στηρίζεται σε σαφείς αρχές, σεβασμό των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και πλήρη προσήλωση στο Διεθνές Δίκαιο.

Το ίδιο ισχύει και για τη δημόσια ρητορική του Γενικού Γραμματέα. Όταν ο ίδιος καταδικάζει στρατιωτικές επιδρομές σε άλλες χώρες και υπο-

γραμμίζει την ανάγκη σεβασμού της εθνικής κυριαρχίας και του Διεθνούς Δικαίου, είναι απολύτως εύλογο να τίθεται το ερώτημα γιατί δεν επιδεικνύεται αντίστοιχη πολιτική σαφήνεια απέναντι στην κατοχή τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η Κύπρος δεν ζητά προνομιακή μεταχείριση. Ζητά συνέπεια. Ζητά το Διεθνές Δίκαιο να έχει την ίδια αξία για όλους και να μην προσαρμόζεται στις εκάστοτε γεωπολιτικές σκοπιμότητες.

Ο Γκουτέρες θα κριθεί τελικά όχι μόνο από τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε, αλλά και απ’ όσα απέφυγε να πει ή να πράξει. Και στην περίπτωση του Κυπριακού, η κριτική παραμένει αυστηρή: ένας Γενικός Γραμματέας που θέλει να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη λύση ενός διεθνούς προβλήματος δεν μπορεί να εμφανίζεται επιλεκτικός στην υπεράσπιση των αρχών που υποτίθεται ότι υπηρετεί. Η αξιοπιστία του ΟΗΕ στην Κύπρο θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον οι αρχές αυτές εφαρμόζονται με συνέπεια, χωρίς δύο μέτρα και δύο σταθμά.

Πολιτική μυωπία και εθνική ενηλικίωση

ΑΠΟΨΗ “
ΔΑΝΟΣ Π.
ΣΟΥΚΙΟΥΡΟΓΛΟΥ*

Υπάρχουν λαοί που φαίνεται να έχουν εθιστεί στην πολυτέλεια της αυταπάτης, προτιμώντας το βολικό παραμύθι από την πικρή, ασυμβίβαστη αλήθεια. Στον ελληνικό και τον κυπριακό χώρο, η πολιτική σκέψη παραμένει εδώ και δεκαετίες όμηρος μιας διαρκούς ρητορικής εντυπωσιασμού. Στα λόγια περισσεύουν οι «κόκκινες γραμμές» και τα ηρωικά συνθήματα· στην πράξη, όμως, κυριαρχεί μια χρόνια, βαθιά εδραιωμένη ντιτοπάθεια.

Η σημερινή πραγματικότητα -με την Κύπρο να συμπληρώνει μισό και πλέον αιώνα σταδιακής τουρκοποίησης και διολίσθησης, και με τις ηγεσίες σε Αθήνα και Λευκωσία να σέρνονται πίσω από την ψευδαίσθηση μιας δήθεν «λύσης» ΔΔΟ που ισοδυναμεί με αυτοκατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας- που στην ουσία νομιμοποιεί τα τετελεσμένα της εισβολής και διαλύει κάθε έννοια κρατικής συνέχειας, αποδεικνύει την πιο τραγική αλήθεια: το μεγαλύτερο άλλοθι της καταστροφής δεν είναι η ισχύς του αντιπάλου, αλλά η δική μας έλλειψη βούλησης, διορατικότητας και πολιτικής ενηλικίωσης.

Για να καταλάβουμε όμως πώς φτάσαμε στο σήμερα, οφείλουμε να γυρίσουμε το βλέμμα πίσω, στη γενεσιουργό ρίζα αυτής της πορείας: τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου του 1959-1960 και τη γέννηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ένα κράτος που γεννήθηκε με ναρκοθετημένο Σύνταγμα, επιβληθέν από τις αποικιακές πιέσεις και τις ασφυκτικές γεωπολιτικές σκοπιμότητες της εποχής. Εκεί υπήρχε η μεγάλη αγγλική παγίδα του διαχρονικού «Divide et Impera»

“

Η πραγματική φιλοπατρία δεν χρειάζεται φωνασκίες, ούτε αναμύσημα συνθημάτων που έχουν χρεοκοπήσει στην πράξη. Απαιτεί εθνική ενηλικίωση, θεσμική σοβαρότητα και τη γενναιότητα να χτίσουμε ένα κυπριακό κράτος ισχυρό, λειτουργικό και αξιοπρεπές

(διαίρει και βασιλεύει), η οποία ήρθε να ολοκληρώσει και να θεσμοθετήσει στην πράξη τα διχοτομικά σχέδια που η βρετανική πολιτική είχε εφαρμόσει και καλλιεργήσει κατά την κρίσιμη περίοδο 1955-1959.

Με «ύπουλα, ευφυή», πλιν όμως μοιραία για το μέλλον τεχνάσματα, οι Βρετανοί εισήγαγαν διατάξεις που έχριζαν από την πρώτη μέρα δύο παράλληλους κόσμους αντί για ένα ενιαίο

πολιτικό κράτος. Ο διαχωρισμός των κοινοτήτων κατοχυρώθηκε ακόμα και στα σύμβολα και στις εθνικές εορτές. Και το τραγικότερο λάθος μας; Πέσαμε στην παγίδα αυτή με ενθουσιασμό. Υψώναμε τα δικά μας σύμβολα, γιορτάζαμε τις δικές μας εορτές, ακολουθούσαμε τα ίδια χνάρια, δίνοντας στους απέναντι το τέλειο άλλοθι να κάνουν ακριβώς το ίδιο, δημιουργώντας και καθιερώνοντας μια διχοτομική πραγματικότητα στις

συνειδήσεις πριν καν αποτυπωθούν στους χάρτες.

Οδηγηθήκαμε έτσι στη γέννηση δύο «κοινοτήτων», αντί να καλλιεργηθεί μια σιβαρή, ενιαία κυπριακή πολιτική συνείδηση -όπου το έθνος παραμένει ζωντανό στον πυρήνα του, αλλά η κρατική ιδιότητα του πολίτη είναι κοινή και αδιαπραγμάτευτη κάτω από μια ενιαία στέγη-· μπερδέψαμε την παιρίδα με τη γεωγραφία και την εθνικότητα με τον κοινοτικό διαχωρισμό. Και το τραγικότερο είναι πως, αργότερα, πέσαμε στην ίδια παγίδα: ασπασθήκαμε το τουρκικό αφήγημα περί δήθεν “δικοινοτικού προβλήματος”, νομιμοποιώντας οι ίδιοι τα θεμέλια της δικτοδότησης. Παίξαμε το παιχνίδι της σκοτεινής και ύπουλης βρετανικής και τουρκικής διπλωματίας με υποδειγματική συνέπεια, αποδεικνύοντας ότι πολλές φορές οι μεγαλύτερες υπονομεύσεις από τους εχθρούς πραγματοποιούνται από τα δικά μας λάθη και την έλλειψη διορατικότητας.

Μια εξίσου βαριά και ασήκωτη αυταπάτη που σημάδεψε τη σύγχρονη πορεία μας υπήρξε η διαχρονική εμμονή στη χίμαιρα της «Ενώσης», αποκομμένη από τη γεωπολιτική πραγματικότητα. Βλέποντας τα πράγματα με ψυχρό ρεαλισμό, διορατικότητα και καθαρή στρατηγική σκέψη, η ύπαρξη δύο ανεξάρτητων, κυρίαρχων εθνικών κρατών -της Ελλάδας και της Κύπρου- αποτελεί ένα τεράστιο γεωπολιτικό πλεονέκτημα. Σημαίνει διπλή κυριαρχία, διπλή ψήφος, διπλή διεθνής εκπροσώπηση και δύο ισχυροί πυλώνες του Έθνους στην πιο ευαίσθητη γωνιά της Μεσογείου.

Αντ’ αυτού, η εμμονή σε συνθήματα

περασμένων δεκαετιών λειτουργήσε πολλές φορές ως βολικό άλλοθι για να παραμεινθεί ηθικά και πρακτικά η θεσμική θωράκιση και η εσωτερική ισχύς του κυπριακού κράτους. Όταν η πολιτική σκέψη αρνείται ν’ αποδεχτεί τα όρια του εφικτού και θυσιάζει την ουσία στον βωμό του εντυπωσιασμού, το αποτέλεσμα είναι προδιαγεγραμμένο. Τα γεγονότα το απέδειξαν με τον πιο οδυνηρό τρόπο: ο πραγματικός πατριωτισμός δεν μετριέται με κορώνες, αλλά με την ικανότητα μιας ηγεσίας και μιας κοινωνίας να χτίζουν κράτος και να προστατεύεται ο λαός της από τις παγίδες των εξωθεν σχεδιασμών και επιβουλών.

Το ερώτημα πλέον δεν είναι πέσαν οι άλλοι -αυτό γράφτηκε με μελανά γράμματα- αλλά τι κάνουμε εμείς, σήμερα. Με τα μυαλά και τις πρακτικές που συνεχίζουμε, κινδυνεύουμε να χάσουμε και αυτά τα ελάχιστα που μας έχουν απομείνει. Αν η πολιτική ηγεσία και η κοινωνία δεν τολμήσουν να αποβάλουν τις αυταπάτες και να αντικρίσουν την πραγματικότητα χωρίς φόβο, η σταδιακή διολίσθηση θα ολοκληρωθεί, με ολέθριες συνέπειες.

Η πραγματική φιλοπατρία δεν χρειάζεται φωνασκίες, ούτε αναμύσημα συνθημάτων που έχουν χρεοκοπήσει στην πράξη. Απαιτεί εθνική ενηλικίωση, θεσμική σοβαρότητα και τη γενναιότητα να χτίσουμε ένα κυπριακό κράτος ισχυρό, λειτουργικό και αξιοπρεπές. Γιατί αν δεν μάθουμε επιτέλους από τα λάθη του παρελθόντος, το τμήμα δεν θα είναι απλώς η πολιτική κατάρρευση· θα είναι η οριστική απώλεια του μέλλοντος.

*Μόνιμος κάτοικος Μελβούρνης

Παράδοση μονοκάμπινου πυροσβεστικού οχήματος από τον Δήμο Λεμεσού στο Σύμπλεγμα Κρασοχωριών

Με αίσθημα υπευθυνότητας και αλληλεγγύης, ο Δήμος Λεμεσού προχώρησε στις 6 Αυγούστου 2026 στην παράδοση ενός νέου, πλήρως εξοπλισμένου μονοκάμπινου πυροσβεστικού οχήματος αξίας €40.000 στο Σύμπλεγμα Κρασοχωριών. Το όχημα παρέλαβε ο Πρόεδρος του Συμπλέγματος, Ανδρέας Σάββα, παρουσία του Δημάρχου Λεμεσού Γιάννη Αρμεύτη, του Προέδρου της Ένωσης Κοινοτήτων, Λευτέρη Περικλή, του Αναπληρωτή Προέδρου του Συμπλέγματος Κρασοχωριών, Στέλιου Γρηγορίου, του Επαρχιακού Υπευθύνου Πυροσβεστικών Σταθμών Λεμεσού και Αναπληρωτή Αντιπύραρχου, Βενιαμίν Λουκά, του Βοηθού Αστυνομικού Διευθυντή Επιχειρήσεων της ΑΔΕ Λεμεσού, Μαρίνου Βασιλείου και μελών του Δημοτικού Συμβουλίου

Λεμεσού. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μια ουσιαστική πράξη αλληλεγγύης προς τις κοινότητες που επλήγησαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές του Ιουλίου 2025, οι οποίες προκάλεσαν εκτεταμένες ζημιές σε περιουσίες και στο φυσικό περιβάλλον. Μετά τα τραγικά γεγονότα του Ιουλίου 2025, ο Δήμος Λεμεσού απύθυνη έκκληση προς το κοινό για τη συγκέντρωση οικονομικής βοήθειας υπέρ των πυρόπληκτων. Η ανταπόκριση των πολιτών ήταν συγκινητική και, χάρη στη γενναιοδωρή στήριξή τους, συγκεντρώθηκε το ποσό των €31.346, καθώς και σημαντική ποσότητα ειδών πρώτης ανάγκης. Όπως ανέφερε ο Δήμαρχος, «με απόλυτη διαφάνεια και υπευθυνότητα το Δημοτικό Συμβούλιο Λεμεσού αποφάσισε την πλήρη αξιοποίηση των χρημάτων

που συγκεντρώθηκαν με την αγορά του μονοκάμπινου πυροσβεστικού οχήματος, ενώ ο Δήμος Λεμεσού κάλυψε το υπόλοιπο απαιτούμενο ποσό, ώστε να ολοκληρωθεί η αγορά και ο εξοπλισμός του». Ο Πρόεδρος του Συμπλέγματος Κρασοχωριών, Ανδρέας Σάββα, ευχαρίστησε τον Δήμο γι' αυτήν του την προσφορά και δήλωσε πως τα αυτοκίνητα αυτά είναι η πρώτη βοήθεια σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, μέχρι να καταφθάσουν οι Δυνάμεις Πυρόσβεσης. Με την ενίσχυση του Συμπλέγματος Κρασοχωριών, ο Δήμος Λεμεσού αποδεικνύει ότι η προσφορά των πολιτών μπορεί να μετατραπεί σε ένα ουσιαστικό έργο με διαχρονικό όφελος για την προστασία της ανθρώπινης ζωής, του φυσικού περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών.

Η Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στηρίζει το έργο του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού

Με δωρεά ύψους €3.000 ενίσχυσε το ανθρωπιστικό έργο του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού η Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Κύπρο, επιβεβαιώνοντας την διαχρονικά έμπρακτη στήριξή της προς την αποστολή και τις δράσεις του Οργανισμού. Η δωρεά παραδόθηκε από τον Πρόεδρο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στη Λευκωσία, Yang Yundong, κατά τη διάρκεια συνάντησης με την Πρόεδρο και τα στελέχη του Οργανισμού στα Κεντρικά Γραφεία του Κυπρι-

ακού Ερυθρού Σταυρού. Στο πλαίσιο της συνάντησης παρουσιάστηκε το πολυσοχιδές έργο του Οργανισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στις υπηρεσίες που προσφέρει το Θεραπευτικό Κέντρο Παιδιών "Σιέλλα Σουλιώτη" προς παιδιά με αναπτυξιακές και άλλες ανάγκες, καθώς και στις οικογένειές τους. Ο Πρόεδρος ενημερώθηκε για το έργο και την προσφορά του Θεραπευτικού Κέντρου και, ως συμβολική χειρονομία αγάπης και αλληλεγγύης, προσέφερε λούτρινα παιχνίδια για τα παιδιά του

Κέντρου, εκφράζοντας το ενδιαφέρον και τη στήριξή του. Η Πρόεδρος του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού, Φωτεινή Παπαδοπούλου, ευχαρίστησε θερμά τον Πρόεδρο για τη σημαντική προσφορά. Ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός εκφράζει την εκτίμησή του προς την Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας για τη διαχρονική συνεργασία και την πολύτιμη συμβολή της στην ενίσχυση του ανθρωπιστικού του έργου, το οποίο στηρίζει καθημερινά ευάλωτους συμπολίτες μας σε ολόκληρη την Κύπρο.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρέστη Παναγιώτης, Λεωφ. Στροβόλου 206, πλησίον Pepsi Cola, Στρόβολος, τηλ.: 22420058, 99420058.
Τοούλας Ανδρέας, Λεωφ. Κένεντι 22 Δ, τηλ.: 22460202, 22377349.
Σιαλή Ειρήνη, Στροβόλου 13, Τσέρι, απέναντι από την εκκλησία Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, τηλ.: 22330332.
Γιαννή Αλεξάνδρα, Λεωφ. Αρχαγγέλου Μιχαήλ 3, φώτα K-Cinplex προς κυκλικό κυκλοφοριακό κόμβο Δία/Σίγμα (Παρισινός/πρώην στρατόπεδο), Έγκωμη, τηλ.: 22018559.
Μπαλανάσιος Άννη, Ανεξαρτησίας 1, κυκλικός κυκλοφοριακός κόμβος Λυμπιών, 300 μ. μετά την έξοδο προς Λύμια του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας - Λεμεσού, τηλ.: 22524387.

ΛΕΜΕΣΟΣ

Γεωργίου Αγγελική, Πάφου 50, Zavos Pavillion Tower, περιοχή Ομόνοια, δίπλα από το κατάστημα Shoebox, φώτα Ομόνοιας, τηλ.: 25715515.
Άσπρος Δημήτρης, Λεοντίου Α' 159, δρόμος παλαιού Νοσοκομείου, τηλ.: 25342050, 25728208.
Σολομωνίδου Χριστιάννα, Αγίας Φυλάξεως 199, Galaxia Center, δίπλα από τον φούρνο Ζορνά, απέναντι από CYTA, πλησίον του κυκλικού κυκλοφοριακού κόμβου Αγίας Φύλας, τηλ.: 25212266, 99354537.
Χριστοφόρου Πάρης, Σπύρου Κυπριανού 8, απέναντι από Primetel και

Cablenet, Μέσα Γειτονιά, τηλ.: 25725521, 25724501.
Μιχαηλίδης Μιχάλης, 28ης Οκτωβρίου 367, Debenhams, παραλιακός δρόμος, τηλ.: 25582914, 25336933.

ΛΑΡΝΑΚΑ

Γεωργίου Λευτέρης, Λεωφ. Αγίων Αναγύρων 50, πλησίον Τεχνικής Σχολής, τηλ.: 24631390, 99533388.
Αποστολίδης Παύλος, Κοσμά Λυσιώτη 20, τέρμα Ερμού προς παραλία, τηλ.: 24627213, 24423271.
Πύριλλου Ηλιάνα, Πενταδακτύλου 57, περιοχή Βεργίνα, Αραδίππου, τηλ.: 24530004, 96180602.

ΠΑΦΟΣ

Πολάτογλου Σκεύη, Ακαμαντίδος 25, 200 μ. από το περίπτερο Time Out και φούρνο Ζορνά προς Χλώρακα, τηλ.: 26955255, 99972984.
Μαυρίκου Ελένη, Βορείου Ηπείρου 6, δίπλα από το ιδιωτικό νοσοκομείο 'Ιασις, τηλ.: 26848555, 96345477.
Αλεξάνδρου Γεωργίου Ορθοδοξία, Αρσινόης 9, Πόλις Χρυσόχους, τηλ.: 26321745, 99214260.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Μαυρογιαννού - Νικολάου Άντρη, Λεωφ. Γεωργίου Γουρουνά 216, απέναντι από CYTA, Παραλίμνι, τηλ.: 23828880, 23829202.
Πιττάτζη Κορνηλία, 1ης Απριλίου 10Γ, πλησίον Eurobank, Σωτήρα, τηλ.: 23824730, 23823308.

ΚΕΝΤΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ ΠΙ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΠΙ για ενήλικες & ΠΙ για παιδιά, 22502019, Ιπποκράτειο Νοσοκομείο, 6-12 Ψαρών, 2408 Έγκωμη.
ΛΕΜΕΣΟΣ: ΠΙ για ενήλικες & ΠΙ για παιδιά, 25200194, Mediterranean Hospital, Στυγός 9, 3117 Αγία Φύλα.
ΛΑΡΝΑΚΑ: ΠΙ για ενήλικες & ΠΙ για παιδιά, 24636343, Ιατρικό Κέντρο Αγία Μαρίνα, Παύλου Βαλδασερίδη 10, 6018 Λάρνακα.
ΠΑΦΟΣ: ΠΙ για ενήλικες & ΠΙ για

παιδιά, 26848113, Ιδιωτικό Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, Βασιλέως Κωνσταντίνου 82, 8021 Πάφος.
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ: ΠΙ για ενήλικες & ΠΙ για παιδιά, 23849400, Πολυκλινική Λητώ, Λεωφόρος Σωτήρας 8, 5286 Παραλίμνι.
Ώρες λειτουργίας: 11.00 – 17.00. Επιπρόσθετα, το τηλεφωνικό κέντρο θα ξεκινά τη λειτουργία του 30 λεπτά πριν από την έναρξη λειτουργίας των ΥΕ.

www.sigmatv.com

ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΚΑΙ ΚΑΤΙ

ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΜΙΧΑΛΑΡΟ

ΠΡΕΜΙΕΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ 31/8 ΣΤΙΣ 11:00
ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ

www.sigmatv.com

ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΟ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟ

ΠΡΕΜΙΕΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ 31/8 ΣΤΙΣ 6:45
ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ

ΒΓΑΙΝΕΙ Ο ΑΠΟΕΛ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ;

Υπάρχει αναβάθμιση σε όλους τους τομείς: Στον πάγκο, στο ρόστερ και στις διαδικασίες σχεδιασμού

ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΚΑΥΚΑΡΙΔΗΣ

Κάπου μέσα στον Απρίλιο το νηικό σε όλο το στρατόπεδο του ΑΠΟΕΛ ήταν στα τάρταρα. Η σεζόν έκλεινε με μαρτυρικό τρόπο (εκτός Ευρώπης) και με πολλά άσχημα αποτελέσματα. Το ρόστερ είχε τρομερές αδυναμίες, το ταμείο ήταν άδειο, το μέλλον δυσόιωνο. Έχουν αλλάξει όμως πολλά τους τελευταίους μήνες. Η προοπτική της επένδυσης Λιασή ήταν φυσικά το εφελτήριο. Αν και υπάρχει δρόμος μέχρι την ολοκλήρωσή της, τα πράγματα έχουν πάρει μιαν άλλη κατεύθυνση. Ο κόσμος αναθάρρησε και στηρίζει ξεκάθαρα, η νυν Διοίκηση κινήθηκε πιο άνετα, αλλά χωρίς υπερβολές και σταδιακά υπάρχει η αίσθηση της επαναφοράς. Ότι ο διακόπτης γυρίζει, ότι η καθημερινότητα επιστρέφει σε όλα τα επίπεδα.

Θεωρητικά ομιλούντες, με το που ξεκίνησαν οι σχεδιασμοί και οι προετοιμασίες της χρονιάς, ο ΑΠΟΕΛ ξεκινούσε από την έκρηξη ισχύος. Αλλά από τα μέχρι τώρα δεδομένα μοιάζει πως είναι ένα βήμα μπροστά από τον Άρη. Το ερώτημα είναι πόσο κοντά είναι στην τετράδα Ομόνοιας, Πάφου, Απόλλωνα και ΑΕΚ. Από τις τρεις προσωπικά, έχουν δώσει γερές ενδείξεις (ασχέτως αποτελεσμάτων στην Ευρώπη), οι δύο «κυανόλευκοι». Η Ομόνοια έχει χάσει προφανώς αρκετά από την περσινή υπεροπλία της. Αλλά αν μην πάμε ακόμη σε συγκρίσεις με τους άλλους. Αν δούμε τον ΑΠΟΕΛ απέναντι στον καθρέφτη, απέναντι στο δικό του είδωλο.

Όλα με συν

Είναι προφανές ότι υπάρχει αναβάθμιση σε πολλούς τομείς. Σαφώς και ο Νίκος Παπαδόπουλος ξέρει να διαχειρίζεται πιο μεθοδικά ένα βαρύ πηδάλιο από τον Γκαρσία. Σαφέστατα η πρόκληση Βρύζα ήταν επίσης ένα βήμα προς τα μπρος. Τουλάχιστον ήταν μία ξεκάθαρη ένδειξη πως ο ΑΠΟΕΛ θα δουλεύει πιο μεθοδικά στα θέματα προγραμματισμού και αγωνιστικού σχεδιασμού.

Το κυρίως πιάτο της όλης ιστορίας είναι η δομή του ρόστερ. Τι έχουμε ως τώρα. Στα θετικά καί' αρχάς. Κινήσεις με παίκτες έμπειρους, που είτε αγωνίστηκαν στο ελληνικό πρωτάθλημα είτε στο δικό μας και άρα δεν θα έχουν θέματα προσαρμογής. Επιτέλους, στοχευμένα και όχι εξ ανάγκης τάση αξιοποίησης των παικτών που βγήκαν μέσα από τα σπλάνα του ΑΠΟΕΛ τα προηγούμενα χρόνια. Όποια κυπριακή ομάδα έχει έναν καλό αξιόλογο κορμό 5-6 ντόπιων παικτών, κερδίζει βάθος και ευχέρεια να διαμορφώσει καλύτερα

το ρόστερ της. Υπάρχει η εμπειρία των Λαϊφ, Σωτηρίου. Ο Κούτοσας και ο Γεωργίου πλέον έχουν πολλά ματς στα πόδια τους και συμμετοχές στην Εθνική. Ο Βρόντης επιστρέφει ώριμος, ο Πουρσαϊτίδης έπεσε απότομα στα βαθιά και στάθηκε. Ελπίζω πως αυτό το εξαιρετικά ταλαντούχο παιδί, ο Παναγιώτης Καττιριζής, θα βάλει τέλος στην περιπέτεια με τους τραυματισμούς του. Προσθέτω και τον Αγγελόπουλο.

Ας πάμε θέση προς θέση. Στα άκρα της άμυνας όλα καλά. Ο Σάστρε έχει και ποιότητα και εμπειρία. Ο Πουρσαϊτίδης μαθαίνει, αλλά ανταποκρίνεται, ενώ σε περίπτωση ανάγκης και στρατηγικής μπορεί να γυρίσει πίσω και να παίξει εκεί ο Λημνιός. Απέναντι Σιαφυλίδης και Γκαρσία. Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα. Στη μεσοεία γραμμή έχω την εντύπωση ότι ο Ρόσα (αν δεν υπάρξει κάποιο απρόοπτο και αποχωρήσει) σε ένα πιο υγιές και δεμένο σύνολο μπορεί να δώσει περισσότερα. Ο Ντάλιο από πλευράς επιπέδου είναι από τα 3-4 καλύτερα οκτάρια στην Κύπρο, ενώ αποκτήθηκε και το απαραίτητο τρεχαντήρι ο Πέρεζ. Με βάση τα δεδομένα και το ρεπορτάζ υπάρχει μάλλον ανάγκη για άλλο ένα κεντρικό χαφ. Κουμάντο θα κάνει, όπως όλα δείχνουν, ο Τζούρισις. Τον είδαμε, τον ξέρουμε, άρα μπορούμε να υπολογίσουμε

τι μπορεί να δώσει σε μία θέση, όπου άδικα οι φίλοι του ΑΠΟΕΛ ανέμεναν μπας και αποδώσει ο Μάγιερ. Αν δεν ήταν η γκαντεμιά με τον Μαντσίι θα μιλούσαμε για πολύ γερό υλικό. Γιατί φαίνεται να ξυπνά ο Μαρκίνιος. Γιατί ο Λημνιός έχει το πακέτο, ο Γεωργίου δίνει βάθος, ο Πενιρόσο είναι παίκτης του προπονητή και έχει αποδείξει στην Ελλάδα πως έχει επίπεδο. Πάντα στην εξίσωση υπάρχει και ο Μαϊόλι. Πολύ καλός, αλλά ασταθής. Αν πάρει στροφές, όμως, είναι γερή μονάδα

Σημαντικά σημεία οι επιλογές «γνώριμων» περιπτώσεων, το ποιντάρισμα στην εμπειρία, αλλά και η στοχευμένη αξιοποίηση των δικών του παιδιών

Ερωτηματικά και... must

Τώρα υπάρχουν τα κενά και τα ερωτηματικά. Ποιον Μπέλες θα δούμε στην επερχόμενη σεζόν. Ο Σλοβένος στα καλά του είναι εξαιρετικός, αλλά μέσα-μέσα τον πίνουν κάποια μπλακ άουτ. Σαφέστατα όποιος και αν θα είναι ο ανι-Μπρόνσον στο κέντρο της άμυνας, Ντέγκενκε και Αγγελόπουλος δεν αρκούν για να στηρίξουν τον Λαϊφ. Έτσι κι αλλιώς σεζόν με τρία κεντρικά μπλακ δεν βγαίνει. Φυσικά, το σημείο αναφοράς είναι ο φορ. Μπορεί να έχει κλείσει την ώρα δημοσίευσης του άρθρου. Σημασία δεν έχει ποιος είναι, αλλά πόση προοπτική στο γκολ θα έχει. Αν ο ΑΠΟΕΛ κάνει τη σωστή επιλογή, έχοντας από πίσω τους Σωτηρίου, Κούτοσα (ο οποίος θα δώσει και λύσεις στα άκρα αν χρειαστεί), όλα καλά.

Ποια θα είναι η τελική εικόνα, θα φανεί στο γήπεδο. Πρακτικά ο ΑΠΟΕΛ έχει αναβαθμίσει το ρόστερ του. Σε κάθε εξίσωση θα βάζουμε και το βάρος της φανέλας, το εκτόπισμα. Ακόμη και στα περσινά του χάλια, ο ΑΠΟΕΛ ήταν σε πολλά ματς ανταγωνιστικός. Άρα, χωρίς πολλά λόγια και με βάση τα ως τώρα δεδομένα, η προοπτική του ΑΠΟΕΛ είναι να πρωταγωνιστήσει στην επερχόμενη σεζόν. Μία σημαντική, ίσως μεταβατική σεζόν, στην οποία δεν αποκλείεται να βγει από την εξωτερική.